

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Katedra elektronické kultury a sémiotiky

Mgr. et Bc. et Bc. Marianna Abrahamyan

**Rétorika dobra: Vybrané problémy symbolické
komunikace**

Diplomová práce

Vedoucí práce: **Mgr. Martin Švantner, Ph.D.**

Praha 2018

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 29. června 2018

.....
Marianna Abrahamyan

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Martinu Švantnerovi, Ph.D. za veškeré rady, komentáře a připomínky, které mi poskytl během psaní této diplomové práce.

Obsah

Abstrakt	6
Úvod	7
1. Sociální hnutí	10
1.1. Symbolická komunikace v sociálním hnutí	11
2. Kód	13
3. Diskurz	15
3.1. Rasismus v diskurzu	17
3.2. Popírání rasismu v diskurzu	19
4. Rétorika	21
4.1. Rétorika Kennetha Burkeho	22
4.1.1. Ideologie jako princip rétoriky	23
4.2. Rétorické prostředky	24
4.2.1. Tropy v podání Kennetha Burkeho	26
5. Vznik a vývoj Ku Klux Klanu	29
5.1. Obnova Unie po americké občanské válce – etapa „rekonstrukce“ (1865–1877).....	29
5.2. Rekonstrukční politika Andrew Johnsona	30
5.2.1. Eskalace konfliktu	31
5.3. Rekonstrukční politika Strany Republikánů	32
5.3.1. Selhání rekonstrukce	33
5.3.2. Vzestup Ku Klux Klanu	34
5.4. Moderní Ku Klux Klan	36
5.4.1. Determinanty vzniku druhé éry Ku Klux Klanu	38
5.4.2. Argumentace ideálů Ku Klux Klanu	39
5.4.3. Ženy a muži Ku Klux Klanu	41
5.4.4. Konec druhé éry Klanu a jeho vývoj do současnosti	42
5.5. Symbolická organizace Ku Klux Klanu	43
6. Metodologie	46
6.1. Obsahová analýza	46
6.2. Kritická diskurzivní analýza	48
7. Analýza skupinových vyjádření Ku Klux Klanu	51
7.1. Obsahová analýza dokumentů <i>A Fundamental Klan Doctrine</i> a <i>Purposes of the Knights of the Ku Klux Klan</i>	51
7.1.1. Interpretace kódů kategorií proměnné <i>dobra</i>	52

7.1.2.	Interpretace kódů kategorie proměnné <i>zla</i>	54
7.2.	Kritická diskurzivní analýza dokumentu <i>A Fundamental Klan Doctrine</i>	55
7.2.1.	Ospravedlnění.....	55
7.2.2.	Demonstrace pravého poselství Klanu.....	58
7.2.3.	Představení doktríny lásky	59
7.2.4.	Aplikace doktríny na lásku k Bohu	63
7.2.5.	Aplikace doktríny na lásku k rodinnému životu	64
7.2.6.	Aplikace doktríny na lásku k zemi	65
7.2.7.	Aplikace doktríny na lásku mezi členy Klanu.....	66
7.2.8.	Aplikace doktríny lásky k nečlenům Klanu	68
Závěr.....		71
Použitá literatura		75

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá rétorikou sociálního hnutí Ku Klux Klanu. Jedním z cílů práce je prostřednictvím obsahové analýzy analyzovat kódy, jimiž dochází ke konstrukci kategorií *dobrého* a *zlého* v diskurzu hnutí Ku Klux Klanu. Druhým cílem je skrze užití techniky kritické diskurzivní analýzy odhalit skryté mocenské vztahy a ideologie, které se v diskurzu hnutí nacházejí. Teoretická část se zabývá pojmem sociálního hnutí a úlohou, kterou v něm hraje symbolická komunikace. Dále je věnován prostor pojetí kódu a diskurzu. Kapitola o diskurzu se zabývá především rasismem a popíráním rasismu v diskurzu. Práce řeší i téma rétoriky, jeho vývoj, rétorické prostředky a pohled na rétoriku autorem Kennethem Burke. Dále se text zabývá kontextem zrodu a vývoje Ku Klux Klanu, přičemž poslední kapitolou teoretické části se jeví popis metodologie, která je v další, empirické části aplikována na zkoumané dokumenty.

This diploma thesis deals with the rhetoric of Ku Klux Klan social movement. One of the goals of the work is to analyze through content analysis the codes that construct the categories of *good* and *evil* in the Ku Klux Klan movement. The second goal is to use the technique of critical discourse analysis to reveal the hidden power relations and ideologies that are found in the discourse of the movement. The theoretical part deals with the concept of social movement and the role of symbolic communication in it. It also deals with the concept of code and discourse. The chapter about discourse deals primarily with racism and the denial of racism in discourse. The thesis also concentrates on the theme of rhetoric, its development, rhetorical means and a view of rhetoric by Kenneth Burke. Further, the text deals with the context of Ku Klux Klan's birth and development. The last chapter of the theoretical part is describing the methodology that is afterwards applied to the examined documents.

Klíčová slova

Rétorika, sociální hnutí, Ku Klux Klan, kód, diskurz, ideologie, rasismus, obsahová analýza, kritická diskurzivní analýza.

Úvod

Tato diplomová práce se zabývá tím, jak se artikuluje rétorika opozic „*dobrého*“ a „*špatného*“ v diskursu sociálního hnutí *Ku Klux Klanu*. Půjde o to, ukázat, jak hnutí Klanu v rámci diskursu argumentuje „správnost“ svých požadavků, tedy své představy „*dobra*“, kterými se zároveň vymezují vůči tomu, co pokládají za „*zlé*“.

Důvod, proč se zabývám tímto tématem je, že různé nenávistné skupiny demonstrují své požadavky na základě dožadování se *dobra*, kdy je užíváno tohoto pojmu k ospravedlnění nejrůznějších násilných činů. Problém leží v tom, že subjektivita pojmu s sebou nese riziko, že jeho obecně pozitivní znění bude zneužíváno k naplnění zájmů různých lidí a skupin, k jejichž uskutečnění může být užíváno silně agresivního chování vůči lidem.

Mě zajímá, jakým způsobem dochází k přesvědčení lidí o tom, že jejich chápání *dobra* je univerzálně platným. Z toho důvodu se zabývám propagandistickými texty hnutí *Ku Klux Klanu*, který ačkoli je známý pro svoji násilnou vraždící povahu, se mu podařilo získat několikamilionovou členskou základnu v době po první světové válce. Nabízí se tak otázka, jakým způsobem byl veden diskurz Klanu, že přilákal tak ohromný počet lidí na svoji stranu, i přes to, že je považován za jednu z nejsurovějších masových organizací?

Aby mohly být dosaženy cíle různých masových hnutí, jsou zapotřebí režimy kolektivní reprezentace ve formě lingvistických, vizuálních a rituálních symbolů, které hrají roli v ustavování mobility a kolektivní identity aktérů.¹ Jinými slovy, aby mohli účastníci komunikace vzájemně sdílet významy těchto symbolů, musí užívat společný soubor znaků, tedy kód², který bude jedním ze středobodů mé analýzy.

V práci se budu zabývat obsahovou analýzou textů Klanu z tohoto druhého období, aby došlo k nalezení kategorií a kódů, kterými je kolektivem *Ku Klux Klanu* organizována symbolika a rétorika *dobra* a *zla*. Prostřednictvím techniky kritické diskursivní analýzy navržené Normanem Faircloughem a Ruth Wodak, dojde taktéž k analýze toho, jak se skrze artikulaci „*dobrého*“ šíří ideologie Klanu a jak se v diskurzu projevuje manipulace a demonstrace mocenských vztahů. Účelem práce je tedy odpovědět na tyto výzkumné otázky:

- Jakými typy kódů dochází ve zkoumaných kolektivních dokumentech *Ku Klux Klanu* ke konstrukci normativní hodnoty *dobra* a *zla*?

¹ Van Der Linden, M. (1993). The End of Labour History? *International review of social history*, vol. 38. Cambridge University Press, s. 105.

² Reichel, J. (2008). *Kapitoly systematické sociologie*. Praha: Grada, s. 211.

- Prostřednictvím jakých rétorických a manipulativních strategií, užitých v diskurzu hnutí, docházelo k propagování ideologie Ku Klux Klanu?

Vzhledem k tomu, že „...*co se zdá jednomu dobrem, jeví se druhému jako zlo*...“³, vzniká problematika ohledně toho, jak chápat, co vlastně tyto pojmy označují. G. Lakoff a M. Johnson tvrdí v knize *Metafory, kterými žijeme*, že pojmy, skrze které přemýšlíme a konáme, mají charakter metafory: „*Je-li pravdivý předpoklad, že náš pojmový systém je do značné míry metaforický, potom bude způsob, jak myslíme, co prožíváme a co každý den děláme, do značné míry záležitostí metafory.*“⁴ Lakoff a Johnson používají anglického slova *argument* (spor/argumentace), aby ukázali, že argumentace je vedena způsobem stejným jako válka, přičemž na stranu, se kterou je spor veden, nahlíží jako na protivníka.⁵ Právě proto, že spojují spor/argumentaci s činností, spjatou s pojmem války, hovoří o bitvách verbálního charakteru, kdy argumentace nabývá v řeči válečnou formu.⁶

Kvůli předejití problémům, spjatým s relativními pojmy *dobrého* a *špatného*, budu v této práci přistupovat k argumentacím a rétorickým strategiím hnutí na základě zmíněné pojmové metafory, jež vychází z toho, že argumentace je válka, tudíž opozice *dobrého* a *špatného* budou v rámci jazykových diskursů hnutí analyzovány z hlediska omezení na metaforu války, kdy jsou verbální bitvy jednotlivých stran postaveny na kategorii „my“, k níž strany pojí „správnost“ požadavků, a kategorii „oni“, v níž strany spatřují svého protivníka, jehož požadavky pokládají za „špatné“.

Nejprve budu postupovat tím způsobem, že se zaměřím na charakteristiku oblastí, které jsou pro tuto práci klíčové – jedná se o sociální hnutí a pojetí kódu a diskurzu, u nichž se budu soustředit na jejich význam a způsob, kterým budou v práci užity. U diskurzu se budu podrobněji zabývat tím, jak jsou v něm komponovány rasistické obsahy a jak dochází k jejich maskování a popírání.

V kapitole, zabývající se sociálním hnutím bude charakterizováno, jaké náležitosti spadají k tomuto výrazu, přičemž dojde i k jeho odlišení od pojetí subkultury. Dále se zaměřím na pojetí „symbolické komunikace“, jelikož diskurz sociálních hnutí operuje se symbolikou, která slouží ke komunikaci a (sebe)identifikaci skupiny. Hnutími artikulované specifické symboly pak reprezentují to, co je kolektivem považované za „dobro“ a „zlo“.⁷

³ Spinoza, B. de. (2004). *Etika*. Praha: Dybbuk, s. 48.

⁴ Lakoff, G., Johnson, M. (2002). *Metafory, kterými žijeme*. Brno: Host, s. 15.

⁵ Tamtéž, s. 16.

⁶ Tamtéž, s. 16–17.

⁷ Olesen, T. (2015). *Global Injustice Symbols and Social Movements*. New York : Palgrave Macmillan US, s. 6.

Další důležitou součástí této práce je rétorika. Budu se zabývat tím, jakým způsobem se rétorika v průběhu dějin vyvíjela, přičemž se zaměřím i na některé sugestivní jazykové prostředky, které bývají rétory užívány. Významnou roli zde hraje představení rétoriky v podání autora Kennetha Burkeho, který pojímá jazyk jako „symbolickou akci,“⁸ přičemž tvrdí, že užívání symbolů člověkem vede k tomu, že ideologie je zakořeněná v lidské přirozenosti.⁹ V podkapitole, zabývající se užitím rétorických prostředků se tak budu zabývat i autorovým pojetím tropů.

Pátá kapitola se zabývá teoretickým představením hnutí Ku Klux Klanu, u něhož přiblížím historický a společenský kontext, v jehož rámci došlo k ustavení této organizace. Budu se podrobně zabývat tím, co vedlo ke vzniku hnutí, jaké měly jejich činy a smýšlení následky v americké společnosti, jak se v průběhu let organizace proměňovala a v jaké fázi se nachází v současnosti. Nicméně, největší pozornost bude věnována druhé éře Klanu, kdy byla popularita hnutí nejvyšší a sdružovala nejvyšší počet členů za celou svoji historii. Představím také požadavky, kterých se členové Klanu domáhali a jakým způsobem se o ně zasazovali. Dále se budu soustředit na symbolickou organizaci hnutí a na představení toho, jak byla organizace Klanu strukturována.

Následující kapitola se věnuje metodologii, která bude užitá za účelem zodpovězení výzkumných otázek. Konkrétně půjde o užití nástrojů obsahové a kritické diskurzivní analýzy. Budu vycházet z metody zkoumání dokumentů, na jejímž základě dojde skrze obsahovou analýzu ke generování kategorií a kódů. Druhou rovinou analýzy je kritická diskurzivní analýza, která tím, že kritizuje jisté sociální jevy, jako např. rasismus, ideologii, aj., řeší, jakým způsobem může jazyk vést k jejich šíření chápání a porozumění v závislosti na společenském postavení.¹⁰ Tato technika umožňuje odkrýt v diskurzu maskované vztahy moci a zjistit, jak je prostřednictvím takového diskurzu konstruována sociální realita.¹¹

Po zmíněném popisu užití metodologie se dostanu k aplikaci popisovaných metod, přičemž na závěr dojde ke zhodnocení výsledků, k nimž jsem v průběhu práce došla.

⁸ Burke, K. (1966). *Language as Symbolic Action: Essays on Life, Literature, and Method*. University of California Press.

⁹ Burke, K. (1969). *Rhetoric of Motives*. Berkeley: University of California Press, s. 146.

¹⁰ Hirschová, M. (2013). *Pragmatika v češtině*. Praha: Karolinum Press, s. 276.

¹¹ Sedláková, R. (2014). *Výzkum médií: Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, s. 442.

1. Sociální hnutí

Podle Alaina Touraina jsou sociální hnutí podmíněna třemi předpoklady, jejichž uskutečnění dává vzniknout hnutí, které směřuje ke kontrole historicity – „*hnutí musí vědět, ve jménu koho bojuje (princip identity); musí vědět, proti komu bojuje (princip opozice) a musí vědět, na jakém kulturním poli se boj odehrává (princip totality)*.“¹² Předmětem boje soupeřících účastníků se jeví příležitost ke kontrole historicity, tedy regulaci jednání ve společnosti skrze „...*schopnost interpretovat orientace na kulturní modely*...“¹³

Samotný termín „hnutí“ je nutné odlišit od termínu „subkultura“, neboť to první je založeno na názorové a ideologické ucelenosti, spjaté s dovoláváním se určitých nároků a sledováním předem stanoveného cíle (např. „ženské hnutí“), zatímco to druhé je založeno na méně početné základně stoupců, kdy se v jedné subkultuře objevuje vícero opačných proudů myšlení, přičemž její existence není založena na jednom určitém cíli, kterého chce dosáhnout, neboť jí nejde nezbytně o uplatnění změn v politice, kultuře či společnosti, ačkoli na její úrovni mohou vzniknout různé organizace či občanská sdružení.¹⁴

O problematice sociálních hnutí pojednává František Znebežánek, který upozorňuje na to, že je obtížné formulovat definici, která by sociální hnutí diferencovala od nátlakových skupin, sekt a politických stran.¹⁵ Autor tak odkazuje na definici Maria Dianiho, již pokládá za skvěle vymezenou, neboť úspěšně vzdoruje výše zmíněným obtížím – „*Sociální hnutí je síť neformálních interakcí mezi pluralitou individuí, skupin nebo organizací angažovaných v politických nebo kulturních konfliktech na základě sdílené kolektivní identity*.“¹⁶ Znebežánek dodává, že Diani tuto definici odvíjí od spojení teorie kolektivního chování, teorie mobilizace zdrojů, teorie politického procesu a teorie nových sociálních hnutí, z čehož vyvozuje čtyři parametry přístupů sociálních hnutí – „*Síť neformálních interakcí, sdílená přesvědčení a solidarita, kolektivní jednání týkající se konfliktních problémů a jednání, které primárně stojí mimo institucionální sféru a rutinní procedury sociálního života*.“¹⁷ Na tomto základě autor odvíjí, že zmíněné čtyři teorie pokládají za ustavující prvek sociálních hnutí neformální vazby, které produkují jednotnou formu mnohosti účastníků, kteří se na chodu hnutí podílejí; dále

¹² Znebežánek, F. (2008). Postindustriální společnost a sociální hnutí: Alain Touraine. In: Šubrt, J. a kol. (2008). *Soudobá sociologie III. Diagnózy soudobých společností*. Praha: Karolinum, s. 47.

¹³ Tamtéž, s. 47

¹⁴ Smolík, J. (2010). *Subkultury mládeže: Uvedení do problematiky*. Praha: Grada, s. 42.

¹⁵ Znebežánek, F. (1997). *Sociální hnutí: teorie, koncepce, představitelé*. Praha: Sociologické nakladatelství, s. 29.

¹⁶ Tamtéž, s. 29.

¹⁷ Tamtéž, s. 27.

hovoří o vzájemnosti a společném mínění účastníků, kteří se podle Dianiho sami musí považovat za náležející k hnutí, ale musí tak být chápáni i zvnějšku (není to však tak, že by se musely myšlenky jednotlivých aktérů vcelku shodovat, ačkoli odlišnost idejí může ohrozit jednotu hnutí); Diani hovoří i o tom, že účastníci hnutí jsou zainteresováni na konfliktech za účelem ovlivňovat sociální změny, nicméně dochází k tomu, že poslední parametr – institucionalizace – není vždy nutně přítomný, na základě čehož ani není ve zmíněné definici sociálních hnutí zmiňován.¹⁸

Znebežánek považuje toto Dianiho pojetí jako dlouho hledaný přístup k objasnění podstaty sociálních hnutí.¹⁹

1.1. Symbolická komunikace v sociálním hnutí

Jakkoli jsou sociální hnutí ustavována, rozvíjejí se skrze spojenectví na základě třídy, etnicity, genderu a dalších společenských skupin, přičemž, aby mohlo dojít ke vzájemné identifikaci mezi skupinami, je důležitá symbolická komunikace.²⁰ Hnutí totiž skrze symboly zvýrazňují svoji totožnost, kdy jejich vůdci, členové, stoupcí a obhájci zobrazují symboly třeba na plakátech, odznacích, špendlicích do klopky či na částech oblečení.²¹ Skupiny tak utváří a využívají symbolická gesta (např. gesto pro symbol míru; zaťatá pěst) za účelem předání stejnosti pocitů, zážitků a postojů.²²

Podle Velkého sociologického slovníku lze slovo *symbol* odvodit od řeckého *symbolon*, což značí směs či poznávací znamení (*symballo* znamená spojuji).²³ Na základě konvenčního přístupu se jedná o „*pojmem, gesto, děj, zvuk, věc, geometrický obrazec, barvu, apod., pokud působí jako podnět se zástupnou funkcí, resp. znak, který znamená ještě něco jiného, než co přímo vyjadřuje, z něhož může být něco poznáno nebo vyvozeno.*“²⁴ Kromě určitého významu, který symbol nese, sděluje navíc informace, postoje či ideologii, čímž může na člověka mít vliv skrze hluboké emoční působení.²⁵

¹⁸ Znebežánek, F. (1997). *Sociální hnutí: teorie, koncepce, představitelé*. Praha: Sociologické nakladatelství, s. 27–29.

¹⁹ Tamtéž, s. 31.

²⁰ Manning, P. (2016). Linking social movement networks, 1989-1992. In: Smith, J., Goodhart, M., Manning, P., Markoff, J. (2016). *Social Movements and World-System Transformation*. Taylor & Francis, s. 61–62.

²¹ Stewart, CH. J., Smith, C. A., Denton, R. E., Jr. (2012). *Persuasion and social movements: Sixth Edition*. Waveland Press, s. 165.

²² Tamtéž, s. 165.

²³ Petrušek, M., Maříková, H., Vodáková, A. (1996). *Velký sociologický slovník*. 2. sv. 1. vyd. Praha: Karolinum, s. 1255.

²⁴ Tamtéž, s. 1255.

²⁵ Smolík, J. (2010). *Subkultury mládeže: Uvedení do problematiky*. Praha: Grada, s. 28.

Termín *komunikace* obecně značí přenos informace, je odvozen od latinského *communicatio*, kdy *communicare* znamená spojovat.²⁶ Tento pojem odkazuje na vzájemný kontakt mezi lidmi, jejichž reciprocita se utváří na základě toho, že „*se Já objevuje v Druhém.*“²⁷ Podle P. Grice mluvčí uskutečňuje svoji promluvu na základě komunikativního záměru, který chápe jako „*postoj zahrnující intenci I_1 vyvolat promluvou u adresáta určitou reakci (přesvědčení nebo činnost), dále intenci I_2 , aby adresát rozpoznal I_1 , a intenci I_3 , aby I_1 byla naplněna na základě naplnění I_2 .*“²⁸ Postanalytická filosofie má za to, že řeč je paralelou k jednání, J. L. Austin jí tak přikládá význam zároveň probíhajícího aktu lokuce, k němuž se pojí vyslovená řeč; ilokuce, který odkazuje na jednání dané konvencí (např. žádost, slib, otázka); a perlokuce, což je název pro pojmenování účinku řeči.²⁹

²⁶ Petrusek, M., Maříková, H., Vodáková, A. (1996). *Velký sociologický slovník*. 1. sv. 1. vyd. Praha: Karolinum, s. 507

²⁷ Olšovský, J. (2011). *Slovník filosofických pojmů současnosti*. 3. vyd. Praha: Grada, s. 111.

²⁸ Petrusek, M., Maříková, H., Vodáková, A. (1996). *Velký sociologický slovník*. 1. sv. 1. vyd. Praha: Karolinum, s. 507

²⁹ Pokorný, J. (2009). *Lingvistická antropologie: jazyk, mysl a kultura*. Praha: Grada, s. 285–286.

2. Kód

Jako *kód* lze označit jak samotný systém znaků, tak převáděcí systém, kdy jsou znaky převáděny na jimi zastupované objekty a obráceně, či do jinak tvořeného systému.³⁰ Kromě jazykového systému tak existuje symbolický systém, který je užíván třeba v náboženství a signální systém, který je uplatňován ke komunikačním účelům (svraštelé čelo signalizuje nedorozumění, srp a kladivo zase odkazuje ke komunismu).³¹

Na základě jazykové organizace jsou u promluvy znaky spojovány syntagmatickým způsobem, přičemž pojem *kód* odkazuje na pravidla jejich spojování, jež jsou výsledkem kulturního výtvaru společnosti, tudíž význam znaku je podmíněn náležitostí k příslušnému kódu.³²

Tím, že je znak užíván a pojí se k nějakému významu, s nímž však není v identickém vztahu, dochází k procesu přenosu informace.³³ S odkazem na J. Derridu, K. Wenz uvádí, že stejně, jako každý jiný kód, je jazyk sebe-utvářen ve formě diferenční struktury, kdy opozice a diference tvoří kognitivní základ semiosis a tudíž i nezbytný předpoklad pro každé sémiotické kódování, což je proces, který vede k neomezené referenci znaků.³⁴

B. Bernstein za *kód* považuje řečový model, jímž jsou regulovány řečové události. Rozlišuje tak „omezený“, „veřejný“ kód a „složitý“, „formální“ kód, mezi nimiž existují oblasti, které se překrývají.³⁵ Kód lze chápat jako všeobecný na základě možnosti, že příslušný řečový model je obecně přístupný.³⁶

Bernsteinova definice *kódu* neodkazuje pouze na lingvistickou část sdělení, ale i na významové procesy a strukturu, která k nim vede.³⁷ Omezený kód je například limitovanější co se týče volební škály a rigidnější v oblasti výběru slovní zásoby a syntaktiky, proto jej Bernstein nazývá „uzavřeným“ typem, jelikož slovní významy u něj směřují ke kolektivitě, pojmy jsou deskriptivně užívané a existuje zde nižší složitost.³⁸ Složitý kód zase

³⁰ Čermák, F. (2011). *Jazyk a jazykověda: Přehled a slovníky*. Vyd. 4, v Karolinu, 2. dopl. Praha: Karolinum, s. 23.

³¹ Tamtéž, s. 14, 23.

³² Sedláková, R. (2014). *Výzkum médií: Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, s. 336.

³³ Čermák, F. (2011). *Jazyk a jazykověda: Přehled a slovníky*. Vyd. 4, v Karolinu, 2. dopl. Praha: Karolinum, s. 23.

³⁴ Wenz, K. (1997). Principles of spatialization in text and hypertext. In: Nöth, W. (1997). *Semiotics of the Media: State of the Art, Projects, and Perspectives*. Walter de Gruyter, s. 575.

³⁵ Lagopoulos, A. Ph., Boklund-Lagopoulou, K. (2017). Social semiotics: Towards a sociologically grounded semiotics. In: Bankov, K., Copley, P. (2017). *Semiotics and its Masters*. Walter de Gruyter, s. 127

³⁶ Tamtéž, s. 127.

³⁷ Lagopoulos, A. Ph., Boklund-Lagopoulou, K. (2017). Social semiotics: Towards a sociologically grounded semiotics. In: Bankov, K., Copley, P. (2017). *Semiotics and its Masters*. Walter de Gruyter, s. 127.

³⁸ Tamtéž, s. 127.

umožňuje širší škálu možností (tzv. „otevřený“ typ), vyznačující se sofistikovanějším a pružnějším výběrem slovní zásoby, přičemž je pro něj charakteristické i to, že slovní významy vedou k individualitě a pojmy jsou spíše abstraktní.³⁹

V této práci bude však kód užíván i v souvislosti s nástrojem výzkumu, tedy s kódováním⁴⁰ dokumentů, kdy kódy označujeme větší části textu (např. celý odstavec), tudíž nejde pouze o mapování jednotlivých slov: „*Pro kód zvolené označení je základním zobecněním toho, co je obsaženo v datech, a jeho připsání tedy jejich prvotní interpretací.*“⁴¹ Kód může být označením i pro ta sdělení, jež se v textu neobjevují zjevně, ale skrytě, neboť je analyzátor může odhalit skrze datový rozbor.⁴²

Právě takové kódy, které jsou si bližší ve významu, spojujeme do generalizovanějších kategorií, jejichž pojmenování je již více abstraktní.⁴³ Kategorie tak odpovídá třídě pojmů, které spadají k příbuznému jevu, přičemž k jejímu nalezení dochází v procesu jejich porovnávání.⁴⁴

³⁹ Lagopoulos, A. Ph., Boklund-Lagopoulou, K. (2017). Social semiotics: Towards a sociologically grounded semiotics. In: Bankov, K., Cobley, P. (2017). *Semiotics and its Masters*. Walter de Gruyter, s. 127.

⁴⁰ Kódování je dle Strausse a Corbinové myšleno jako „*proces analýzy údajů*“. Strauss, A., Corbin, J. (1999). *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, s. 42.

⁴¹ Sedláková, R. (2014). *Výzkum médií: Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, s. 413.

⁴² Tamtéž, s. 413.

⁴³ Tamtéž, s. 413.

⁴⁴ Strauss, A., Corbin, J. (1999). *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, s. 42.

3. Diskurz

Pojem *diskurz* bude v této práci uchopen ve smyslu zaměření se na specifickou komunikační událost, kdy se konkrétně bude jednat o psanou či ústní formu verbální interakce či jazykového užití.⁴⁵ Tohoto pojmu je tedy užíváno ve sféře jazyka a textu, přičemž, co se týče duality *langue – parole*, diskurz se soustředí právě na *parole* (de Saussure jej spojuje s *langage*).⁴⁶ Dle Hoffmanové v sobě diskurz pojímá jak samotné texty, tak mluvčí, adresáta i kontext, proto jej lze formulovat jako jednotný komplex, složený z textu i kontextu.⁴⁷

Jan Kraus definuje diskurz jako „*princip a společensky uznávanou normu utváření smyslu textů v určitém konkrétním užití, tedy textů s atributem, např. diskurz politický, ideologický, teologický, diskurz vyhraněných sociálních skupin...*“⁴⁸

Podle J. Homoláče jde v diskurzu o „*užívání jazyka, event. dalších znakových systémů – členy dané společnosti, resp. jejich jistou skupinou (teoreticky i jednotlivcem) a/nebo v určité oblasti společenského života a/nebo v komunikaci o určitém tématu.*“⁴⁹

S odkazem na M. Foucaulta je diskurz spojen s užitím jazyka v určitém společenském prostředí, přičemž v sobě obsahuje taková tvrzení, která podléhají regulaci, čímž utvářejí skutečnost a zároveň ji tak reprezentují.⁵⁰ Diskurz tak představuje to, co mají více textů dohromady společného, a to prostřednictvím pravidel, která jsou zodpovědná za tvorbu jisté komunikační činnosti, která může za vznik oněch textů a za to, že k sobě zapadají.⁵¹ „*...diskurz je sada textů (psaných, vyřčených) k určitému tématu kolujících ve společnosti, které se vzájemně podílejí na budování významu a které nějakým způsobem reflektují také mocenské uspořádání společnosti.*“⁵² Právě proto, že komunikace probíhá skrze symbolický řád, v němž se symboly ocitají pod nátlakem společnosti a institucí, dochází k tomu, že jsou výpovědi o světě mnohoznačné.⁵³ Takto patří k tvorbě diskurzu, společně se systémem, který umožňuje chápat význam jisté užitých znaků, i symbolická činnost.⁵⁴

⁴⁵ Van Dijk, T. A. (2002). Discourse and Racism. In: Goldberg, D. T., Solomos, J. (2002). *A Companion to Racial and Ethnic Studies*. Blackwell Publishing, s. 146.

⁴⁶ Schneiderová, S. (2015). *Analýza diskurzu a mediální text*. Praha: Karolinum, s. 20–21.

⁴⁷ Trampota, T., Vojtěchovská, M. (2010). *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, s. 170.

⁴⁸ Kraus, J. (2010). *Rétorika a řečová kultura*. 2. doplněné vyd. Praha: Karolinum, s. 18.

⁴⁹ Homoláč, J. (2006). Diskurs o migraci Romů na příkladu internetových diskusí. In: *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, vol. 42, No. 2, s. 329. Dostupné online ke dni 20.09.2017 z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/bb60d5c40194919794f24a047161c4f66d295e22_589_06homolac16.pdf

⁵⁰ Schneiderová, S. (2015). *Analýza diskurzu a mediální text*. Praha: Karolinum, s. 21.

⁵¹ Tamtéž, s. 21.

⁵² Trampota, T., Vojtěchovská, M. (2010). *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, s. 170.

⁵³ Kraus, J. (2010). *Rétorika a řečová kultura*. 2. doplněné vyd. Praha: Karolinum, s. 18.

⁵⁴ Sedláková, R. (2014). *Výzkum médií: Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, s. 435–436.

Fairclough používá termín „diskurzivní řád“ (*order of discourse*) pro vystižení sémiotického/diskurzivního aspektu společenského řádu, aby zdůraznil, že společnost strukturuje určité vztahové uspořádání v sociální sféře, a to skrze různé způsoby utváření významů (prostřednictvím diskurzu, rozličných žánrů a stylů).⁵⁵ Dle autora je hlavním cílem diskurzu získat vedoucí postavení a nahradit tak svoji prvotní nahodilost zdáním přirozenosti a legitimacy, tudíž funkcí převládajícího diskurzu je utvrzovat ostatní o její nadřazenosti a tím zákonitě kontrolovat moc a vztahy ve společnosti.⁵⁶

T. van Dijk zdůrazňuje, že ačkoli může diskurz působit dojmem, že se v něm jedná o pouhá slova, pak dochází k jeho podceňování, neboť text a promluva hrají klíčovou roli v reprodukci rasismu.⁵⁷ Užitím jazyka tedy nedochází jen k porozumění společnosti, nýbrž i k jejímu utváření, neboť rasistické nerovnosti jsou výsledkem jazykové činnosti.⁵⁸ Diskurz tak definuje jako „*formu sociální interakce*“⁵⁹, ačkoli především jej chápe jako formu verbální diskriminace.⁶⁰ Podle Van Dijka se diskurz nachází přímo v srdci rasismu, jelikož tvrdí, že právě prostřednictvím komunikace dochází k reprodukci předsudků vůči etniku.⁶¹ Ideologie a takové předsudky se však nerodí spontánně v interakci mezi etniky, nýbrž jsou osvojovány, jelikož rasismu je člověk „naučen“ společností, a to skrze komunikaci a diskurz, v rámci něhož jsou rasistické myšlenky formulovány, legitimizovány a bráněny.⁶²

V této práci se budu zabývat analýzou diskurzu, jejímž cílem je „*odhalovat role diskurzů v reprodukci struktur dominance v dané společnosti, jak je moc využívána sociálními elitami k upevňování sociální nerovnosti: politické, třídní, etnické, rasové, genderové či věkové.*“⁶³

⁵⁵ Fairclough, N. (2003). *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. Routledge, s. 206.

⁵⁶ Sedláková, R. (2014). *Výzkum médií: Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, s. 434–435.

⁵⁷ Van Dijk, T. A. (2002). Discourse and Racism. In: Goldberg, D. T., Solomos, J. (2002). *A Companion to Racial and Ethnic Studies*. Blackwell Publishing, s. 145.

⁵⁸ Van Dijk, T. A. (2011). *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*. 2nd edition. Sage, s. 242.

⁵⁹ Van Dijk, T. A. (1985). *Handbook of Discourse Analysis: Dimensions of Discourse*. Vol. 2. London: Academic Press, s. 4.

⁶⁰ Van Dijk, T. A. (2002). Discourse and Racism. In: Goldberg, D. T., Solomos, J. (2002). *A Companion to Racial and Ethnic Studies*. Blackwell Publishing, s. 145.

⁶¹ Tamtéž, s. 145.

⁶² Tamtéž, s. 146.

⁶³ Sedláková, R. (2014). *Výzkum médií: Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, s. 436.

3.1. Rasismus v diskurzu

V dnešní době je v rámci politického diskurzu užíváno pojmu „rasa“ ve smyslu poukázání na rozdílnost jistých skupin ve společnosti, s chybným domněním, že tento termín vychází ze slovníku vědy o biologii.⁶⁴ Pojem „rasa“ se tak v běžném diskurzu objevuje skrze naturalizační myšlení, díky kterému dochází k tomu, že člověk socializuje přírodu a popisuje společnost prostřednictvím užití rádooby přírodovědeckých deskripcí.⁶⁵

Jak každodenní konverzace, tak texty masových médií, reprodukují dominantní definice o menšinových skupinách a zachovávají tak nerovné mocenské vztahy ve společnosti, neboť i ve filmech, denních zprávách, knihách, užívaných ve školách a na univerzitách, je zakódován rasistický diskurz.⁶⁶

Bez znalosti toho, co rasismus znamená, však nelze pochopit, jak je diskurz zapojen v jeho každodenní reprodukci.⁶⁷ Pohledem sociálních věd je „*pojem rasy prostředkem myšlení, tj. určitou obecnou myšlenkou, ... která umožňuje klasifikovat a třídit komplexní sociální realitu, jež se jednotlivcům často jeví jako nepřehledná.*“⁶⁸ Kategorizace založená na fyzickém vzhledu je takto spjata s morálním hodnocením, kdy je ke vzhledu člověka přisouzena určitá, společností odsuzovaná vlastnost.⁶⁹

Podle Van Dijka je rasismus často redukován na rasistickou ideologii, avšak dle jeho chápání se jedná o komplexní společenský systém, založený na etnické či rasové dominanci, který dává vzniknout nerovnostem.⁷⁰

R. Wodak a M. Reisiigl vnímají rasismus jako sociální konstrukci, praxi a ideologii, která se projevuje v diskurzu.⁷¹ Definují ji jako ideologii synkretického typu a diskriminační společenskou (a diskurzivní) praktiku, která může být institucionalizována a podporována hegemonními společenskými skupinami.⁷² Jeho princip tkví v hierarchizaci, kdy je

⁶⁴ Šmausová, G. (1999). „Rasa“ jako rasistická konstrukce. *Sociologický časopis*. Vol. 35, No. 4, s. 433. Online dostupné ke dni 20. 05. 2018 z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/2043c354e3bf0413ccacc9a76326fd652d5f128c_194_433SMAUS.pdf

⁶⁵ Tamtéž, s. 437.

⁶⁶ Van Dijk, T. A. (2011). *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*. 2nd edition. Sage, s. 241.

⁶⁷ Van Dijk, T. A. (2002). Discourse and Racism. In: Goldberg, D. T., Solomos, J. (2002). *A Companion to Racial and Ethnic Studies*. Blackwell Publishing, s. 146.

⁶⁸ Šlesingerová, E., Hamar, E., Szaló, C. (2007). Konceptualizace pojmů rasa a rasismus: Sociologický pohled. *Sociální studia*. Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity. No. 4, s. 7. Online dostupné ke dni 08. 06. 2018 z: https://journals.muni.cz/socialni_studia/article/view/5573/4668.

⁶⁹ Tamtéž, s. 8.

⁷⁰ Van Dijk, T. A. (2002). Discourse and Racism. In: Goldberg, D. T., Solomos, J. (2002). *A Companion to Racial and Ethnic Studies*. Blackwell Publishing, s. 145.

⁷¹ Wodak, R., Reisiigl, M. (1999). Discourse and Racism: European Perspectives. *Annual Review of Anthropology*. Vol. 28, s. 175. Online dostupné ke dni 08. 06. 2018 z: <http://www.jstor.org/stable/223392>.

⁷² Tamtéž, s. 181.

konstruovaná skupina lidí vnímána jako nízce postavená, jsou jí přisuzovány téměř neměnné, specifické kolektivní naturalizované či biologicky vyjádřené znaky, které jsou hodnoceny negativně a vztahují se ke vzhledu, kulturním praktikám, zvykům, tradicím, jazyku či ke předkům, kteří jsou společensky stigmatizováni.⁷³

Systém rasismu je založen na sociálním a kognitivním subsystému, kdy ten první je postaven na diskriminačních praktikách a na vztazích mocenského zneužívání dominantními skupinami, organizacemi a institucemi, zatímco ten druhý, kognitivní subsystém, funguje na základě toho, že diskriminační praktiky členů uvedených skupin, organizací a institucí, jsou viditelnou manifestací jednání, kterým je formován každodenní rasismus.⁷⁴ Diskriminační praxe tak udává do oběhu společensky sdílené mentální reprezentace „My vs. Oni“,⁷⁵ kdy je prostřednictvím persvazivní rétoriky umožněno docházet k ospravedlnění a k legitimizaci odlišností mezi těmito skupinami.⁷⁶ T. van Dijk v této souvislosti hovoří o tzv. „ideologickém“ čtverci („ideological“ square), který funguje na principu toho, že v rasistickém diskurzu je obecně zdůrazňováno, co je u Nás dobrého a u Nich špatného, přičemž dochází ke skrývání Našeho špatného a Jejich dobrého.⁷⁷

Taková konstrukce skupin, jejíž členové jsou uvnitř a vymezují se proti těm, co jsou vně, nezbytně předpokládá užití strategií pozitivní sebereprezentace a negativní prezentace těch ostatních.⁷⁸ R. Wodak uvádí pět typů diskurzivních strategií, které podpírají ospravedlnění/legitimizaci inkluze/exkluze a konstrukce identit⁷⁹: 1) *referenční (nominační) strategie*, kterými jsou sociální aktéři konstruováni a reprezentováni, a to prostřednictvím nástrojů kategorizace, včetně metafor, metonymií a synekdochy ve formách *pars pro toto* či *totum pro parte*. Mezi druhý typ řadí *prediktivní strategii*, kdy jsou sociální aktéři, jakožto jednotlivci, a členové skupiny, jakožto skupina obecně, lingvisticky charakterizováni skrze predikace. Tato strategie má za cíl nálepkovat společenské aktéry a přisoudit jim pozitivní, či

⁷³ Wodak, R., Reisigl, M. (1999). Discourse and Racism: European Perspectives. *Annual Review of Anthropology*. Vol. 28, s. 181. Online dostupné ke dni 08. 06. 2018 z: <http://www.jstor.org/stable/223392>.

⁷⁴ Van Dijk, T. A. (2002). Discourse and Racism. In: Goldberg, D. T., Solomos, J. (2002). *A Companion to Racial and Ethnic Studies*. Blackwell Publishing, s. 146.

⁷⁵ Tamtéž, s. 146.

⁷⁶ Wodak, R. (2009). The Semiotics of Racism: A Critical Discourse-Historical Analysis. In: Renkema, J. (ed.) (2009). *Discourse, of Course: An Overview of Research in Discourse Studies*. John Benjamins Publishing Company, s. 320.

⁷⁷ Van Dijk, T. A. (2002). Discourse and Racism. In: Goldberg, D. T., Solomos, J. (2002). *A Companion to Racial and Ethnic Studies*. Blackwell Publishing, s. 147–148.

⁷⁸ Wodak, R. (2009). The Semiotics of Racism: A Critical Discourse-Historical Analysis. In: Renkema, J. (ed.) (2009). *Discourse, of Course: An Overview of Research in Discourse Studies*. John Benjamins Publishing Company, s. 319.

⁷⁹ Tamtéž, s. 319–320.

negativní atributy. Třetí, *argumentační strategie*, operuje s tím, že prostřednictvím společensky sdílených myšlenkových schémat, dochází k ospravedlnění prisouzených pozitivních a negativních rysů, vedoucí třeba k tomu, že exkluze či inkluze jistých osob či postupů, je následně přijata za legitimní. Čtvrtým typem je *diskurzivní reprezentace, rámování*, kterými mluvčí projevují svoji účast v diskurzu a uvádějí vlastní úhel pohledu při vyjádření svých myšlenek či při referování o relevantních událostech. Poslední jsou *strategie zesílení/zmírnění*, které umožňují oprávnit či změnit epistemický status propozice tím, že zintenzivňují, nebo snižují ilokuční sílu výpovědi.

Reprodukce rasismu prostřednictvím diskurzu je evidována ve třech hladinách diskurzivní komunikace – v textech, v diskurzivních praktikách a v širší společensko-kulturní praxi společnosti.⁸⁰ Analýza textu zahrnuje pohled na formu, obsah a funkce textu, počínaje analýzou slovní zásoby a sémantiky, gramatikou vět a menších jednotek, analýzou textové organizace nad rámec věty a dalšími.⁸¹

3.2. Popírání rasismu v diskurzu

Otázku, jak dochází k popírání rasismu skrze diskurz, řešil T. A. van Dijk, podle něhož jsou etnické a rasové předsudky výrazně osvojovány a sdíleny v rámci dominantní skupiny bělochů, prostřednictvím každodenní konverzace a institucionálních textů a rozhovorů.⁸² Takový diskurz slouží k vyjádření a legitimaci, či ke skrytí a popření těchto negativních etnických postojů.⁸³

Vzhledem k tomu, že obecné společenské normy zakazují otevřenou diskriminaci a znevažování jiných skupin, členové skupiny bělochů obvykle nechtějí být považováni za rasisty a když chtějí říct něco negativního o minoritách, následuje popírání a odmítání, kterými se chtějí vyhnout utvoření negativního dojmu v posluchačích či čtenářích.⁸⁴ Podle T. A. Van Dijka může k takovému chování vést jak impuls obrany, tak snaha o pozitivní sebe prezentaci,

⁸⁰ Van Dijk, T. A. (2011). *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*. 2nd edition. Sage, s. 242.

⁸¹ Fairclough, N. (1995). *Media Discourse*. London: Edward Arnold, s. 57. Citováno dle Yiwani, Y., Richardson, J. E. (2011). Discourse, Ethnicity and Racism. In: Van Dijk, T. A. (2011). *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*. 2nd edition. Sage, s. 242.

⁸² Van Dijk, T. A. (1992). Discourse and the Denial of Racism. *Discourse & Society*. Vol. 3, Issue 1, s. 87. Online dostupné ke dni 20. 05. 2018 z: <http://www.discourses.org/OldArticles/Discourse%20and%20the%20denial%20of%20racism.pdf>

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ Van Dijk, T. A. *Denying Racism: Elite Discourse and Rasism*. S. 180. Online dostupné ke dni 22. 05. 2018 z: <http://www.discourses.org/OldArticles/Denying%20racism%20-%20Elite%20discourse%20and%20racism.pdf>

kdy popírání úmyslů pramení z dobře známé strategie zaštitění se před obviněním z prohřešku proti morálce či právním normám.⁸⁵

Strategie popírání, odmítání a ospravedlňování jsou proto užívány jak k pozitivní sebezpřítaci, tak k obraně před dojmem, že se jedná o rasismus (např. výrok: „*Nejsem rasista, ale...*“).⁸⁶ Dalšími příklady popírání rasismu podle H. Babacana jsou: snaha o přenesení obvinění z rasismu na další (např.: „*Členové etnik jsou také rasisti*“); trivializace zážitků či incidentů, které jsou označeny za přehnané a je o nich referováno jako o „údajném rasismu“ (např. zpochybňování prostřednictvím jazyka); užití pojmu *rasismus* jako tabu a uplatňování záměnných slov (např. předsudek, nedorozumění, neuctivost, nedůvěra, ...); a přesun pozornosti od sebe k druhým (např.: „*můj soused se domnívá, že...*“).⁸⁷

Popírání rasismu a podobné formy pozitivní sebezpřítace, mají jak individuální, tak sociální dimenzi, neboť většina bílých mluvčích nejen že užívá strategie vyhnutí se obvinění z rasismu, ale v tu samou dobu cílí na obranu vlastní skupiny jako celku: („*My nejsme rasisté*“, „*Nejsme rasistickou společností*“).⁸⁸

Zatímco první, individuální forma popírání, je charakteristická pro neformální každodenní konverzaci, druhá forma je typická pro veřejný diskurz, např. v politice, médiích či u různých korporací a organizací a jelikož má veřejný diskurz vyšší potenciál k obsáhnutí širšího publika, patří sociální forma popírání k té nejnvlivnější s nejvyšším negativním dopadem: sociální diskurz popírání pomáhá skrze persvazivní komunikaci konstruovat dominující konsensus bělochů.⁸⁹

⁸⁵ Van Dijk, T. A. *Denying Racism: Elite Discourse and Racism*. s. 180. Online dostupné ke dni 22. 05. 2018 z: <http://www.discourses.org/OldArticles/Denying%20racism%20-%20Elite%20discourse%20and%20racism.pdf>

⁸⁶ Babacan, H. (2008). *Addressing Denial: The First Step in Responding to Racism*. Institute for Community, Ethnicity and Policy Alternatives. Victoria University, Melbourne. Online dostupné ke dni 09. 06. 2018 z: https://researchonline.jcu.edu.au/17913/1/17913_Babacan_2008.pdf

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ Van Dijk, T. A. (1992). Discourse and the Denial of Racism. *Discourse & Society*. Vol. 3, Issue 1, s. 89. Online dostupné ke dni 20. 05. 2018 z: <http://www.discourses.org/OldArticles/Discourse%20and%20the%20denial%20of%20racism.pdf>

⁸⁹ Tamtéž, s. 89.

4. Rétorika

Rétorika je oborem, který se zabývá přesvědčovacími (persvazivními) technikami,⁹⁰ přičemž svými větnými (např. paralelismus), zvukovými (např. rým či aliterace) či významovými (např. metafora, ironie) strukturami, patří mezi jednu z dimenzí, která se dotýká různých úrovní diskurzu.⁹¹

V průběhu dějin se rétorika vyvíjela různým směrem: Edvard Lotko jmenuje některé zavedené modely, kterých v postupu doby nabývala – rétorika jako model přesvědčovací komunikace; rétorika jako propagace filozofie a vědy; rétorika jako všeobecná teorie argumentace; rétorika jako nástroj politického působení; rétorika jako nástroj výchovy a vzdělání; rétorika jako teorie textu a stylistika; a současná rétorika jako teorie veřejné účinné komunikace.⁹²

Již před více než dvěma tisíci lety, klasická rétorika považovala diskurz za něco, co není omezeno pouze na gramatiku.⁹³ „*Co však podstatu rétoriky od jejích sofistických počátků po dnešek vymezuje především, je její snaha vidět v každém problému, který se předkládá jako téma řeči, jeho mnohoznačný (ambivalentní) charakter a možnosti pluralitních řešení.*“⁹⁴

Rétorické argumentování není založeno na pravdivosti soudů, ale na tom, jak řečník užívá soudy *pravděpodobné* a jak dokáže svojí argumentací vzbudit důvěru u posluchačů.⁹⁵ Hlavním materiálem rétoriky je „*řeč, která podněcuje kladení otázek a odhalení jádra sporu, jehož řešení se prostřednictvím řeči hledá.*“⁹⁶

Až do roku 1970 nebyly vizuální obrazy předmětem studia rétoriky, avšak k zájmu o studium této oblasti přispěl Kenneth Burke, pro něhož symboličita nezahrnovala pouze promluvu, ale i všechny ostatní lidské symbolické systémy, proto pobízel k analýze symbolů ve všech jeho formách.⁹⁷ Vizuální rétorika tak nahlíží text i obraz na úrovni znaků, neboť i samotný obraz je nosičem významu.⁹⁸

⁹⁰ Kraus, J. (2010). *Rétorika a řečová kultura*. 2. doplněné vyd. Praha: Karolinum, s. 16.

⁹¹ Van Dijk, T. A. (1991). *Racism and the Press*. Routledge, s. 47.

⁹² Lotko, E. (2009). *Kapitoly ze současné rétoriky*. 3. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, s. 15–16.

⁹³ Van Dijk, T. A. (1985). *Handbook of Discourse Analysis: Dimensions of Discourse*. Vol. 2. London: Academic Press, s. 2.

⁹⁴ Kraus, J. (2010). *Rétorika a řečová kultura*. 2. doplněné vyd. Praha: Karolinum, s. 17

⁹⁵ Tamtéž, s. 17.

⁹⁶ Tamtéž, s. 17.

⁹⁷ Foss, S. K. (2011). Theory of Visual Rhetoric. In: Smith, K., Moriarty, S., Barbatsis, G., Kenney, K. (2011). *Handbook of Visual Communication: Theory, Methods, and Media*. Routledge, s. 141.

⁹⁸ Helmers, M. (2004). Framing the Fine Arts Through Rhetoric. In: Hill, Ch. A., Helmers, M. (2004). *Defining Visual Rhetorics*. Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, s. 64.

Jedním z prvních autorů, který se detailněji zabýval rétorikou vizuálních obrazů, byl Douglas Ehninger, který definuje rétoriku jako způsoby, kterými lidé „*mohou ovlivňovat myšlení a chování jeden druhého prostřednictvím strategického užití symbolů*“,⁹⁹ kdy tvrdí, že vhodným předmětem zájmu rétorického studia je umění, architektura, hudba, nebo třeba kostýmy.¹⁰⁰

4.1. Rétorika Kennetha Burkeho

Kenneth Burke považuje za nástroje analýzy politického diskurzu dialektiku (ve smyslu jednoty protikladů) a rétoriku. Vyzdvihuje do popředí jazykové symboly, jimž přiřazuje přesvědčovací a apelativní funkci, což demonstruje v knize *Rhetoric of Motives* (1950), kde prostřednictvím pojmu *identification* „*označuje prvek sjednocující odlišné výklady téhož slova i téhož motivu a v důsledku toho i odlišné – sociální, politické a kulturní – kontexty komunikace*.“¹⁰¹ Burke v tomto díle přichází s tím, že rétorika, o které hovoří, redukuje termín širšího rozsahu termínem užším, který spadá pod typ toho rozsáhlejšího, proto upozorňuje, že je třeba nikdy nepopírat svár a nepřátelství jako charakteristický motiv rétorického vyjádření. Stačí být v pozoru, aby došlo k všimnutí toho, jak je nabádání ke sporu implicitně přítomné ve všech institucích, které podmiňují lidské vztahy. Stejně tak lze nahlédnout onen princip *identifikace*, který se vztahuje k volbě termínů ospravedlňovaných tím, že se pohybují v řádu lásky, což je taktéž charakteristické pro rétorické vyjádření. „*Na základě naší volby můžeme zacházet s chápáním války jako se „zvláštním pojetím míru“*“,“ které však nevyplývá ze stavu skutečných věcí, ale z převrácení (*perversion*).¹⁰²

Autor rozděluje lidský život na dvě oblasti – oblast, založenou na živočišných instinktech a potřebách (*animality*) a oblast, spojenou se schopností používat jazykové a symbolické systémy (*symbolicity*).¹⁰³ Pokud mluvíme, čteme, píšeme, něco slyšíme či o něčem přemýšlíme, pak gramatika, syntax, myšlenky a významy, vztahující se k těmto procesům, spadají do oblasti *symbolicity*. Zatímco *animalita* je oblastí procesů lidského těla (např. růst, dýchání...), k níž se vztahuje třeba touha po jídle, přátelům, odpočinku a dalšímu.

⁹⁹ Ehninger, D. (1972). *Contemporary Rhetoric: a Reader's Coursebook*. Glenview, IL: Scott, Foresman, s. 3. Citováno dle: Foss, S. K. (2011). *Theory of Visual Rhetoric*. In: Smith, K., Moriarty, S., Barbatsis, G., Kenney, K. (2011). *Handbook of Visual Communication: Theory, Methods, and Media*. Routledge, s. 141.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 141.

¹⁰¹ Kraus, J. (2011). *Rétorika v evropské kultuře i ve světě*. 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova, s. 203.

¹⁰² Burke, K. (1969). *Rhetoric of Motives*. Berkeley: University of California Press, s. 20.

¹⁰³ Burke, K. (1966). *Language as Symbolic Action: Essays on Life, Literature, and Method*. University of California Press, s. 27–28.

Ze *symbolicity* vycházejí komplexnější účely – cíle vyvinuté např. ze zvyku, vzdělání, politických systémů, náboženství, morálních kódů a podobných, které vyžadují ohromnou spoustu verbalizace. Symbolicita dle něj taktéž zahrnuje všechny ostatní lidské symbolické systémy jako matematiku, hudbu, tanec, architekturu a další. Na tomto základě označuje činnost spojenou s animální oblastí jako *motion*, zatímco aktivity spjaté se symbolickou oblastí jako *action*.¹⁰⁴

Podle Burkeho je právě jazyk tím, co činí každého člověka originálním s unikátní kombinací myšlenek a soudů, avšak existují ohledy, na jejichž základě užíváme jazyk „univerzálně.“¹⁰⁵

Povahu jazyka Burke dělí na vědeckou (*scientific*) a dramatickou (*dramatic*). První přístup vychází z moci jazyka něco definovat a popisovat (zdůrazňuje *co je a co není*), zatímco druhý pohlíží na jazyk jakožto na *akci (action)*, konkrétně *symbolickou akci (symbolic action)*, která se zase zabývá napomínáním ve smyslu: *co budeš či nebudeš*. Oba přístupy se žádnými způsoby vzájemně nevylučují (sama definice je symbolickým aktem). Dramatický přístup v podmínkách *symbolické akce* je uplatňován skrze svoji nezbytně *podmanivou (suasive)* povahu, která se týká i té nejněvnější vědecké terminologie.¹⁰⁶

Podle Burkeho je rétorika nezbytná tehdy, když je skrze přesvědčování usilováno o něco, co *musí* druhý udělat. Taktika persvaze je však založena na důležitém faktoru, jímž je *názor (opinion)*, který akci podmiňuje.¹⁰⁷ Podotýká, že rétoři by měli operovat pouze na základě tohoto principu: „*Aby obecenstvo přijalo názor, že jistý typ jednání je obdivuhodný, pak by měl řečník přesvědčovat toto obecenstvo užitím myšlenek a obrazů, které ztotožňují danou záležitost s daným typem jednání.*“¹⁰⁸ Na základě výše řečeného by se dalo říci, že umění rétoriky dle Burkeho spočívá v užívání slov a obrazů, které mají vést k formování určitých pozic lidí a s tím spjatému stimulování těchto lidí k vykonání jistých činností.

4.1.1. Ideologie jako princip rétoriky

Podle Burkeho se člověk snaží nacházet slova, která by věrně reflektovala realitu. K takovému cíli však potřebuje vyvinout slova, která budou selekcí reality, což za jistých

¹⁰⁴ Burke, K. (1966). *Language as Symbolic Action: Essays on Life, Literature, and Method*. University of California Press, s. 28, 53–54.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 28.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 44–45.

¹⁰⁷ Burke, K. (1969). *Rhetoric of Motives*. Berkeley: University of California Press, s. 50, 54.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 55.

okolností předpokládá odchýlení se od ní.¹⁰⁹ Vzhledem k tomu, že člověk je živočichem užívajícím symboly (*symbol-using animal*), pak je ideologie něčím, co vychází z jeho přirozenosti.¹¹⁰ Ideologii přirovnává autor k duchovi, který se zmocňuje těla člověka a nutí ho jednat jistým způsobem.¹¹¹

Autor tvrdí, že ideologie funguje na tom principu, že jakékoliv vyjádření univerzální platnosti lidských motivů je založeno na principech, které upřednostňují zájmy jedné skupiny více než druhé, přičemž i činnost odhalování ideologie je sama postavena na limitovaném úhlu pohledu. Avšak každá taková ohraničená perspektiva může osvětlit vztahy mezi univerzálními principy ideologie a určitými zájmy, kterým má vědomě či nevědomě sloužit. Každý takový úhel pohledu může taktéž odkrývat něco ve vztahu mezi ideologií (*verbal act*) a jejími neverbálními okolnostmi.¹¹²

Burke tvrdí, že na základě tendence vnímat obraz a myšlenku jako něco protikladného, se ustálila distinkce mezi ideologií, kam spadá struktura vzájemně propojených myšlenek, a obrazovostí (*imagery*), k níž se vztahuje souhrn vzájemně propojených obrazů.¹¹³ Rétoriku tak považuje za jakousi ideologii, ačkoli ji dává do kontrastu s poetickou obrazovostí: „...*představa je pro básníka to samé jako ideologie pro rétora*“¹¹⁴ Burke dále klasifikuje ideologii na dva typy: nahlízející vpřed (*forward-looking*) a nahlízející vzad (*backward-looking*), přičemž formu ideologie, která nahlíží do budoucnosti nazývá *utopii*.¹¹⁵

4.2. Rétorické prostředky

Edvard Lotko tvrdí, že pro každý rétorický text je charakteristická snaha ovlivnit příjemce a důležitost práce s denotací a konotací. V takovém textu můžeme rozlišit dvě úrovně – gramatickou (gramaticky správně utvořené sdělení) a rétorickou (pravidla užití jazykových prostředků, které zpřítomňují „*obrazný význam slov i celých konstrukcí*“).¹¹⁶

Jazykové prostředky, které sdělují informace jsou informémy, zatímco ty, co mají působit na příjemce a jeho chování, pragmémy. Lotko taktéž zdůrazňuje, že v rétorických textech bývá užíváno figur a tropů jakožto specifických jazykových prostředků, založených na

¹⁰⁹ Burke, K. (1969). *Rhetoric of Motives*. Berkeley: University of California Press, s. 59.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 146.

¹¹¹ Burke, K. (1966). *Language as Symbolic Action: Essays on Life, Literature, and Method*. University of California Press, s. 6.

¹¹² Burke, K. (1969). *Rhetoric of Motives*. Berkeley: University of California Press, s. 198.

¹¹³ Tamtéž, s. 88.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 88.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 202.

¹¹⁶ Lotko, E. (2009). *Kapitoly ze současné rétoriky*. 3. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, s. 95.

přeneseném pojmenování, přičemž jmenuje klasifikaci figur a tropů podle J. Mistríka, který je dělí do tříd sugestivních, emfatických, názorných, dramatických a ozdobných specifických řečových prostředků.¹¹⁷

Figury fungují na základě posunu ve struktuře výrazů a jsou často postavené na opakování slov a úseků výpovědí, jejichž prostřednictvím má dojít k zapůsobení na posluchače, a to skrze zdůrazňování určité myšlenky nebo díky zpřesnění či zesílení jejího významu.¹¹⁸ Podle Josefa V. Bečky se opakováním slov (*iterací*) sice nemění věcný význam, „*ale modifikuje se jeho výpovědní platnost*,“¹¹⁹ neboť vyjadřuje zesílené citové zaujetí mluvčího a podněcuje pozornost příjemců. Bečka tak hovoří, že kromě funkce udávání citového důrazu vyjádření, má iterace také funkci intenzifikace pojmenování.¹²⁰

Lotko uvádí různé příklady sugestivních specifických řečnických prostředků, založených na opakování. Lze uvést anaforu, která odkazuje na iteraci stejných slov na začátku vedle sebe položených vět: „*Vzpomínám na ten nádherný den. Den, který utkvěl navždy v mé paměti*;“¹²¹ dále epiforu, pro kterou je příznačné opakování stejných slov na konci každé věty; enumeraci, která je pojmenováním pro vyjádření sledu věcí či vlastností a jejímž cílem je drammatizovat vyjádření: „*Usilujme vždy o projev vlastní, kultivovaný, inteligentní a sugestivní*;“¹²² epizeuxis kdy se v rámci jedné věty objevují ihned po sobě stejná slova: „*Budeme ještě potřebovat hodně, hodně energie*;“¹²³ či třeba pleonasmus, kdy jsou k sobě položena slova s podobným významem, ačkoli odkazují k tomu samému: „*Víme, že problémy vašeho pracoviště chcete řešit promyšleně, seriózně a perspektivně*.“¹²⁴ Autor uvádí, že další figury mohou být postaveny třeba na různém užití slovosledu (inverze, chiasmus), na vypouštění slov (elipsa, asyndeton, ...) či na spojování odporujících si myšlenek (oxymorón, ...), přičemž se zabývá i tropy, z nichž jmenuje ironii, metaforu, metonymii, synekdochu či přirovnání.¹²⁵

Metafora představuje takové pojmenování, kdy je slovo užito v přeneseném významu skrze podobnost.¹²⁶ Synekdocha je název pro situaci, kdy je vyjádřen celek skrze nějakou část

¹¹⁷ Lotko, E. (2009). *Kapitoly ze současné rétoriky*. 3. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, s. 95–96.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 96.

¹¹⁹ Bečka, J. V. (1968). Opakování slova jako pojmenovávácí prostředek. *Naše řeč*, roč. 51, č. 2. Online dostupný ke dni 20. 06. 2018 z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=5365>

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ Lotko, E. (2009). *Kapitoly ze současné rétoriky*. 3. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, s. 99.

¹²² Tamtéž, s. 100.

¹²³ Tamtéž, s. 100.

¹²⁴ Tamtéž, s. 100.

¹²⁵ Tamtéž, s. 96.

¹²⁶ Cvrček, V. a kol. (2010). *Mluvnice současné češtiny*. Praha: Karolinum, s. 71.

či obráceně; metonymie spojuje označované na základě věcných souvislostí a ironie odkazuje na mnohoznačnost textu.¹²⁷ Jako příklad metafory lze uvést: *perly rosy, blankytně modrý*; příklad metonymie: *celé divadlo tleskalo, včerejšek se nevydařil*; a příklad synekdochy: *byla tam hlava na hlavě, jel městskou dopravou*.¹²⁸

Jiří Kraus však podotýká, že co se týče figur a tropů, vědci se v dnešní době shodují na tom, že jsou podstatou fungování jazyka, neboť „jsou nedílnou součástí struktur myšlení, jímž je vlastní inference a analogie, přenos jednoho jevu na jiný.“¹²⁹ Autor taktéž uvádí, že k rétorice se hlásí i princip intertextuality, který tkví v tom, že různé cizí texty podílejí na tvorbě vlastního textu, např. doslovné citace nebo skryté či zjevné zmiňování jiných textů.¹³⁰

4.2.1. Tropý v podání Kennetha Burkeho

Kenneth Burke však v díle *Grammar of motives* tvrdí, že se tyto čtyři tropy vzájemně překrývají. Snaží se to ukázat skrze to, že pojem metafory by mohl být nahrazen pojmem *perspektiva (perspective)*, pojem metonymie zase pojmem *redukce (reduction)*, pojem synekdocha pojmem *reprezentace (representation)* a pojem ironie pojmem *dialektika (dialectic)*. Argumentuje návaznost těchto pojmů tvrzením, že dialektika nám udává reprezentaci užitím vzájemně vztažených či ovlivňujících se perspektiv, kdy tato výsledná perspektiva perspektiv bude nezbytně redukcí v tom smyslu, že vykreslené schéma představuje redukcí sféry, která byla vykreslována: „... and this resultant perspective of perspectives will necessarily be a reduction in the sense that a chart drawn to scale is a reduction of the area charted.“¹³¹

Burke, jak sám říká, se nezabývá figurativním užitím těchto tropů, ale jejich rolí v objevování a popisu pravdy. Autor chápe metaforu jako „... nástroj vidění něčeho v termínech něčeho jiného“¹³² Metafora nám dle autora říká něco ohledně jednoho „charakteru“ (ve smyslu obecného termínu, který označuje jakoukoli určitou myšlenou věc) z hlediska úhlu pohledu jiného „charakteru“. Avšak takové vidění něčeho v termínech něčeho dalšího dle něj předpokládá přenos termínu z jedné oblasti do druhé, což v sobě nutně zahrnuje rozpornost, neboť dané oblasti nejsou identické.¹³³

¹²⁷ Kraus, J. (2010). *Rétorika a řečová kultura*. 2. doplněné vyd. Praha: Karolinum, s. 32-33.

¹²⁸ Cvrček, V. a kol. (2010). *Mluvnice současné češtiny*. Praha: Karolinum, s. 71.

¹²⁹ Kraus, J. (2010). *Rétorika a řečová kultura*. 2. doplněné vyd. Praha: Karolinum, s. 33.

¹³⁰ Tamtéž, s. 34.

¹³¹ Burke, K. (1969). *Grammar of motives*. University of California Press, s. 503.

¹³² Tamtéž, s. 503–504.

¹³³ Tamtéž, s. 504.

Autor substituuje pojem metonymie pojmem *redukce*, neboť tvrdí, že hlavní strategií metonymie je „*vyjádření nehmotného či nehmotatelného stavu v termínech tělesnosti či hmatatelnosti*“¹³⁴ Jako příklad uvádí, když se hovoří spíše o *srdci* než o *emocích*: O emocích totiž přemýšlíme jako o něčem, co se zcela týká oblasti vědomí, i když je toto slovo očividně zakořeněno „...*v tom nejmaterialističtějším termínu ze všech, „motion“ ...*“¹³⁵

Jazyk je budován na metaforickém rozšíření prostřednictvím přebírání slov z hmotných a viditelných oblastí a skrze užívání jejich analogií z oblasti nehmotného a neviditelného, což v průběhu času vede k tomu, že přežívá pouze toto metaforické rozšíření na oblast nehmotného, zatímco originální reference upadá do zapomnění, nicméně vzápětí dochází k druhému přesunu – ze spirituálního k materiálnímu. A tomuto se dle autora říká metonymie.¹³⁶ Autor však odlišuje redukci básníka od redukce vědce – behavioristy, kdy tvrdí, že básník užívá metonymie na základě *terminologické* redukce, zatímco vědec – behaviorista na základě *reálné* redukce („stud“ je behavioristou redukován na pohyb očí, barvu tváří, kvalitu hlasu, ad., zatímco básník, ačkoli toto všechno ví, neredukuje spirituální na materiální, neboť chápe stav mysli jako motiv jednání). Figury tak podle Burkeho nejsou nic jiného než symbolizací.¹³⁷

Jestliže redukce (metonymie) postihuje metaforu (perspektivu), pak totéž dělá i u synekdochy (reprezentace), kterou autor definuje v obvyklém smyslu jako pojmenování: „*části za celek, celek za část, ..., znak za označující, ...*“¹³⁸, přičemž tvrdí, že všechny takové konverze jsou mezi oběma pojmy převoditelné. Jako příklad synekdochy uvádí třeba i jakoukoli politickou reprezentaci, kde určitá část lidí reprezentuje společnost jako celek, ačkoli ve společnosti panuje spousta neshod ohledně toho, která strana by měla být v pozici zastoupení. Jako další příklady uvádí tyto typy vyjádření: „*před za potom, implicitní za explicitní, časová posloupnost za logickou posloupnost, jméno za narativ, nemoc za lék, hrdina za mizeru, aktivní za pasivní.*“¹³⁹

Burke tvrdí, že metonymii lze chápat jako zvláštní aplikaci synekdochy. Synekdocha (*reprezentace*) dle autora představuje substituci buď kvality za kvantitu, nebo kvantity za kvalitu, avšak metonymie představuje substituci jen jednoho z nich – kvantity za kvalitu. Redukce se však u synekdochy uskutečňuje jen v jednom směru – nahrazením kvality kvantitou. Tato omezená reprezentace v jednosměrném, metonymickém smyslu, se však týká

¹³⁴ Burke, K. (1969). *Grammar of motives*. University of California Press, s. 506.

¹³⁵ Tamtéž, s. 506.

¹³⁶ Tamtéž, s. 506.

¹³⁷ Tamtéž, s. 506–507.

¹³⁸ Tamtéž, s. 507–508.

¹³⁹ Tamtéž, s. 509.

redukce u vědeckého realismu (*scientific realism*). Co se týče básnického realismu (*poetic realism*), pak autor zdůrazňuje, že původně byla redukce něčím jako referencí, tudíž každé umění ve své povaze redukuje stav mysli k odpovídajícímu senzoru těla, kdy takové *ztělesnění* má vést k produkci odpovídajícího stavu vědomí.¹⁴⁰

Poslední figurou, kterou se Burke zabývá, je ironie (*dialectic*). Ironie nastává tehdy, když se jeden snaží skrze interakci vzájemných pojmů produkovat vývoj, který užívá pojmů všech: „*Irony arises when one tries, by the interaction of terms upon one another, to produce a development which uses all the terms.*“¹⁴¹ Ironie má tendenci zjednodušovat doslovnost, neboť všechny užití typy jsou nezbytně kvalifikátory definice, ačkoli nacházíme typ, který zastává roli přednosti tím, že sumarizuje vývoj jako celek (synekdochická reprezentace). Tvrdí, že je třeba ukázat rovnocennost *dialektického* s *dramatickým* a udává to na příkladu, že vývoj, který vedl k určitému stavu, se musí nevyhnutelně obrátit: „*what goes forth as A returns as non-A.*“¹⁴² Burke „*považuje ironii za produkt moderního, racionalistického a liberálního intelektu, stojícího v opozici vůči metafoře, metonymii a synekdoše – to je vůči tropům, které jsou výsledkem starší mytologické interpretace světa.*“¹⁴³

¹⁴⁰ Burke, K. (1969). *Grammar of motives*. University of California Press, s. 509.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 512.

¹⁴² Tamtéž, s. 516–517.

¹⁴³ Kraus, J. (2010). *Rétorika a řečová kultura*. 2. doplněné vyd. Praha: Karolinum, s. 33.

5. Vznik a vývoj Ku Klux Klanu

Vznik Ku klux klanu je spojován s výsledkem americké občanské války (1861–1865), v níž došlo k porážce Jihu, doprovázenou zrušením otroctví, které vyvolalo mezi bílými jižany obavy o udržení své moci.¹⁴⁴ Jejich strach pramenil z toho, že nově osvobození černoši využijí změn ve svém postavení a za podpory severanů a federální vlády se budou snažit zhostit výhod, kterými se zde těšili bílí, čímž je připraví o majetek, kontrolní funkce a místa v lukrativních vládních a vojenských oblastech.¹⁴⁵

5.1. Obnova Unie po americké občanské válce – etapa „rekonstrukce“ (1865–1877)

Ačkoli po skončení války usilovaly poražené státy Konfederace o navrácení původního stavu otrokářské společnosti,¹⁴⁶ vítězný Sever řešil proces obnovení Unie, ohledně kterého se rozcházely názory tehdejšího prezidenta Lincolna a Kongresu.¹⁴⁷ Lincoln navrhoval odstranit separatisty z politické sféry vlivu, aby v ní mohli působit jen loajalisté a aby došlo k legalizaci zákazu otroctví skrze Ústavu.¹⁴⁸ Usiloval o získání volebního práva pro černochoy, zatímco pro, v jeho očích provinilce, navrhoval možnost zisku amnestie, která by však byla podmíněna prohlášením slibu věrnosti Ústavě.¹⁴⁹ Přišel také s návrhem, že u jednotlivých států lze uznat vládu za zákonnou pouze tehdy, pokud to odsouhlasí alespoň 10 % voličů, evidovaných v roce 1860, kteří zaručili věrnost Unii a Ústavě svojí přísahou.¹⁵⁰

Naproti tomu, Kongres prosazoval program uvnitř Wade-Davisova zákona (1864), podle něhož je sjednocení Unie podmíněno loajalitou bělochů a odepřením práva volit do ústavodárného shromáždění těm jižanům, co se celistvosti Unie vzepřeli.¹⁵¹

Krátce před svou smrtí, Lincoln udělil souhlas k provedení plánu ministra války Edwina Stanton, který navrhoval, že k utvoření nových státních vlád je potřeba postupovat zavedením

¹⁴⁴ Parsons, E. F. (2015). *Ku-Klux: The Birth of the Klan During Reconstruction*. The University of North Carolina Press, s. 1.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 1–2.

¹⁴⁶ Mareš, M. (2001). Ku Klux Klan a pravicový extremismus v ČR. *Středoevropské politické studie*. V. 3., n. 3. Online dostupné ke dni 20. 05. 2018 z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/3867/5409>.

¹⁴⁷ Heideking, J., Mauch, C. (2012). *Dějiny USA*. Praha: Grada Publishing, s. 154

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 154.

¹⁴⁹ Johnson, P. (2000). *Dějiny amerického národa*. Praha: Academia, s. 394.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 394.

¹⁵¹ Heideking, J., Mauch, C. (2012). *Dějiny USA*. Praha: Grada Publishing, s. 154

vojenských představitelů a jmenováním provizorních guvernérů.¹⁵² V dubnu 1865 prezident zemřel a v této funkci jej nahradil Andrew Johnson, který až do prosince téhož roku vykonával rekonstrukční politiku sám, neboť krátce před jeho zvolením do úřadu, byl Kongres rozpuštěn, a on tak využil možnosti, samotným formovat vlády ve státech Jihu.¹⁵³

5.2. Rekonstrukční politika Andrew Johnsona

Ačkoli Johnson postupoval na základě Stantonova plánu, jeho poradci se rozcházeli v myšlence, zda má být jižanským černochům uděleno privilegium volebního práva.¹⁵⁴ Prezident se přikláněl k tomu, že jim toto právo má být uděleno, avšak pouze pod podmínkou, že k tomu dojde dobrovolným souhlasem států Jihu, i když sám prováděl opatření, které měly zámožné třídy plantážníků připravit o moc a které tak vedly k radikální reorganizaci tamějších třídních vztahů.¹⁵⁵ Tato opatření vznikala jako důsledek Johnsonova přesvědčení, že problém Jihu vznikl na základě obsazenosti vlád plantážníky, z čehož usoudil, že k jeho obnově musí dojít prostřednictvím prostého lidu.¹⁵⁶

Johnson využíval své moci udělovat milosti, kterým předcházela podmínka, že Jižané museli odpřisáhnout slib loajality, ačkoli jisté skupiny lidí měly tuto možnost zapovězenou – musely osobně požádat prezidenta o milost a obnovení svých politických práv, jinak riskovaly svým majetkem, včetně konfiskace pozemku (to se týkalo dřívějších svazových představitelů, kteří porušili přísahu podpory Spojených Států; vysoce postavených konfедераčních důstojníků a politických lídrů, kteří vstoupili do boje za Jih; a všech jižanů, kteří se účastnili rebelií a jejichž zdanitelný majetek přesahoval sumu dvacet tisíc dolarů).¹⁵⁷

Johnsonem stanovení provizorní guvernéri byli vyzváni k započnutí procesu rekonstrukce vyhlášením ústavních dohod, kdy dostali za úkol vypracovat takové stanovy, které měly odstranit otroctví a znemožnit proces odtržení se.¹⁵⁸ Vlády tak měly odstoupit od placení konfедераčních dluhů a prostřednictvím vlastních nařízení měly prohlásit otroctví za zakázané, což bylo podmíněno i schválením Třináctého dodatku Ústavy, který stvrzoval ilegalitu otroctví

¹⁵² Norton, M. B., Katzman, D. M., Escott P. D., Chudacoff, H. P., Paterson, T. G., Tuttle, W. M., Jr., Brophy, W. J. (1999). *A People and a Nation: A History of the United States*. Houghton Mifflin Company, s. 302.

¹⁵³ Tamtéž, s. 302.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 302.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 302.

¹⁵⁶ Johnson, P. (2000). *Dějiny amerického národa*. Praha: Academia, s. 396.

¹⁵⁷ Norton, M. B., Katzman, D. M., Escott P. D., Chudacoff, H. P., Paterson, T. G., Tuttle, W. M., Jr., Brophy, W. J. (1999). *A People and a Nation: A History of the United States*. Houghton Mifflin Company, s. 302–303.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 303.

a vykonávání nucených prací, které však mohly být uloženy jako řádné tresty zločincům.¹⁵⁹ Až po schválení těchto stanovení mohlo dojít k volbám nových vlád a státy mohly být obnoveny v rámci Unie s plnou kongresovou reprezentací.¹⁶⁰ Tohoto procesu se mohli účastnit pouze ti jižané, kteří získali milost přísahou a byli tak oprávněni volit.¹⁶¹ Nicméně, Johnsonův plán ve výsledku pomohl obnovit moc staré elitě, a to právě tím, že umožnil omilostnění aristokratů a vedoucích rebelů a že došlo k navrácení opuštěných pozemků plantážníkům.¹⁶²

Státy Jihu stihly vykonat prezidentovy instrukce do konce roku 1865, odkdy se mohly rovnoměrně podílet na unijním chodu.¹⁶³ Poté, co státy vypracovaly nové ústavní stanovy, Johnson udělil souhlas jejich vládám a prohlásil tak rekonstrukci za ukončenou,¹⁶⁴ což stvrdil 6. 4. 1866 Vyhlášením míru.¹⁶⁵

5.2.1. Eskalace konfliktu

Ve skutečnosti však na Jihu docházelo k omezování nově vzniklých černošských práv plantážníky, u nichž černoši pracovali za mizivou sumu, přičemž se k nim stále obraceli jako k otrokům.¹⁶⁶ Ačkoli se Kongres zasadil k tomu, že mají bývalí otroci získat půdu přidělem, docházelo v jižních zemích k nacházení způsobů, jak tomu předejít, ba navíc převládaly nepokoje ze strany bělochů, kteří užívali násilí za účelem zastrašení černochoů a těch, co bojovali za jejich práva.¹⁶⁷

I když mělo prostřednictvím ústav zemí Jihu dojít k rozšíření práv bývalých otroků, docházelo k častému vzniku tzv. černošských zákoníků, které sice měly v jednotlivých jižních zemích odlišný obsah, ale jejich funkcí bylo podřídit černochoy a regulovat meze jejich jednání (např. stanovovaly, že černoši mohou přijmout pouze práci v zemědělství).¹⁶⁸ Tyto „*black codes*“ tak představovaly revidované verze původních zákoníků pro otroky, v nichž se zaměnil pojem *otrok (slave)* za pojem *osvobozený (freedman)*, což vedlo k tomu, že černoši byli nuceni dodržovat večerku, mít u sebe odpustky, když se chtěli vzdálit určenému místu a vzdát se

¹⁵⁹ Johnson, P. (2000). *Dějiny amerického národa*. Praha: Academia, s. 395–396.

¹⁶⁰ Norton, M. B., Katzman, D. M., Escott P. D., Chudacoff, H. P., Paterson, T. G., Tuttle, W. M., Jr., Brophy, W. J. (1999). *A People and a Nation: A History of the United States*. Houghton Mifflin Company, s. 303.

¹⁶¹ Tamtéž, s. 303.

¹⁶² Tamtéž, s. 303.

¹⁶³ Heideking, J., Mauch, C. (2012). *Dějiny USA*. Praha: Grada Publishing, s. 155.

¹⁶⁴ Norton, M. B., Katzman, D. M., Escott P. D., Chudacoff, H. P., Paterson, T. G., Tuttle, W. M., Jr., Brophy, W. J. (1999). *A People and a Nation: A History of the United States*. Houghton Mifflin Company, s. 303.

¹⁶⁵ Johnson, P. (2000). *Dějiny amerického národa*. Praha: Academia, s. 396.

¹⁶⁶ Heideking, J., Mauch, C. (2012). *Dějiny USA*. Praha: Grada Publishing, s. 155.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 155.

¹⁶⁸ Johnson, P. (2000). *Dějiny amerického národa*. Praha: Academia, s. 397.

naděje, že mohou vstoupit do vytouženého zaměstnání.¹⁶⁹ Třináctý dodatek Ústavy tak sice umožňoval černošům získat základní práva – vstoupit do manželství, podepisovat smlouvy a svědčit u soudu proti jiným černošům, avšak černošské zákoníky regulovaly jejich chování (některé stanovovaly rasovou segregaci na veřejných místech, mnoho dalších zase nepovolovalo sňatky mezi odlišnými rasami či zakazovaly černošům svědčit u soudu proti bělochům).¹⁷⁰

Při setkání Kongresu v roce 1865 šokovaly tyto skutečnosti republikány natolik, že sesadili jižanské poslance a senátory ze svých pozic a chtěli s pomocí Johnsona vytvořit nový program.¹⁷¹ To však narazilo na prezidentův odpor, který vetoval i mírné prostředky k prosazování práv bývalých otroků.¹⁷² Byl proti zákonu, který měl rozšířit mandát Úřadu pro osvobozené otroky, přičemž Kongres reagoval jeho odmítnutím tak, že přijal zákon zakazující černošské zákoníky, což se mu podařilo pomocí přehlasování třípětinovou většinou.¹⁷³ Umírnění a radikálové tak v roce 1866 uvedli Čtrnáctý pozměňovací návrh, podle něhož jsou „všechny v USA narozené nebo naturalizované osoby občany Spojených států amerických a jejich příslušného státu; žádný stát nesmí omezovat občanská práva ve Spojených státech nebo zbavit občana bez řádného soudního procesu života, svobody či majetku; stejně jako mu nesmí odeprít právo na rovné zacházení a právní ochranu.“¹⁷⁴ Stejně jako Johnson stál proti tomuto dodatku, i Jižní státy (kromě státu Tennessee) jej odmítly ratifikovat a jeho přijetí tak bylo zamítnuto, nicméně po prezidentově neúspěchu u voleb nabyla moci v Kongresu republikánská většina, což z ní činilo sílu, která je odolná vůči všem vetům prezidenta a díky níž mohla začít tvrdší fáze rekonstrukce.¹⁷⁵

5.3. Rekonstrukční politika Strany Republikánů

Republikáni, jakožto hlavní síla v Kongresu, přistoupili k rekonstrukci radikálním způsobem a skrze diktaturu jedné strany zavedli přísné podmínky, které měly státy Jihu vykonat, aby mohly být přijaty do celku Unie.¹⁷⁶ Jejich cílem bylo přimět země Jihu, aby v nich

¹⁶⁹ Norton, M. B., Katzman, D. M., Escott P. D., Chudacoff, H. P., Paterson, T. G., Tuttle, W. M., Jr., Brophy, W. J. (1999). *A People and a Nation: A History of the United States*. Houghton Mifflin Company, s. 303.

¹⁷⁰ Boyer, P. S., Clark, C. E., Kett, J. F., Salisbury, N., Sitkoff, H., Woloch, N. (2008). *The Enduring Vision: a history of the American people*. Vol. I, To 1877. 6th edition. Boston: Houghton Mifflin, s. 470.

¹⁷¹ Heideking, J., Mauch, C. (2012). *Dějiny USA*. Praha: Grada Publishing, s. 155.

¹⁷² Tamtéž, s. 155.

¹⁷³ Johnson, P. (2000). *Dějiny amerického národa*. Praha: Academia, s. 397.

¹⁷⁴ Heideking, J., Mauch, C. (2012). *Dějiny USA*. Praha: Grada Publishing, s. 155–156.

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 156.

¹⁷⁶ Johnson, P. (2000). *Dějiny amerického národa*. Praha: Academia, s. 398–399.

černoši získali volební práva, tudíž zavedli ve vzbouřených oblastech vojenskou vládu a systém přísah věrnosti, kdy mnoho bělochů přišlo o možnost volit.¹⁷⁷ V roce 1870 došlo k ratifikaci Patnáctého dodatku, podle něhož rasa, barva pleti ani bývalé otroctví nemohou být důvody pro odepření možnosti volit, ačkoli ženy v té době stále volebním právem nedisponovaly.¹⁷⁸

Republikánská snaha obstatat černošům rovná práva pramenila jak z mravních principů, tak z mocenských, kdy doufali, že si získají hlasy černošů, a tak bude jejich pole působnosti stejně silné i na Jihu.¹⁷⁹

Důsledkem těchto rekonstrukčních opatření bylo, že černoši zaujímali nad šest set poslaneckých míst v parlamentu, byli dosazováni do vládních úřadů, do Sněmovny reprezentantů a v roce 1870 byl první černoš dosazen i do Senátu Kongresu.¹⁸⁰ Mnoho černošů však neovládalo čtení a psaní, v zemích vládla všudypřítomná korupce, soudci byli podpláceni, stejně jako zákony byly vydávány za úplatky.¹⁸¹ Mezi jižanskými bělochy tak začala prostupovat touha po pomstě a ke konci 60. let došlo ke vzniku tajného společenství – Ku klux klanu, jehož členové se maskovali prostřednictvím bílých pláštíků a kápí, kterými se snažili černochy zastrašovat a v nichž se uchýlovali k násilným činům.¹⁸² „*Vyzbrojení klansmeni bili, mučili a vraždili černé obyvatele, bílé učitele ze Severu a republikánské politiky zavádějící rasovou rovnoprávnost. Prováděny byly lynče, kastrace, rozpárání těhotných žen, rozčtvrcení koňmi, upalování na hranicích apod.*“¹⁸³

5.3.1. Selhání rekonstrukce

Pod tíhou zastrašení z všudypřítomného násilí se černoši a jejich bílí přívrženci ocitali v oslabené menšině, což vedlo postupně k tomu, že demokraté si nacházeli cestu zpátky k moci.¹⁸⁴ Republikáni sice schvalovali zákony, kterými se snažili odstranit panující násilí, avšak státní milici se nedařilo vynutit jejich dodržování.¹⁸⁵ Když se vedoucí představitelé států obraceli k federální vládě kvůli získání pomoci, ta reagovala třemi prosazovanými zákony, z nichž první měl za cíl chránit černochy, avšak nebyl efektivní, neboť svědci násilí se báli

¹⁷⁷ Johnson, P. (2000). *Dějiny amerického národa*. Praha: Academia, s. 398–399.

¹⁷⁸ Heideking, J., Mauch, C. (2012). *Dějiny USA*. Praha: Grada Publishing, s. 158.

¹⁷⁹ Johnson, P. (2000). *Dějiny amerického národa*. Praha: Academia, s. 398.

¹⁸⁰ Heideking, J., Mauch, C. (2012). *Dějiny USA*. Praha: Grada Publishing, s. 156.

¹⁸¹ Johnson, P. (2000). *Dějiny amerického národa*. Praha: Academia, s. 400.

¹⁸² Tamtéž, s. 400.

¹⁸³ Mareš, M. (2001). Ku Klux Klan a pravicový extremismus v ČR. *Středoevropské politické studie*. V. 3., n. 3. Online dostupné ke dni 20. 05. 2018 z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/3867/5409>.

¹⁸⁴ Johnson, P. (2000). *Dějiny amerického národa*. Praha: Academia, s. 401.

¹⁸⁵ Boyer, P. S., Clark, C. E., Kett, J. F., Salisbury, N., Sitkoff, H., Woloch, N. (2008). *The Enduring Vision: a history of the American people*. Vol. I, To 1877. 6th edition. Boston: Houghton Mifflin, s. 481.

svědčit proti zločincům a místní soudci odmítali přejít k jejich odsouzení.¹⁸⁶ Další zákon se zasadil o poskytování federálního dohledu při konání voleb na Jihu, přičemž poslední, v pořadí třetí zákon, neboli *Ku klux klan Act*, zpříšňoval tresty pro ty, co se snažili zabránit černočům volit, a i přes to, že jeho prostřednictvím byli zajati tisíce násilníků, většina z nich unikla svému trestu.¹⁸⁷

Pouze rozsáhlá vojenská přítomnost na Jihu by mohla zajistit ochranu černočům a jejich právům, avšak washingtonská vláda ji nikdy neposkytla, neboť místo toho došlo k zeslabení federální vlády dřívější Konfederace, k zrušení Úřadu pro osvobozené otroky Kongresem v roce 1869 a k postupnému zredukování vojenských oddílů na Jihu prezidentem Grantem.¹⁸⁸ Vyvrcholení radikální rekonstrukce proběhlo v roce 1877, kdy došlo právě ke stažení jednotek a k rozpadu vlády republikánů, která byla nahrazena vládou bělochů, přijímající nové ústavy a reformující zákony, které stanovovaly, že černoši spadají do nižšího postavení.¹⁸⁹ Svoji nadřazenou pozici se bělochům podařilo ponechat, přičemž během dalších desetiletí se Jih ocital ve znamení tichosti.¹⁹⁰

Ve většině jižních států trvala radikální rekonstrukce pouhých pár let, nicméně za jejím zásadním neúspěchem stálo neefektivní sociální a ekonomické řešení situace, neboť rekonstrukční politika selhala v sociální distribuci moci a bohatství na Jihu, kdy jižanští černoši měli bez vlastní půdy jen malou šanci na reagování na změny ve společnosti.¹⁹¹

5.3.2. Vzestup Ku Klux Klanu

Na jaře roku 1866, když ještě byla u moci Johnsonova vláda, šest mladých válečných veteránů Konfederace založilo společenský klub – Ku klux klan, charakteristický pro své propracované rituály, kostýmy a tajná hesla.¹⁹² Členům tento klub původně sloužil k odpoutání se od monotónních všedních dní, kdy po celém městě tropili žerty a byli oblečeni v bílých

¹⁸⁶ Boyer, P. S., Clark, C. E., Kett, J. F., Salisbury, N., Sitkoff, H., Woloch, N. (2008). *The Enduring Vision: a history of the American people*. Vol. I, To 1877. 6th edition. Boston: Houghton Mifflin, s. 481.

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 481.

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 481.

¹⁸⁹ Johnson, P. (2000). *Dějiny amerického národa*. Praha: Academia, s. 401.

¹⁹⁰ Tamtéž, s. 401.

¹⁹¹ Norton, M. B., Katzman, D. M., Escott P. D., Chudacoff, H. P., Paterson, T. G., Tuttle, W. M., Jr., Brophy, W. J. (1999). *A People and a Nation: A History of the United States*. Houghton Mifflin Company, s. 311.

¹⁹² Boyer, P. S., Clark, C. E., Kett, J. F., Salisbury, N., Sitkoff, H., Woloch, N. (2008). *The Enduring Vision: a history of the American people*. Vol. I, To 1877. 6th edition. Boston: Houghton Mifflin, s. 480.

hábitech se špičatými pokrývkami hlavy.¹⁹³ Klub však byl od začátku rasisticky orientovaný a své aktivity začal směřovat na úkor černochoů.¹⁹⁴

Klan byl založen ve městě Pulaski, státu Tennessee a ačkoli měl údajně sloužit pouze pro pobavení, o rok později od založení, v roce 1867, již fungoval ve smyslu organizace,¹⁹⁵ jejímž cílem bylo udržet osvobozené otroky v podřízeném stavu.¹⁹⁶ Od tohoto roku, kdy jižané užívali Klanu k uchování struktury moci bělochů skrze zastrašování černošské populace a reprezentantů Unie, došlo i ke sblížení Klanu a strany demokratů.¹⁹⁷ V době voleb v roce 1868, kdy černoši mohli poprvé volit, se Klan rozšířil do všech jižních států a spustil noční razie proti černošským voličům.¹⁹⁸ Ku klux klan tak již nadále nebyl pouhým společenským klubem, avšak se nyní stal rozšířeným teroristickým hnutím a násilnou zbraní Demokratické strany.¹⁹⁹

Klan usiloval o potlačení černošských voličů, znovuuštění dominance bělochů a svržení rekonstrukční vlády.²⁰⁰ Jeho členové útočili na přední představitele Úřadu pro osvobozené otroky, bílé republikány, na útvary černošských milicí, ekonomicky úspěšné černochoy a černošské voliče.²⁰¹ V několika zemích byli vedoucí bílí i černí republikáni zavražděni.²⁰²

Toto násilné hnutí nejednalo prostřednictvím spontánních rasistických výlevů, avšak bylo postaveno na specifických sociálních silách, které vše řídily.²⁰³ Lídři Klanu byli bohatí a mocní lidé, kterým se podařilo terorem oslabit koalici republikánů a obnovit demokratickou většinu.²⁰⁴ Bývalí prominentní členové Konfederace byli taktéž aktivními členy Klanu, mezi nimi se nacházel i generál Nathan Bedford Forrest, lídr masakru ve Fort Pillow, Tennessee v roce 1864, v němž vojáci Konfederace zavraždili černošské vojáky Unie poté, co se vzdali.²⁰⁵

¹⁹³ Beard, V. R. (2014). Ku Klux Klan. In: Gallagher, Ch. A., Lippard, C. D. (ed.). (2014). *Race and Racism in the United States: An Encyclopedia of the American Mosaic*. Vol. 2: F–M. Greenwood, s. 667.

¹⁹⁴ Atkins, S. E. (2011). *Encyclopedia of Right-Wing Extremism In Modern American History*. ABC-CLIO, s. 3.

¹⁹⁵ Schaefer, R. T. (1971). The Ku-Klux-Klan: Continuity and Change. *Phylon (1960-)*. Vol. 32, n. 2. Clark Atlanta University, s. 145. Dostupné online ke dni 18. 04. 2018 z: www.jstor.org/stable/273999.

¹⁹⁶ Norton, M. B., Katzman, D. M., Escott P. D., Chudacoff, H. P., Paterson, T. G., Tuttle, W. M., Jr., Brophy, W. J. (1999). *A People and a Nation: A History of the United States*. Houghton Mifflin Company, s. 310.

¹⁹⁷ Atkins, S. E. (2011). *Encyclopedia of Right-Wing Extremism In Modern American History*. ABC-CLIO, s. 4

¹⁹⁸ Boyer, P. S., Clark, C. E., Kett, J. F., Salisbury, N., Sitkoff, H., Woloch, N. (2008). *The Enduring Vision: a history of the American people*. Vol. I, To 1877. 6th edition. Boston: Houghton Mifflin, s. 480.

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 480.

²⁰⁰ Tamtéž, s. 480.

²⁰¹ Tamtéž, s. 480.

²⁰² Norton, M. B., Katzman, D. M., Escott P. D., Chudacoff, H. P., Paterson, T. G., Tuttle, W. M., Jr., Brophy, W. J. (1999). *A People and a Nation: A History of the United States*. Houghton Mifflin Company, s. 310–311.

²⁰³ Tamtéž, s. 311.

²⁰⁴ Tamtéž, s. 311.

²⁰⁵ Boyer, P. S., Clark, C. E., Kett, J. F., Salisbury, N., Sitkoff, H., Woloch, N. (2008). *The Enduring Vision: a history of the American people*. Vol. I, To 1877. 6th edition. Boston: Houghton Mifflin, s. 481.

Klan, jakožto formální organizace, existoval až do roku 1869, kdy ji Forrest rozpustil,²⁰⁶ nicméně, i tak udržoval svůj chod, který byl zmírněn až v roce 1871, kdy byla proti němu zavedena právní opatření a kdy začala na popud vlády působit armáda v Jižní Karolíně.²⁰⁷

Klan se koncentroval v oblastech, kde bylo rovnoměrné rozložení bělochů i černochoů a kde tak bylo největší napětí – v Mississippi útočili na černošské školy, v Alabamě na republikánské funkcionáře, v Arkansasu docházelo k největšímu teroru v roce 1868 a v Georgii a na Floridě v roce 1870.²⁰⁸ Neméně, než na desetinu jižanských černošských lídrů, kteří byli pověřeni zastupováním ústavních konvencí mezi lety 1867–1868, bylo zaútočeno.²⁰⁹ K nejhoršímu násilí docházelo v Severní Karolíně,²¹⁰ přičemž oblasti, v nichž byl Klan nečinný, řádily zase jiné skupiny mstitelů.²¹¹ Jako příklady lze uvést útok v Alabamě, kde Klan usmrtil čtyři černochoy a dalších 54 zranil; útok ve věznici Union County v Jižní Karolíně, kde pět set maskovaných členů Klanu zlynčovalo osm vězňů; či zbičování černochoů na plantáži v Severní Karolíně poté, co mohli jít k volbám.²¹²

První etapa působnosti Klanu skončila do poloviny 70. let 19. stol., neboť situace se vyvíjela tím směrem, že již koncem 80. let vešly v platnost zákony, jejichž znění ukládalo černochoy do nerovnoprávného postavení.²¹³

5.4. Moderní Ku Klux Klan

Poté, co Klan nabral přesvědčení, že se Jih nalézá svými poměry v předválečném stavu, se sice vytratil, avšak důsledkem první světové války došlo k jeho navrácení, které bylo podníceno přistěhovalectvím cizinců do Spojených Států a migrací venkovských černošských jižanů do severních měst.²¹⁴

²⁰⁶ Schaefer, R. T. (1971). The Ku-Klux-Klan: Continuity and Change. *Phylon (1960-)*. Vol. 32, n. 2. Clark Atlanta University, s. 145. Dostupné online ke dni 18. 04. 2018 z: www.jstor.org/stable/273999.

²⁰⁷ Mareš, M. (2001). Ku Klux Klan a pravicový extremismus v ČR. *Středoevropské politické studie*. V. 3., n. 3. Online dostupné ke dni 20. 05. 2018 z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/3867/5409>.

²⁰⁸ Boyer, P. S., Clark, C. E., Kett, J. F., Salisbury, N., Sitkoff, H., Woloch, N. (2008). *The Enduring Vision: a history of the American people*. Vol. I, To 1877. 6th edition. Boston: Houghton Mifflin, s. 480–481.

²⁰⁹ Norton, M. B., Katzman, D. M., Escott P. D., Chudacoff, H. P., Paterson, T. G., Tuttle, W. M., Jr., Brophy, W. J. (1999). *A People and a Nation: A History of the United States*. Houghton Mifflin Company, s. 311.

²¹⁰ Tamtéž, s. 311.

²¹¹ Boyer, P. S., Clark, C. E., Kett, J. F., Salisbury, N., Sitkoff, H., Woloch, N. (2008). *The Enduring Vision: a history of the American people*. Vol. I, To 1877. 6th edition. Boston: Houghton Mifflin, s. 481.

²¹² Norton, M. B., Katzman, D. M., Escott P. D., Chudacoff, H. P., Paterson, T. G., Tuttle, W. M., Jr., Brophy, W. J. (1999). *A People and a Nation: A History of the United States*. Houghton Mifflin Company, s. 311.

²¹³ Mareš, M. (2001). Ku Klux Klan a pravicový extremismus v ČR. *Středoevropské politické studie*. V. 3., n. 3. Online dostupné ke dni 20. 05. 2018 z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/3867/5409>.

²¹⁴ Schaefer, R. T. (1971). The Ku-Klux-Klan: Continuity and Change. *Phylon (1960-)*. Vol. 32, n. 2. Clark Atlanta University, s. 143. Dostupné online ke dni 18. 04. 2018 z: www.jstor.org/stable/273999.

Druhá verze Klanu se tedy zrodila v souvislosti s masivní imigrací kombinovanou se zmatkem, který přineslo zapojení USA do první světové války. Strach z komunismu se zvyšoval v souvislosti s bolševickou revolucí a vlna úderů, která postihla americký národ po válce byl podnětem k navrácení Klanu pod záminkou „zachování“ americké demokracie.²¹⁵

Tento nový Klan rozšířil ve srovnání s prvním oblast své agrese, tudíž jeho činnost nebyla striktně namířena na černochoy, ale spíše na katolíky, imigranty a na ty, kteří nebyli považováni za „čisté“ Američany. Ačkoli byly skupiny katolíků a židů brány jako součást bílé rasy, Klan je považoval za cizince, a tudíž ne pravé Američany. I přes to, že Klan vyznával protestantismus, nezastavilo ho to před útoky a hanobením těch protestantů, kteří pocházeli z ne-bílé etnické či rasové skupiny. Ve jménu nadřazenosti bělochů tak docházelo k prosazování ideologie bílého nacionalismu.²¹⁶

Začátky Klanu se datovaly do roku 1915 do státu Georgia, kdy docházelo k rozšiřování jeho sféry vlivu od východní části USA až k západnímu Pacifiku.²¹⁷ Když došlo k oživení Klanu, jeho popularita zprvu rostla pomalým tempem, nicméně v polovině 20. let dosahovala svého vrcholu, kdy Klan údajně sdružoval až 4 miliony členů, i nejmocnější osoby v USA.²¹⁸ Významnou charakteristikou hnutí tak bylo opět skrývání identity členů, z nichž se mnozí vyznačovali postavením prominentních občanů, politiků či policejních úředníků.²¹⁹ Jejich agrese vycházela z pocitu ohrožení americké národní identity, kdy se snažili svými výstupy a jednáním zbavit země všeho „neamerického.“²²⁰ Původní i „nový“ Ku klux klan tak lze označit za hnutí, které je zjevným post-válečným fenoménem, neboť oba dva jeho výskyty se datují rok před koncem války, jakožto reakce na narušení zavedeného řádu a postavení se novým krizím ve společnosti.²²¹

²¹⁵ Cook, B. (2007). Watcher on the Tower and the Washington State Ku Klux Klan. *Seattle Civil Rights & Labor History Project*. University of Washington. Online dostupné ke dni 20. 06. 2018 z: http://depts.washington.edu/civilr/kkk_wot.htm#_edn7

²¹⁶ Tamtéž.

²¹⁷ Tamtéž.

²¹⁸ Fryer, R. G. Jr., Levitt, S. D. (2012). Hatred and Profits: Under the Hood of the Ku Klux Klan. *The Quarterly Journal of Economics*. Vol. 27, no. 4. Oxford University Press, s. 1883. Online dostupné ke dni 18. 04. 2018 z: www.jstor.org/stable/41812151.

²¹⁹ A Brief History of the Ku Klux Klan. (1996). *The Journal of Blacks in Higher Education*. No. 14. JBHE Foundation, Inc., s. 32. Online dostupné ke dni 18. 04. 2018 z: www.jstor.org/stable/2962813.

²²⁰ Heideking, J., Mauch, C. (2012). *Dějiny USA*. Praha: Grada Publishing, s. 237.

²²¹ Johnson, G. B. (1923). A Sociological Interpretation of the New Ku Klux Movement. *The Journal of Social Forces*. Vol. 1, no. 4. Oxford University Press, s. 441. Online dostupné ke dni 20. 04. 2018 z: <http://www.jstor.org/stable/3004961>.

5.4.1. Determinanty vzniku druhé éry Ku Klux Klanu

Raná 20. léta 20. stol. se nacházela ve znamení změn a nejistot, kterých se lidé obávali a které označovali za deviantní. Jazz, dožadování se ženských práv, vlna imigrace či omezení týkající se konzumace alkoholu. Mnoho protestantských Američanů sdílelo víru Klanu, že imigranti jsou důvodem většiny společenských problémů a podporovali je v dožadování se regulací a zákazů vůči nim. Viděli je jako ty, co přináší nechtěné praktiky a hodnoty, proto byla i konzumace alkoholu prisuzována imigrantům jako něco negativního.²²²

Důvodem, proč se Klan ve své druhé vlně objevil, byla i reakce na modernismus, vyznačující se ztrátou kontroly církve (především nad mladými lidmi), laxní rodičovskou kontrolou dětí, změnou morálních standardů směrem k individualismu a zvyšující se liberalitou v myšlení a řeči, která se vyskytovala především v akademických kruzích.²²³ Mnoho z funkcí, které byly původně zcela v rukou církve, vymizelo během posledních dvou dekad, nebo přešlo do rukou jiné instituce.²²⁴ Církev se tak stala bezbrannou v rámci zvyšující se komplexity moderního života, v němž došlo k náhlému nástupu filmů, automobilů či moderního tance.²²⁵ Ve společnosti taktéž nabýval na významu rozpor mezi protestantským náboženstvím a katolickým, jehož vliv se prostřednictvím migrace zvyšoval.²²⁶ Čím silnější změny se ve společnosti vyskytovaly, tím byly reakce Klanu intenzivnější, tudíž místo hlášení se k hodnotám protestantismu, docházelo k sebeurčení hnutí ve jménu anti-katolicismu, stejně tak jako k prohlašování se za anti-cizinecké, namísto pro-americké.²²⁷

Velké množství jedinců, kteří vstoupili do členství Klanu, patřili do třídy lidí, kteří považovali inovaci za hřích, pohrdali moderním společenským vývojem a nazývali jej ateistickým, materialistickým a destruktivním.²²⁸ Co se týče selhání rodičovské kontroly, šlo o to, že s novým rozvojem společnosti, se vytratily její tradiční rysy, které byly nahrazeny

²²² Cook, B. (2007). Watcher on the Tower and the Washington State Ku Klux Klan. *Seattle Civil Rights & Labor History Project*. University of Washington. Online dostupné ke dni 20. 06. 2018 z: http://depts.washington.edu/civilr/kkk_wot.htm#_edn7

²²³ Johnson, G. B. (1923). A Sociological Interpretation of the New Ku Klux Movement. *The Journal of Social Forces*. Vol. 1, no. 4. Oxford University Press, s. 442. Online dostupné ke dni 20. 04. 2018 z: <http://www.jstor.org/stable/3004961>.

²²⁴ Tamtéž, s. 442.

²²⁵ Tamtéž, s. 442.

²²⁶ Mareš, M. (2001). Ku Klux Klan a pravicový extremismus v ČR. *Středoevropské politické studie*. V. 3., n. 3. Online dostupné ke dni 20. 05. 2018 z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/3867/5409>.

²²⁷ Schaefer, R. T. (1971). The Ku-Klux-Klan: Continuity and Change. *Phylon (1960-)*. Vol. 32, n. 2. Clark Atlanta University, s. 147. Dostupné online ke dni 18. 04. 2018 z: www.jstor.org/stable/273999.

²²⁸ Johnson, G. B. (1923). A Sociological Interpretation of the New Ku Klux Movement. *The Journal of Social Forces*. Vol. 1, no. 4. Oxford University Press, s. 442. Online dostupné ke dni 20. 04. 2018 z: <http://www.jstor.org/stable/3004961>.

destrukcí rodinných vazeb, což někteří přisuzovali bolševickému vlivu.²²⁹ Věci, které se jevily být striktním tabu, se staly běžnými v denním životě, ženy dosahovaly vysokého stupně politické a ekonomické nezávislosti, existovala upřímnost v diskuzích na otázky, které byly dříve tabuizované – to vše nutilo konzervativně smýšlející jedince obávat se budoucnosti.²³⁰

Historikové však argumentují, že činnost druhé vlny Klanu byla podnícena i vypuštěním filmu *Zrození národa* (1915) od režiséra D. W. Griffitha, který v něm znázornil bývalé černošské otroky jako kriminálníky a Ku klux klan jako organizaci, která bojuje za práva bílých jižanů a snaží se s použitím „šlechtného násilí“ s kriminálními činy černochoů skoncovat.²³¹ Film byl založený na novele Thomase Dixona: *The Clansmen* a byl zhlédnut více než jedním milionem lidí.²³² Videosnímek však měl pro svoji mnohem vyšší popularitu silnější dopad na společnost než novela.²³³ Idealizace původního Klanu ve filmu tak připravila půdu pro nástup Klanu nového,²³⁴ k jehož podnícení vedlo i to, že snímek měl délku dvanácti kotoučů a představil řadu kinematografických technik.²³⁵ „V této „příznivé“ historické situaci v listopadu 1915 William Joseph Simmons²³⁶ KKK znovuobnovil, když na horském masívu Stone Mountain s několika společníky zapálil naftou napuštěný kříž a prohlásil se za nového Velkého čaroděje. Organizaci dokonce právně zaregistroval pod názvem „Knights of the Ku Klux Klan“ (Rytíři Ku Klux Klanu).“²³⁷

5.4.2. Argumentace ideálů Ku Klux Klanu

Jelikož se Klan prezentoval jako reformátor nezvladatelné společnosti, získával podporu i od těch lidí, kteří nebyli přímo napojeni na Klan, ale souhlasili s jejich jistými iniciativami.

²²⁹ Johnson, G. B. (1923). A Sociological Interpretation of the New Ku Klux Movement. *The Journal of Social Forces*. Vol. 1, no. 4. Oxford University Press, s. 442–443. Online dostupné ke dni 20. 04. 2018 z: <http://www.jstor.org/stable/3004961>.

²³⁰ Tamtéž, s. 443.

²³¹ Fryer, R. G. Jr., Levitt, S. D. (2012). Hatred and Profits: Under the Hood of the Ku Klux Klan. *The Quarterly Journal of Economics*. Vol. 27, no. 4. Oxford University Press, s. 1886–1887. Online dostupné ke dni 18. 04. 2018 z: www.jstor.org/stable/41812151.

²³² Schaefer, R. T. (1971). The Ku-Klux-Klan: Continuity and Change. *Phylon* (1960–). Vol. 32, n. 2. Clark Atlanta University, s. 146. Dostupné online ke dni 18. 04. 2018 z: www.jstor.org/stable/273999

²³³ Johnson, G. B. (1923). A Sociological Interpretation of the New Ku Klux Movement. *The Journal of Social Forces*. Vol. 1, no. 4. Oxford University Press, s. 440. Online dostupné ke dni 20. 04. 2018 z: <http://www.jstor.org/stable/3004961>.

²³⁴ Tamtéž, s. 440.

²³⁵ Schaefer, R. T. (1971). The Ku-Klux-Klan: Continuity and Change. *Phylon* (1960–). Vol. 32, n. 2. Clark Atlanta University, s. 146. Dostupné online ke dni 18. 04. 2018 z: www.jstor.org/stable/273999

²³⁶ Joseph Simmons byl v roce 1922 nahrazen ve funkci říšského čaroděje Ku Klux Klanu (*Imperial Wizard of Ku Klux Klan*) Hiramem Evansom, který zastával tuto funkci do roku 1939, kdy došlo k jeho vystřídání Jamesem A. Colescottem. In: Navarro, B. (2008). *The Country in Conflict: Executives and Events During the American Civil War*. Xlibris Corporation, s. 388.

²³⁷ Mareš, M. (2001). Ku Klux Klan a pravicový extremismus v ČR. *Středoevropské politické studie*. V. 3., n. 3. Online dostupné ke dni 20. 05. 2018 z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/3867/5409>.

Klan 20. let se především zaměřoval na udržení starých způsobů života, v nichž lidé pracovali na půdě a soustředili se na Boha a rodinu. Ve společnosti se totiž šířil strach z toho, že tradiční hodnoty a životní styl se nacházely pod palbou změn, za která měla být zodpovědná různá náboženství.²³⁸

Tvrdili, že Amerika byla založena na ideálech protestantismu, zatímco katolíci, židé a další náboženské skupiny dle nich podkopávaly Boží slovo. Klan tak získal podporu místních komunitních církví, což jen upevnilo jejich pozici a identitu. Katolíci se dle hnutí provinili i tím, že stavěli svoji náboženskou identitu před americkou. Dále argumentovali, že Řím a Vatikán podkopává americkou demokracii, tudíž by měly být soukromé katolické školy zrušeny. Na základě této záminky udržování „pravého“ Amerikanismu Klan ospravedlňoval svoji agresi.²³⁹

Ačkoli narození v Americe technicky znamenalo zisk amerického občanství, Klan věřil, že pouze bílí protestanté jsou autentickými občany. Podle nich běloši založili Ameriku, tudíž dobro země záleží na neporušenosti bílé rasy. Věřili, že zavedení instituce rasové rovnoprávnosti by vytvořilo problémy, které by vedly ke zkáze Ameriky, neboť by znamenaly povolení smíšených manželství a narození míšených dětí. Taktéž se obávali, že by byla Afroameričany a různými rasovými skupinami ohrožena jejich kontrola nad společenskými a politickými otázkami. Touto cestou Klan proklamoval, že lidé ne-bílé rasy budou vždy geneticky podřízeni bělochům.²⁴⁰

K šíření svých idejí Klan vydával i vlastní časopisy, jedním z nich byl washingtonský týdeník *Watcher on the Tower*, který vycházel mezi lety 1920–1923. V něm se Klansmeni prezentovali jako ochránci americké společnosti a svoji identitu stavěli na čtyř základních oblastech: protestantismu, amerikanismu, bílé nadřazenosti a maskulinitě.²⁴¹

Vliv Ku Klux Klanu a dosah jeho působnosti lze přisoudit finančnímu zaopatření hnutí. Klan se vyznačoval schopností dosahovat vysokého zisku, kdy v době svého vrcholu, podle odhadů, generoval ročně, jen ve státě Indiana, na základě vstupních a členských poplatků a zisků z prodeje rouch, příjem 4,4 miliónů dolarů pro národního vůdce Klanu; 2,6 miliónů dolarů pro vrchního představitele Klanu státu Indiana; a více než 330.000 dolarů pro vrchního

²³⁸ Cook, B. (2007). *Watcher on the Tower and the Washington State Ku Klux Klan. Seattle Civil Rights & Labor History Project.* University of Washington. Online dostupné ke dni 20. 06. 2018 z: http://depts.washington.edu/civilr/kkk_wot.htm#_edn7

²³⁹ Tamtéž.

²⁴⁰ Tamtéž.

²⁴¹ Tamtéž.

národního obchodního zástupce a obchodního zástupce Indiany.²⁴² Každý člen Klanu totiž musel složit formální přísahu, stvrzující jeho loajalitu a zaplatit poplatek spojený se členstvím.²⁴³ Členové byli povinni zaplatit vstupní poplatek v hodnotě deseti dolarů, poplatek za oficiální šatstvo v hodnotě 6,5 dolarů, roční členský poplatek v sumě 5 dolarů a imperiální daň činící 1,8 dolarů, přičemž byli pobízeni i k nákupu dalšího zboží, které zvyšovaly výnosy Klanu (meče, bible, helmy či životní pojištění).²⁴⁴

5.4.3. Ženy a muži Ku Klux Klanu

V roce 1920 ženy v USA získaly volební právo. Jako jeden z důsledků nabytých práv bylo jejich zapojení do pravicových politických hnutí. Pravicově orientované ženy, které usilovaly o rovnoprávnost s muži, se však dožadovaly rovných práv pouze pro ženy bílé rasy.²⁴⁵

Jednou z největších a nejvlivnějších pravicově zaměřených ženských organizací byla *Women of the Ku Klux Klan (WKKK)*. Její aktivity byly mezi roky 1923–1930 směřovány k vystupování proti imigraci, morálnímu úpadku, rasové rovnosti a proti židovským podnikům.²⁴⁶

Mobilizace žen do této organizace taktéž podnítila muže ke vstupu do Klanu, kteří chtěli touto cestou přispět k ochraně rodinného života a práv žen. Ženský Klan kopíroval regálie, militarismus, hierarchii a politický postoj mužského Ku Klux Klanu, avšak považoval se za autonomní skupinu. Svůj hlas členky podobně užívaly k prosazování rasové nadřazenosti bělochů a rodilých protestantů, přičemž své postoje interpretovaly jako nástroj k ochraně žen a dětí, k udržení domova a rodinného životního stylu a k demonstraci nově získaných ženských práv.²⁴⁷

Členství v Ku Klux Klanu dávalo mužům pocit síly, autority a sounáležitosti. Zmíněný film *Zrození národa* je podnítil k formování identity ochranitelů ženské ryzosti a nevinnosti, čehož chtěli dosáhnout právě prostřednictvím Klanu a bratrské sounáležitosti mezi jeho členy. Identita Klanu směřovala ke starému pojetí silně patriarchální domácnosti, v níž muž hraje roli

²⁴² Fryer, R. G. Jr., Levitt, S. D. (2012). Hatred and Profits: Under the Hood of the Ku Klux Klan. *The Quarterly Journal of Economics*. Vol. 27, no. 4. Oxford University Press, s. 1885–1886. Online dostupné ke dni 18. 04. 2018 z: www.jstor.org/stable/41812151.

²⁴³ Bohn, F. (1925). The Ku Klux Klan Interpreted. *American Journal of Sociology*. Vol. 30, n. 4. University of Chicago Press, s. 385. Online dostupné ke dni 28. 04. 2018 z: <https://www.jstor.org/stable/pdf/2764271.pdf>.

²⁴⁴ Fryer, R. G. Jr., Levitt, S. D. (2012). Hatred and Profits: Under the Hood of the Ku Klux Klan. *The Quarterly Journal of Economics*. Vol. 27, no. 4. Oxford University Press, s. 1891. Online dostupné ke dni 18. 04. 2018 z: www.jstor.org/stable/41812151.

²⁴⁵ Blee, K. M. (1991). Women in the 1920's Ku Klux Klan Movement. *Feminist Studies*. Vol. 17, No. 1., s. 57–58.

²⁴⁶ Tamtéž, s. 58.

²⁴⁷ Tamtéž, s. 58.

lídra a ochránce. Ženy tak byly Klanem reprezentovány jako představitelky všeho dobrého na zemi, přičemž Klansmeni spojovali ochranu žen s ochranou Ameriky.²⁴⁸

5.4.4. Konec druhé éry Klanu a jeho vývoj do současnosti

Konec samozvaných rytířů Ku Klux Klanu přinesly třicátá léta 20. stol, kdy krátce po volbách roku 1924 některé státy přijaly zákony zabraňující maskování, aby došlo k omezení násilí, přičemž důležitějšími faktory, směřujícími k zániku druhé vlny hnutí, byly vnitřní problémy a korupční odhalení mezi předními představiteli.²⁴⁹ Mezi lety 1924 a 1930 tak došlo k rapidnímu poklesu členů Klanu, kdy z původního jednoho milionu členů zůstalo množství kolem 30 tisíc.²⁵⁰ Dalším z možných důvodů úpadku Klanu byl médii ostře sledovaný proces ohledně brutální vraždy sekretářky lídra Klanu D.C. Stephensona, který z ní byl v roce 1925 usvědčen a poslán na doživotí do vězení,²⁵¹ kde prozradil detaily o politické korupci ve státě Indiana.²⁵²

Třetí vlna hnutí se dala do pohybu důsledkem opatření Nejvyššího soudu USA, který označil rasovou segregaci na veřejných školách za neústavní.²⁵³ V této éře bylo členy hnutí podstatně méně jedinců – kolem 20 tisíc, jejichž násilí se vyznačovalo jak zastrašováním ve formě pálení křížů, tak bombardováním a vraždami, za které většina zločinců nebyla potrestána.²⁵⁴ Uvnitř hnutí však zavládla rivalita, neboť již od roku 1949 docházelo k soupeřením o moc, mezi přinejmenším třemi skupinami.²⁵⁵ Poté, co byla přijata další legislativní opatření, zaručující občanská práva jedinců, došlo ke zmenšování počtu členů hnutí, které pokračovalo až do pozdních 80. let 20. stol.²⁵⁶

²⁴⁸ Cook, B. (2007). *Watcher on the Tower and the Washington State Ku Klux Klan. Seattle Civil Rights & Labor History Project.* University of Washington. Online dostupné ke dni 20. 06. 2018 z: http://depts.washington.edu/civilr/kkk_wot.htm#_edn7

²⁴⁹ Schaefer, R. T. (1971). *The Ku-Klux-Klan: Continuity and Change. Phylon (1960–).* Vol. 32, n. 2. Clark Atlanta University, s. 150. Dostupné online ke dni 18. 04. 2018 z: www.jstor.org/stable/273999.

²⁵⁰ Fryer, R. G. Jr., Levitt, S. D. (2012). *Hatred and Profits: Under the Hood of the Ku Klux Klan. The Quarterly Journal of Economics.* Vol. 27, no. 4. Oxford University Press, s. 1891. Online dostupné ke dni 18. 04. 2018 z: www.jstor.org/stable/41812151.

²⁵¹ Tamtéž, s. 1912.

²⁵² Boyer, P. S., Clark, C. E., Jr., Hawley, S. M., Kett, J. F., Salisbury, N., Sitkoff, H., Woloch, N. (2010). *The Enduring Vision: a History of the American People.* Vol. II: From 1865. Concise 6th edition. Wadsworth, Cengage Learning, s. 552.

²⁵³ Schaefer, R. T. (1971). *The Ku-Klux-Klan: Continuity and Change. Phylon (1960–).* Vol. 32, n. 2. Clark Atlanta University, s. 143. Dostupné online ke dni 18. 04. 2018 z: www.jstor.org/stable/273999.

²⁵⁴ Beard, V. R. (2014). *Ku Klux Klan.* In: Gallagher, Ch. A., Lippard, C. D. (ed.). (2014). *Race and Racism in the United States: An Encyclopedia of the American Mosaic.* Vol. 2: F–M. Greenwood, s. 668–669.

²⁵⁵ Schaefer, R. T. (1971). *The Ku-Klux-Klan: Continuity and Change. Phylon (1960–).* Vol. 32, n. 2. Clark Atlanta University, s. 152. Dostupné online ke dni 18. 04. 2018 z: www.jstor.org/stable/273999.

²⁵⁶ Beard, V. R. (2014). *Ku Klux Klan.* In: Gallagher, Ch. A., Lippard, C. D. (ed.). (2014). *Race and Racism in the United States: An Encyclopedia of the American Mosaic.* Vol. 2: F–M. Greenwood, s. 669.

Čtvrtá éra, začínající na konci 70. let 20. stol., bývá označována jako etapa public relations Klanu, kdy docházelo ke snahám o zviditelňování hnutí, např. v pořadech typu *talk show*.²⁵⁷ Současný Klan se datuje do páté éry a je fragmentován do okolo 40 skupin s přibližně 5 tisíci členy, jejichž činnost je stále namířena proti menšinám a imigrantům, ačkoli od roku 2006 přidali do seznamu svých terčů i homosexuály.²⁵⁸

5.5. Symbolická organizace Ku Klux Klanu

Název Klanu vznikl od řeckého slova *kuklos*, které znamená „kruh“, a od gaelského slova *klan*, referujícího ke kmenové „loajalitě“ a „službě“.²⁵⁹ Nicméně, jsou i takové interpretace, že slova Ku a Klux mají připomínat znění nataženého kohoutku u pušky s dvoufázovou spouští, zatímco třetí slovo – Klan, má v člověku vyvolat dojem zvuku výstřelu.²⁶⁰

Organizace je také přezdívána jako „neviditelná říše“ (*Invisible Empire*) a jejich stálým motem je „dnes, zítra a navždy“ (*today, tomorrow, and forever*).²⁶¹ „Neviditelná říše je rozčleněna do čtyř rovin. V první a druhé éře byla zcela dole – „Den“ (skryš, doupě), poté následovala „Province“ (provincie), nad ní se nacházelo „Dominion“ (država) a konečně „Realm“ (království), dohromady tvořící již zmíněnou „Empire“ (říši).²⁶²

Původní organizační struktura Klanu je složena z vrcholného představitele říše, který disponuje titulem *Grand Wizard of the Empire* (s deseti asistenty – Genii), a z vedoucích důstojníků *Grand Dragon of the Realm* (s osmi asistenty – Hydrami (*Hydras*)), *Grand Titan of the Dominion* (se šesti asistenty – Furiemi (*Furies*)), *Grand Giant of the Province* (se čtyřmi asistenty – Goblíny (*Goblins*)) a *Grand Cyclop of the Den* (se dvěma asistenty – Jestřáby (*Hawks*)).²⁶³

²⁵⁷Beard, V. R. (2014). Ku Klux Klan. In: Gallagher, Ch. A., Lippard, C. D. (ed.). (2014). *Race and Racism in the United States: An Encyclopedia of the American Mosaic*. Vol. 2: F–M. Greenwood, s. 669.

²⁵⁸ Tamtéž, s. 669.

²⁵⁹ Horowitz, D. A. (1999). *Inside the Klavern: The Secret History of a Ku Klux Klan of the 1920s*. Southern Illinois University, s. 2.

²⁶⁰ Quarles, Ch. L. (1999). *The Ku Klux Klan and Related American Racist and Antisemitic Organizations: A History and Analysis*. McFarland & Company, Inc., s. 32.

²⁶¹ Tamtéž, s. 9.

²⁶² Mareš, M. (2001). Ku Klux Klan a pravicový extremismus v ČR. *Středoevropské politické studie*. V. 3., n. 3. Online dostupné ke dni 20. 05. 2018 z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/3867/5409>.

²⁶³ Quarles, Ch. L. (1999). *The Ku Klux Klan and Related American Racist and Antisemitic Organizations: A History and Analysis*. McFarland & Company, Inc., s. 41.

Schůze Klanu se nazývá *Klonklave*; setkání na úrovni provincie je *Klonverse*; na úrovni království *Klorero*; a na celonárodní úrovni, zahrnující veškerou neviditelnou říši, *Imperial Klonvokation*.²⁶⁴

Pod pojem *Invisible Empire* spadá celá geografická oblast Spojených Států, i přes to, že v určitých státech se *Klavern* (lokální skupina Klanu, také *Den*) nevyskytoval. *Realm* (království) odkazuje na jednotlivé neviditelné říše (většinou jednotlivé státy).²⁶⁵ S královstvím Klanu je také spojen název *Klandom*, vzniklý spojením pojmu *Klan* a *Kingdom*.²⁶⁶

Pojmenování pro člena mužského Klanu je *klansman*, a pro členku ženského Klanu *klanswoman*.²⁶⁷ Filosofie a praktiky Klanu se nazývaly *Klankraft*.²⁶⁸

Pod pojmem *Klannishness* se skrývá sounáležitost na základě etnicity a s tím spojený pocit nadřazenosti nad ostatními jednotlivci a skupinami.²⁶⁹

Členové se oblékali do plášťů a kapucí, které měly skrývat jejich identitu,²⁷⁰ nicméně bělost mnoha kostýmů měla vyjadřovat i „bělost“, kterou oplývají zevnitř a kterou, dle nich, automaticky nedisponuje každý běloch.²⁷¹

Ku Klux Klan je nenávistnou organizací, která se vyznačuje utlačováním černochů, antisemitským přístupem, konzervativním americkým patriotismem a fundamentální politikou, přičemž silně věří v koncept rasové separace.²⁷² Lídři Klanu, kteří se sami považovali být anglosaského původu, odmítali, aby jakákoli cizí národnost mohla ovlivňovat jednotlivé členy, kterými byli primárně bílí muži, ačkoli i členská základna žen se postupně rozrostla.²⁷³ Po většinu doby existence organizace (až do pozdních 60. let 20. stol.), museli být členové protestantského vyznání, kdy katolíci byli vyloučeni, neboť se předpokládalo ohrožení, že autorita papeže by mohla převzít kontrolu nad Klanem.²⁷⁴

²⁶⁴ Kennedy, S. (1990). *The Klan Unmasked: With a New Introduction by David Pilgrim and a New Author's Note*. The University of Alabama Press, s. 56.

²⁶⁵ Gitlin, M. (2009). *The Ku Klux Klan: A Guide to an American Subculture*. Greenwood Press, s. 106, 108.

²⁶⁶ Quarles, Ch. L. (1999). *The Ku Klux Klan and Related American Racist and Antisemitic Organizations: A History and Analysis*. McFarland & Company, Inc, s. 286.

²⁶⁷ Tamtéž, s. 286.

²⁶⁸ Gitlin, M. (2009). *The Ku Klux Klan: A Guide to an American Subculture*. Greenwood Press, s. 107.

²⁶⁹ Quarles, Ch. L. (1999). *The Ku Klux Klan and Related American Racist and Antisemitic Organizations: A History and Analysis*. McFarland & Company, Inc, s. 286.

²⁷⁰ A Brief History of the Ku Klux Klan. (1996). *The Journal of Blacks in Higher Education*. No. 14. JBHE Foundation, Inc., s. 32. Online dostupné ke dni 18. 04. 2018 z: www.jstor.org/stable/2962813

²⁷¹ Parsons, E. F. (2005). Midnight Rangers: Costume and Performance in the Reconstruction-Era Ku Klux Klan. *The Journal of American History*. Vol. 92, No. 3. Oxford University Press, s. 828. Online dostupné ke dni 30. 04. 2018 z: <http://www.jstor.org/stable/3659969>.

²⁷² Quarles, Ch. L. (1999). *The Ku Klux Klan and Related American Racist and Antisemitic Organizations: A History and Analysis*. McFarland & Company, Inc., s. 9–10.

²⁷³ Tamtéž, s. 9–10.

²⁷⁴ Tamtéž, s. 9–10.

Symbolem Ku Klux Klanu, který zavedlo šest vojáků Konfederace, zakládajících hnutí, je kříž, jehož strany jsou stejně dlouhé, a uprostřed něhož se nachází kapka krve.²⁷⁵ Bílá barva kříže má označovat křesťanství bělochů a kapka krve odkazovat na krev Ježíše, která byla prolita během záchrany bílého lidu.²⁷⁶

Oficiálním symbolem hnutí je prapor ve tvaru trojúhelníku, na němž je vyobrazen letící drak a latinský nápis *Quod Semper, Quod Ubique, Quod Ab Omnibus* – tedy, co vždy, všude a všemi, je považováno za pravdu.²⁷⁷

Jako další symboly jmenuje Miroslav Mareš hořící kříž, který tím, že je zapálen, má označovat, že západní svět křesťanů plane ve svém světle; nočního jezdce na koni, oblečeného v kostýmu, charakteristickém pro členy Klanu, a v ruce držícího pochodeň; a křížové kolo, které vystupuje především ve třetí vlně Klanu a které má značit neustávající proces tvorby.²⁷⁸ Autor dále zmiňuje i symboly, jako jsou číslice, např. 311, které odkazuje na to, že v anglické abecedě je písmeno K v pořadí na jedenáctém místě, přičemž Ku Klux Klan disponuje třemi písmeny K, odtud i napjaté tři prsty při vztyčení ruky, které má signalizovat gesto sounáležitosti ke Klanu.²⁷⁹

²⁷⁵ Lundskow, G. (2008). *The Sociology of Religion: A Substantive and Transdisciplinary Approach*. Grand Valley State University. Pine Forge Press, s. 118.

²⁷⁶ Tamtéž, s. 118.

²⁷⁷ Coski, J. M. (2005). *The Confederate Flag: America's Most Embattled Emblem*. Harvard University Press, s. 85.

²⁷⁸ Mareš, M. (2001). Ku Klux Klan a pravicový extremismus v ČR. *Středoevropské politické studie*. V. 3., n. 3. Online dostupné ke dni 20. 05. 2018 z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/3867/5409>

²⁷⁹ Tamtéž.

6. Metodologie

Jak již bylo řečeno v úvodu, budu v této práci užívat nástrojů obsahové a kritické diskurzivní analýzy. V této části tak představím, jakým způsobem budu s danými výzkumnými metodami pracovat. Budu se však také zabývat teoretickým představením jednotlivých výzkumných metod, aby byly jejich funkce lépe pochopeny.

6.1. Obsahová analýza

Jednou z metod, kterou budu v práci analyzovat dokument *Ku Klux Klanu*, je kvalitativní obsahová analýza. Aby došlo k jejímu vymezení vůči kvantitativní obsahové analýze, zabývám se zde jejich rozlišením. Dále věnuji bližší přihlédnutí k tomu, jak bude mnou užíván postup kvalitativní formy této metody.

Obsahová analýza měla v první polovině 20. století za to, že význam lze nalézt v zjevné obsahové rovině, neboť je evidentní a lze k němu dojít výzkumnou metodou. Na to navazovalo, že čím více prostoru má jisté téma v textu, který je zkoumán, tím vyšší míru jeho významnosti signalizuje, tudíž „...kvantifikace, numerické vyjádření poměru určitých prvků v textu (např. počet slov...) je spolehlivým ukazatelem významu zkoumaného sdělení.“²⁸⁰ Později, ve 40. letech, se věřilo, že sdělení má nějakým způsobem zapůsobit na příjemce a vyvolat v něm určitou reakci, tudíž docházelo k odkrývání souvislostí mezi vnitřními znaky textu a vnějším jednáním a docházelo tak ke snaze najít záměr osoby sdělující informaci.²⁸¹ Ve své třetí fázi byla obsahová analýza využívána různými společenskovědními disciplínami, kdy tím, jak byla metoda aplikována na neobvyklé typy výzkumných otázek, došlo k rozvinutí jejich dalších variant.²⁸²

Výstupem původního typu obsahové analýzy je, v kvantitativní podobě popsaná míra přítomnosti určitých znaků v textu podrobeném zkoumání. Data u ní nabývají standardizované podoby a „... vyjadřují frekvenci výskytu určitých témat, slov, klišé, obrazů apod. a zpracovávají se v numerické podobě pomocí statistických analýz.“²⁸³ Co se týče kvalitativní obsahové analýzy, její metoda je užívána k systematické deskripci významů vybraného

²⁸⁰ Sedláková, R. (2014). *Výzkum médií: Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, s. 292–293.

²⁸¹ Tamtéž, s. 293, 295.

²⁸² Schreier, M. (2012). *Qualitative Content Analysis in Practice*. Sage, s. 12.

²⁸³ Sedláková, R. (2014). *Výzkum médií: Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, s. 295.

materiálu kvalitativní povahy.²⁸⁴ Tento typ představuje dynamickou formu analýzy verbálních a vizuálních materiálů založených na shrnutí informačních obsahů dat.²⁸⁵

Kvalitativní forma obsahové analýzy umožňuje ponořit se hlouběji do oblasti interpretace než kvantitativní typ, jelikož se u ní nachází snaha k pochopení nejen vnějších, ale i skrytých obsahů dat.²⁸⁶ I přes to je však tato forma metody nejméně interpretativní ze všech kvalitativních metod, neboť není pověřena zastupovat data v jiných termínech než jí vlastních. Výstupem tak je přímé deskriptivní shrnutí informačních obsahů dat způsobem, který je nejlépe vystihuje.²⁸⁷

Zde se dostávám k tomu, jakým způsobem budu v této práci užívat obsahové analýzy. Bude pro mě klíčová analýza dokumentů, neboť právě v nich lze nalézt projevy jednotlivce či skupiny a jejich zastávané hodnoty a postoje, které se mohou nacházet na vědomé i nevědomé úrovni.²⁸⁸ „*Základním předpokladem studia jakéhokoli dokumentu je schopnost mu porozumět a interpretovat jej.*“²⁸⁹ K vyhodnocení zkoumaných dokumentů bude použito právě nástroje kvalitativní obsahové analýzy, která se zaměřuje na identifikaci kategorií či témat, které sumarizují obsah analyzovaných dat.²⁹⁰ Zaměření se na vybrané aspekty materiálu je jednou z vlastností, které odlišují kvalitativní obsahovou analýzu od jiných kvalitativních metod.²⁹¹

Je také třeba zdůraznit, že význam není předem daný, proto se recipienti aktivně účastní na konstrukci významu toho, co vidí či slyší, z čehož plyne, že naše vnímání závisí na individuálním pozadí jednotlivce. Kvalitativní výzkumníci tak počítají s tím, že s různými lidmi může existovat různý počet významů a interpretací.²⁹²

Prvním krokem k aplikaci obsahové analýzy je vytyčení cíle zkoumání,²⁹³ v mém případě se jedná o zodpovězení výzkumné otázky, která zní: Jakými typy kódů dochází ve zkoumaných kolektivních dokumentech Ku Klux Klanu ke konstrukci normativní hodnoty

²⁸⁴ Schreier, M. (2012). *Qualitative Content Analysis in Practice*. Sage, s. 1.

²⁸⁵ Sandelowski, M. (2000). Focus on Research Methods: Whatever Happened to Qualitative Description? *Research in Nursing & Health*. John Wiley & Sons, Inc, s. 338. Online dostupné ke dni 22. 05. 2018 z: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.461.4974&rep=rep1&type=pdf>

²⁸⁶ Tamtéž, s. 338.

²⁸⁷ Tamtéž, s. 338–339.

²⁸⁸ Hendl, J. (2016). *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 4. vyd. Praha: Portál, s. 134.

²⁸⁹ Reichel, J. (2009). *Kapitoly metodologie sociálních věd*. Praha: Grada, s. 127.

²⁹⁰ Drisko, J. W., Maschi, T. (2016). *Content Analysis*. Oxford University Press, s. 88.

²⁹¹ Schreier, M. (2012). *Qualitative Content Analysis in Practice*. Sage, s. 4.

²⁹² Tamtéž, s. 2, 2–21.

²⁹³ Trampota, T., Vojtěchovská, M. (2010). *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, s. 104.

*dobra a zla? Analyzovat budu tyto dva dokumenty: A Fundamental Klan Doctrine*²⁹⁴; *Principles and Purposes of the Knights of the Ku Klux Klan.*²⁹⁵

Dalším krokem je zařadit časově a tematicky vybraný analyzovaný soubor.²⁹⁶ První zmíněný dokument je z roku 1924, zatímco druhý z období mezi 20. a 30. lety 20. stol. Oba dokumenty jsou z druhé éry Klanu, ve které počet členů organizace dosahoval nejvyšších čísel za celou historii hnutí. Důvod, proč dojde k analýze kódů konkrétně těchto dokumentů, spočívá v jejich vypovídací hodnotě. Úmyslem doktríny je totiž demonstrovat jediné pravé zásady a charakter Klanu, zatímco druhý dokument usiluje o sdělení jeho hlavních záměrů.

Dále je třeba vybrat jednotku měření – tedy nejmenší analyzovaný element (např. článek v deníku). Já si za jednotku měření určuji jednotlivé věty, které konstruuji vybraný dokument. Jednotky měření jsou dále zkoumány na základě vytyčených proměnných²⁹⁷, přičemž těžištěm této metody je utvořit kategorie dílčích proměnných, k němuž bude užito postupu tzv. *emergent kódování*, dle kterého analýza vzorku předchází určení kategorií.²⁹⁸ Jednotlivé jednotky poté musí být včleněny k jednotlivým kategoriím z určených proměnných, na základě čehož vznikne kódovací kniha, díky níž bude moci dojít ke kódování – zpracování individuálních jednotek, jejichž výstupy jsou „*kódy kategorií jednotlivých proměnných.*“²⁹⁹ K tomuto účelu mi poslouží pomocný program MAXQDA.

6.2. Kritická diskurzivní analýza

Analýza diskurzu se soustředí jak na samotné sdělení, tak na prostředí, ve kterém se utváří, přičemž se snaží rozkrýt mocenské aspekty, které za tvorbou sdělení stojí.³⁰⁰ Tato technika zdůrazňuje „...*mocenské vztahy a ideologie vytvářené a reprezentované jazykem.*“³⁰¹

Kritická diskurzivní analýza (CDA) vzniká koncem 70. let 20. stol. T. van Dijk ji popisuje jako studium diskurzu z hlediska problematiky moci a nerovnosti, zatímco Fairclough uvádí, že jejím úkolem je zabývat se souvislostí mediálního diskurzu se změnou ve společnosti. Poukazuje na to, že při rozboru mediálních sdělení by se mělo zaměřit na jazyk a analýzu

²⁹⁴ Knights of the Ku Klux Klan. (1924). *A Fundamental Klan Doctrine*. Online dostupné ke dni 18. 02. 2018 z: <http://archive.lib.msu.edu/DMC/AmRad/fundamentalclandoctrine.pdf>

²⁹⁵ Knights of the Ku Klux Klan. *Principles and Purposes of the Knights of the Ku Klux Klan*. Online dostupné ke dni 20. 05. 2018 z: <http://archive.lib.msu.edu/DMC/AmRad/principlespurposesknights.pdf>

²⁹⁶ Trampota, T., Vojtěchovská, M. (2010). *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, s. 104.

²⁹⁷ Jako proměnné jsou v práci určeny opozice *dobrého a zlého* (blíže viz. Úvod).

²⁹⁸ Trampota, T., Vojtěchovská, M. (2010). *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, s. 105–106.

²⁹⁹ Tamtéž, s. 106.

³⁰⁰ Tamtéž, s. 169.

³⁰¹ Hendl, J. (2016). *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 4. vyd. Praha: Portál, s. 283.

institucí.³⁰² Autor se domnívá, že kritická diskurzivní analýza dokáže napomoci odhalit mocenské zdroje, ale i změnit systém diskurzu, tudíž spojuje vědu s politikou a danou techniku považuje za normativní.³⁰³

R. Wodak tvrdí, že stejně tak, jako je diskurz utvářen a ovlivňován situačním, institucionálním a společenským nastavením, tak sám ovlivňuje jak diskurzivní, tak nediskurzivní společenské a politické procesy.³⁰⁴ Taktéž je přesvědčena, že výzkum prostřednictvím kritické diskurzivní analýzy by měl být multiteoretický (*multitheoretical*), multimetodický (*multimethodical*), kritický a sebereflektující.³⁰⁵

Podobný náhled sdílí N. Fairclough, který považuje CDA jak za teorii, tak za metodu, která se nachází v dialogickém vztahu s ostatními sociálními teoriemi a metodami, s nimiž by se měla zapojovat spíše transdisciplinárním než interdisciplinárním způsobem, čímž je míněno, že jejich konkrétní spolu-zapojení na jisté aspekty sociálních procesů, mohou podnítit rozvinutí teorie a metody, které posunou hranice mezi odlišnými teoriemi a metodami.³⁰⁶

Tyto okolnosti mě vedou k tomu aplikovat v práci metodu CDA, která kombinuje jak přístup R. Wodak, tak N. Fairclougha.

Fairclough přiznává, že má výhrady vůči konceptu *metody*, neboť takový koncept působí dojmem, že se jedná o přenositelnou dovednost, nástroj v krabici, který je možné kdykoli použít a poté navrátit zpátky.³⁰⁷ Autor tak popisuje tři oddíly při užití kritické diskurzivní analýzy: 1) deskripci, 2) interpretaci a 3) explanaci. Deskripce se zabývá formální povahou textu (slovní zásobou, gramatikou, ad.), interpretace zkoumá, co se prostřednictvím textu sděluje, přičemž se zajímá o předmět problému, o to, koho se týká a jaké vztahy panují mezi subjekty; a explanace se zabývá sociálními determinanty vytvářejícími diskurz, ideologiemi, a nakonec efekty na změnu mocenských vztahů.³⁰⁸

Analýzou rasistické, antisemitské a etnické diskriminace praktikované prostřednictvím jazyka se zabývali M. Reisigl a R. Wodak v knize *Discourse and Discrimination: Rhetorics of racism and antisemitism* (2001). Jejich diskurzivně-historický přístup ke kritické diskurzivní

³⁰² Trampota, T., Vojtěchovská, M. (2010). *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, s. 172.

³⁰³ Sedláková, R. (2014). *Výzkum médií: Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, s. 437.

³⁰⁴ Wodak, R. (2001). The Discourse-Historical approach. In: Wodak, R., Meyer, M. (2001). *Methods of Critical Discourse Analysis*. Sage, s. 66.

³⁰⁵ Tamtéž, s. 64.

³⁰⁶ Fairclough, N. (2001). Critical Discourse Analysis as a Method in Social Scientific Research. In: Wodak, R., Meyer, M. (2001). *Methods of Critical Discourse Analysis*. Sage, s. 122.

³⁰⁷ Tamtéž, s. 121.

³⁰⁸ Vašát, P. (2009). Kritická diskurzivní analýza: sociální konstruktivismus v praxi. Centrum aplikované antropologie a terénního výzkumu, Katedra antropologických a historických věd FF ZČU. Dostupné online ke dni 06.12.2016 z: <http://www.antropoweb.cz/cs/kriticka-diskurzivni-analyza-socialni-konstruktivismus-v-praxi>

analýze se zabývá nástroji, užitečnými při rozboru diskriminačně orientovaných diskurzů. Autoři jmenují diskurzivní strategie, které si z hlediska jejich diskurzivně-analytického pohledu zaslouží speciální pozornost: 1) referenční strategie, které se zaměřují na to, jak jsou osoby pojmenovány a jak je na ně lingvisticky odkazováno; 2) prediktivní strategie, které se zabývají tím, jaké vlastnosti, kvality a rysy jsou lidem přisuzovány; 3) argumentační strategie, včetně bludů (*fallacies*), jimiž má být analyzováno, jaké prostředky argumentace a argumentační intriky jsou užívány specifickými osobami či sociálními skupinami k ospravedlnění a legitimizaci vyloučení, diskriminace, potlačování a vykořisťování ostatních; 4) strategie rámování, na níž se má zkoumat, z jaké perspektivy či úhlu pohledu dochází k formulacím těchto pojmenování, vlastností a argumentů; 5) zmírňující a intenzifikační strategie, podle kterých má být analyzováno, zda dochází k otevřené artikulaci jednotlivých diskriminujících vyjádření či zda dochází k posunům ve formě snížené či zvýšené intenzity vztahování se k diskriminovaným osobám.³⁰⁹

Tato metodologie má za cíl být jak únosnou, tak pragmatickou, jelikož analytické kategorie jsou zprvu tvořeny v souladu s výzkumnými otázkami. Doporučuje se v ní konstantní pohyb mezi teorií a empirickými daty, přičemž historický kontext je pokaždé analyzován a integrován do interpretace. Nicméně, pro tento úkol neexistuje žádný striktní postup.³¹⁰

R. Wodak zdůrazňuje, že nejen že je potřeba se při analýze soustředit na diskurzivní praxi, ale i na širokou škálu materiálů a sémiotických praktik.³¹¹

Užitím kritické diskurzivní analýzy za kombinování přístupu R. Wodak a N. Fairclougha budu analyzovat, jakým způsobem dochází v dokumentu *A Fundamental Klan Doctrine* k artikulaci „dobra“ ve smyslu toho, že „dobrem“ je zde míněno vše, co se pojí ke skupině „my“ – tedy ke skupině Klanu, a „zla“ ve zkoumaném sociálním hnutí a budu zkoumat, jak skrze diskurz členů Ku Klux Klanu dochází k prostupování ideologie bílého nacionalismu.

³⁰⁹ Reisigl, M., Wodak, R. (2002). *Discourse and Discrimination: Rhetorics of Racism and Antisemitism*. Routledge, s. xii–xiii.

³¹⁰ Meyer, M. (2001). Between Theory, Method, and Politics: Positioning of the Approaches to CDA. In: Wodak, R., Meyer, M. (2001). *Methods of Critical Discourse Analysis*. Sage, s. 27.

³¹¹ Wodak, R. (2001). The Discourse-Historical approach. In: Wodak, R., Meyer, M. (2001). *Methods of Critical Discourse Analysis*. Sage, s. 64.

7. Analýza skupinových vyjádření Ku Klux Klanu

Tato část práce se bude zabývat analýzou dvou skupinových vyjádření Ku Klux Klanu. Zaměřuji se na druhou éru Klanu, která vznikla v návaznosti na události první světové války a s ní spojené změny zavedeného řádu ve společnosti. V této éře Klanu byla popularita hnutí na svém vrcholu, z toho důvodu se zabývám dokumenty z tohoto období, aby došlo k analýze, jakým způsobem byly organizovány propagační texty, kterými si Klan získával tolik členů.

První text je z roku 1924 a nazývá se *A Fundamental Klan Doctrine*³¹², přičemž druhý text s názvem *Principles and Purposes of the Knights of the Ku Klux Klan*³¹³ se datuje do rozmezí mezi 20. a 30. léty 20. stol.

Nejprve provedu obsahovou analýzu obou dokumentů, aby došlo k evidování kódů a kategorií, kterými Klan demonstruje, co se mu jeví jako „dobré“ a „zlé“. Poté budu provádět kritickou diskurzivní analýzu textu *A Fundamental Klan Doctrine*, který je svojí povahou koncipován tak, že vyzdvihuje *láskyplnost* Klanu a jeho činností. Analýza bude provedena za účelem odкрыtí, jak se skrze artikulaci „dobrého“ šíří ideologie rasismu a projevují mocenské vztahy a manipulace.

7.1. Obsahová analýza dokumentů *A Fundamental Klan Doctrine* a *Purposes of the Knights of the Ku Klux Klan*

Na základě analyzovaných proměnných, kterými jsou opozice *dobrého* a *zlého*, došlo k vytvoření kategorií, k nimž byly přiřazeny dílčí jednotky ve formě kódů.

Analýzou došlo ke stanovení následujících kategorií k proměnné *dobra*:

- hlavní zásady Klanu
- kladná sebe prezentace
- pobízení k akci

K proměnné *zla* byly stanoveny tyto kategorie:

- opozice

K proměnné *dobra* s kategorií *hlavní zásady Klanu* byly přiřazeny tyto kódy:

- protestantské vyznání
- patriotismus

³¹² Knights of the Ku Klux Klan. (1924). *A Fundamental Klan Doctrine*. Online dostupné ke dni 18. 02. 2018 z: <http://archive.lib.msu.edu/DMC/AmRad/fundamentalclandoctrine.pdf>

³¹³ Knights of the Ku Klux Klan. *Principles and Purposes of the Knights of the Ku Klux Klan*. Online dostupné ke dni 20. 05. 2018 z: <http://archive.lib.msu.edu/DMC/AmRad/principlespurposesknights.pdf>

- podpora vlády a ústavních principů země
- nadřazenost bílé rasy
- úcta k rodině a domovu

K proměnné *dobra* s kategorií *kladná sebe prezentace Klanu* byly přiřazeny tyto kódy:

- odmítání nenávisti a násilí
- vyjádření užitečnosti Klanu
- shovívavost
- sebe prezentace v podobě oběti
- sebe prezentace v podobě ochránce
- moralizace
- maskulinní identita
- láska k nečlenům a opozici
- sounáležitost mezi Klansmeny

K proměnné *dobra* s kategorií *pobízení k akci* byly přiřazeny tyto kódy:

- členství
- výzva ke sjednocení

K proměnné *zla* s kategorií *opozice* byly přiřazeny tyto kódy:

- imigranti
- židé
- černoši
- římsko-katolická církev
- zločinci
- bolševismus

7.1.1. Interpretace kódů kategorií proměnné *dobra*

Jak bylo výše naznačeno, ke kategorii *hlavní zásady Klanu* byly přiřazeny kódy: protestantské vyznání; patriotismus; podpora vlády a ústavních principů země; nadřazenost bílé rasy; úcta k rodině a domovu. Jedná se o kódy, které jsou v analyzovaných textech nejpočetněji zastoupeny, neboť Klan druhé éry stavěl svoji existenci na prosazování daných hodnot, které považoval za ohrožené. Protestantské vyznání je dle Klanu jediným pravým vyznáním, avšak s tím, jak docházelo ke zvýšené migraci z Evropy, docházelo k vlivu římskokatolického náboženství v USA, což bylo vnímáno jako hrozba. Dle Rytířů je Bůh láskou a od členů se vyžaduje mu sloužit a uctívat jej.

Patriotismus vyjadřuje důležitost lásky k americkému národu. Lásky k zemi má být pohnutkou, která má spojit občany (bílé protestanty) v cestě za jednotnou Amerikou. Vírou v nadřazenost bílé rasy chtějí, aby Amerika byl místem pouze bělošských amerických občanů protestantského vyznání. Této jednoty má být dosaženo skrze zbavení Ameriky všech cizích vlivů – židů a migrantů s jejich náboženstvím a černocho. Klan podporuje vládu a ústavní principy země, což je v textech deklarováno tím, že podporují zákony, zvolené autority země, svobodné školství, tisk a svobodu názorů.

Vzhledem k proměnám společenského života USA po první světové válce, se Klan soustředí i na upevnění pozice rodiny ve státě, přičemž láska má být to, co pojí Klan k rodině, k Bohu, Klansmenům i k zemi. Důležitost normálního stavu amerického domova je dle Rytířů klíčem k velikosti amerického národa.

Ke kategoriím *kladná sebe prezentace Klanu* byly přiřazeny kódy: odmítání nenávisti a násilí; vyjádření užitečnosti Klanu; shovívavost; sebe prezentace v podobě oběti; sebe prezentace v podobě ochránce; moralizace; maskulinní identita; sounáležitost mezi Klansmeny; láska k nečlenům a opozici.

Prostřednictvím těchto kódů dochází v textech k vyzdvižení kladných vlastností Klanu. Ten odmítá obvinění, že podněcuje nenávist a že by chtěl někomu ublížit, přičemž vyjadřuje nepochopení toho, jak může být někým považován za zločineckou organizaci. Usiluje tak o to, aby v příjemcích sdělení byl vytvořen dojem, že Klan je obětí, neboť jsou o něm šířeny fámy jak v tisku, tak z úst opozice. Skrze kód vyjádření užitečnosti, je projevena víra, že jednoho dne bude Klanu uděleno uznání za jeho prospěšnost Americe.

V textu je patrný důraz i na prezentaci bratrského vztahu mezi Klansmeny, kteří se k sobě mají chovat láskyplně a být si vždy nápomocní. Kód *shovívavost* odkazuje k tomu, že jednou ze základních vlastností členů Klanu je nesobecký vztah k druhým a touha činit druhým dobro. Dále je vyzdvižována vlastnost *prospěšnosti* Klanu, který odkazuje na jejich cíl aktivního domáhání se dobra pro ostatní, kdy je zdůrazňováno, že láska má být projevována právě činností, neboť to ji činí prospěšnou.

Ačkoli je v dokumentu o principech a záměrech Klanu hovořeno o opozici jako o té, proti které bude bojovat, jestliže ta se proviní tím, že bude zpochybňovat principy Klanu, pak v druhém dokumentu se hovoří, že je třeba milovat všechny ty, co nejsou členy Klanu nebo jsou vůči němu v opozici.

Klan se prezentuje jakožto ochránce domova, žen, národních zájmů, dětí, všech potřebných, ale i černocho, kterým slibuje, že ochrání jejich práva a majetek. Kódem *moralizace* Klan vyjadřuje, jak by se člověk měl a neměl chovat. Především vyzdvihuje obecně

negativně chápané vlastnosti lidí, třeba sobeckost, kterou odsuzuje tím, že tvrdí, že sobecký život bez lásky k druhým směřuje k zániku. Odsuzuje také netoleranci či neodpovědnost, vyznačující se absencí kooperace a oddanosti mezi členy Klanu. Klan poučuje i tím, že hodnotí, co považuje za dobré a špatné u židů.

Jedním z hlavních kódů je *maskulinní identita*, jejímž prostřednictvím se Klan snaží působit silně a kterou užívá za účelem vyzdvižení, jaké normy a chování jsou těmi správnými pro pravé muže a Klansmeny.

Ke kategorií *pobízení k akci* byly přiřazeny tyto kódy: členství; a výzva ke sjednocení. V rámci textů lze implicitně i explicitně vyzdvihnout, jak je pro Klan důležité získat nové členy a uchovat si ty stávající. Dochází k pobízení lidí, aby buď vstoupili do Klanu nebo se přidali na stranu zločinců, přičemž je i zdůrazňováno, že být v neutrální pozici není správné. V textu je taktéž řečeno, kdo má a nemá právo vstoupit do Klanu.

Nacházíme také apely k tomu, aby se sjednotili lidé, národ, různé větve v rámci protestantství, aby skrze jednotu bylo dosahováno cílů Klanu a bylo odoláváno nepřátelským útokům.

7.1.2. Interpretace kódů kategorie proměnné *zla*

K proměnné *zlého* s kategorií *opozice* byly přiřazeny tyto kódy: imigranti, židé, černoši, římsko-katolická církev, zločinci, bolševismus.

Klan o opozici hovoří jako o *zlu*, které chce vyvrátit svým *dobrem*. Vystupují proti imigrantům, z nichž většina jsou římský katolíci, kteří se dle nich provinili tím, že přináší do země katolické náboženství a nejsou věrni americké zemi. Římsko-katolická církev dle Klanu vystupuje proti svobodným veřejným školám a chce delegovat výuku na církev, což je proti přesvědčení Klanu, který chce, aby se církev a stát od sebe oddělili.

Mají problém i se židy a jejich vírou a černochoy považují za podřadnou rasu. Židé jsou v textu odsuzováni, ale těm, co se narodili v Americe, je přičena možnost vstoupit do Klanu za podmínky, že se vzdají své víry a přistoupí k tomu žít svůj život na základě hodnot Klanu. Co se týče černochoy, v analyzovaných textech vystupují jen proti černošským kazatelům a černošským gamblerům, přičemž se naopak snaží ukázat, že černochoy chtějí pomáhat, avšak dochází jen k pouhému nalhání, neboť v textu stejně hovoří o tom, že jejich cílem je, aby byla Amerika složená pouze ze stoprocentních bělošských protestantských Američanů.

Obecně Klan vystupuje proti všem zločincům, jako třeba pašerákům, zhýralcům, prostitutkám či ilegálně pracujícím. Dává najevo, že buď se lidé připojí ke Klanu, nebo právě k těmto lidem.

Hnutí vystupuje i proti bolševismu, komunismu a sovětskému vlivu, z nichž má strach, že ohrozí ústavní práva a organizaci země. Tvrdí, že všichni ti, co jsou proti vládě USA, nemají právo na to se dožadovat jejich ochrany a měli by jít za mříže. V textech si však často protiřečí, neboť stejně tak, jako dochází k demonstraci, že se Klan nevměšuje do soukromých otázek lidí, jako třeba jejich politického vyznání, tak stejně hovoří o tom, že bude bojovat proti všem, co se vzpírají jejich názorům. Klan se obecně bojí vlivu opozice, jelikož se domnívá, že pokud nebude potlačena, bude si nárokovat moc v zemi.

7.2. Kritická diskurzivní analýza dokumentu *A Fundamental Klan Doctrine*

Pomocí obsahové analýzy došlo k představení základních kategorií a kódů, které se v analyzovaných textech Klanu váží k artikulaci *dobrého* a *zlého*. Analyzovaný dokument *A Fundamental Klan Doctrine*³¹⁴ však strategicky postrádá explicitní vyjádření rasové či etnické diskriminace. Jelikož je diskriminace lingvisticky kódována prostřednictvím pozitivní sebe prezentace, je potřeba detailnější analýzy k nalezení diskriminačních záměrů a jejich důsledků.³¹⁵ Z toho důvodu zde přistupuji k další fázi analýzy této doktríny, aby mohlo dojít k odhalení skrytých ideologií v jazyce dokumentu. Chtěla bych jen podotknout, že do analýzy je vkládána i subjektivita autora, který ji provádí, tudíž je možné, že by došlo k jiným interpretacím u jiného výzkumníka.

7.2.1. Ospravedlnění

V textu se Rytíři nejprve snaží vyvést lidi z omylu, že jsou nenávistnou skupinou. K tomu, aby se členové Klanu obhájili a získali na svoji stranu příznivce, obrací se ke *spravedlivým* lidem, o kterých věří, že pečlivě uváží, co je v doktríně prohlašováno: „...*careful consideration will be given by all fair-minded persons...*“³¹⁶ Záměrně je zde užito citově zabarveného slova *spravedlivý*, aby došlo k efektu zapůsobení na lidi, kteří ctí morální standardy a aby došlo k evokaci, že samotný Klan je spravedlivou organizací s pozitivními hodnotami.

V dokumentu se uvádí, že autor nehodlá vstupovat do polemiky s antagonisty, kteří Klan osočují pro jeho nenávistný charakter: „*It is not the purpose of the writer to enter into*

³¹⁴ Knights of the Ku Klux Klan. (1924). *A Fundamental Klan Doctrine*. Online dostupné ke dni 18. 02. 2018 z: <http://archive.lib.msu.edu/DMC/AmRad/fundamentalclandoctrine.pdf>

³¹⁵ Reisingl, M., Wodak, R. (2002). *Discourse and Discrimination: Rhetorics of Racism and Antisemitism*. Routledge, s. 268.

³¹⁶ Knights of the Ku Klux Klan. (1924). *A Fundamental Klan Doctrine*, s. 3. Online dostupné ke dni 18. 02. 2018 z: <http://archive.lib.msu.edu/DMC/AmRad/fundamentalclandoctrine.pdf>

*a controversy with these antagonists.*³¹⁷ I přes to, je zde patrná snaha o útok na opozici, která je označena za *antagonistickou*, tedy je opět užito citově zabarveného slova, tentokrát s negativním nádechem.

Pro svoji obhajobu Klan dále tvrdí, že čas a důkazy budou tím, co nakonec přesvědčí nepředpojaté lidi o jejich pravém učení: „...*time and evidence will convince the unprejudiced...*“.³¹⁸ Zde je opět k vidění touha ospravedlnit se, tentokrát však za použití vědeckosti – důkazů, které mají utvořit dojem, že Klan hovoří pravdu. Znovu je užito oslovení lidí, kteří mají dobrou vlastnost – jsou nepředpojatí. To má vést ke vnucení myšlenky, že Klan je dobrý a nepředpojatý, protože se obrací k dobrým lidem bez předsudků, zatímco všichni ti, co skupinu haní, jsou lidé s předsudky.

Následuje opakované zdůraznění, že Klan nevyvolává sváry, nepodněcuje nepřátelství a že jejich posláním není nenávisť: „*Ours is not a message of hate, neither is the Klan engaged in the task of engendering strife or arousing enmities of any kind.*“³¹⁹ Touto taktikou, kdy je po sobě řečeno totéž různými způsoby, má dojít k umocnění tvrzení, že Klan kolem sebe nešíří nenávisť. Potřeba opakovat jistou informaci svědčí o snaze přesvědčit o ní. Touto strategií popírání všeho zlého, co by se mohlo pojít ke Klanu, je cíleno k očištění jejich špatné reputace.

V průběhu celého dokumentu se taktéž vyskytuje velmi časté používání slova *true* (skutečný): „*Klan's true doctrine...*“, „*true teaching of the Klan...*“, „*...its true mission, ...*“ což má snahu vyvolat v člověku dojem, že všechno ostatní, co bylo o Klanu řečeno, není pravdivé, neboť jediná skutečná pravda o skupině je dána v tomto dokumentu.

Ke své obhajobě je dále užíváno taktiky svalení viny na opozici, která je Klanem označována za hlučnou a netolerantní, neboť prý kvůli zvukům, které vydává, není možné vyslyšet, co je pravým posláním Klanu: „*When jangling voices are hushed...so that the Klan can have an uninterrupted hearing, its true message will be heard...*“³²⁰ Je zde snaha obrátit pozornost od negativ, pro které je Klan známý, k tomu, že jediným negativem je zde opozice, která svojí *neloajalitou* (opět negativně zabarvené slovo) nepouští Klan ke slovu, jelikož je zaneprázdněna jeho odsuzováním.

Důležitou větu spatřuji ve vyjádření toho, že jakmile dojde ke správnému porozumění těmi, kterým se doktrína právem zalíbí, Klan získá zaslouženého uznání za prospěšnost, kterou

³¹⁷ Knights of the Ku Klux Klan. (1924). *A Fundamental Klan Doctrine*, s. 3. Online dostupné ke dni 18. 02. 2018 z: <http://archive.lib.msu.edu/DMC/AmRad/fundamentalclandoctrine.pdf>

³¹⁸ Tamtéž, s. 3.

³¹⁹ Tamtéž, s. 3.

³²⁰ Tamtéž, s. 3.

činí americkému životu: „*When rightly comprehended by those to whom it may rightfully make appeal, the Klan will win merited appreciation as a beneficent factor in the life of America.*“³²¹ Zde by mohla být položena otázka, komu se může právem doktrína zalíbit? Spravedlivým? Lidem bez předsudků? Ačkoli jsou v dokumentu oslovováni pouze tito lidé, když jde o záměr zalíbit se, tak implicitně zde může být řečeno něco jiného. Slovo *právem (rightfully)* totiž může hrát roli vyjádření, že jen někteří po právu najdou v doktríně zalíbení. Nacházíme tak skrytou diskriminační tendenci, která ve své latentní formě říká, že právem se doktrína může zalíbit pouze bílým Američanům.

Dále se v dokumentu píše, že Klan se dočká uznání pro svůj „...*pozitivní příspěvek ke všemu, co je správné, spravedlivé a dobré ve všech sférách amerického života.*“³²² Zde lze nalézt enumeraci, kdy jsou k sobě navázány výrazy označující kladné vlastnosti Klanu, čímž má být zdůrazněn jeho pozitivní aspekt. Taktéž si lze všimnout důrazu na snahu vylepšit *americký* život, což je strategie, cílená na všechny ty, co nejsou v Americe spokojeni. Snaží se tím dát najevo, že je třeba vložit v Klan důvěru, neboť on se postará o zlepšení situace v Americe.

Snaha ospravedlnit se před svými odpůrci je dále v dokumentu patrná. Tvrdí se zde opět, že pro učení k nenávisti není v Americe místo a pokud by se k něčemu takovému Klan hlásil, měl by být zničen: „*An evil association teaching a doctrine of hate, ... has no place in America and should not be permitted to exist. If this were the message and mission of the Klan, it should be destroyed.*“³²³ Vidím zde snahu ukázat, že to, čemu lidé věří, tedy že Klan šíří nenávist, nemůže být pravda, protože samotní členové něco takového považují za zavrženíhodné, přičemž, pokud by se k něčemu takovému Klan uchýlil, dávají svolení k jeho zničení. Zde je užita strategie dramatizace řečeného, která má funkci zesílení důrazu, že Klan je nevinný, neboť je dokonce ochoten přistoupit ke svému zničení, pokud by se měl kdy uchýlit k učení a šíření nenávisti. To vše je užito za účelem oprávnit se před svými odpůrci. Dále je v dokumentu uvedeno, že každý opravdový člen Klanu, který je pravým křesťanským patriotem, by sám dopomohl k této destrukci. Zde je patrný odkaz na víru, kde cílem je zapůsobit na křesťany a na jejich identitu, která má vést k evokaci dojmu, že činnost Klanu je řízena morálními křesťanskými principy, tudíž ji nelze spojovat s něčím špatným.

³²¹ Knights of the Ku Klux Klan. (1924). *A Fundamental Klan Doctrine*, s. 3. Online dostupné ke dni 18. 02. 2018 z: <http://archive.lib.msu.edu/DMC/AmRad/fundamentalclandoctrine.pdf>

³²² Tamtéž, s. 3.

³²³ Tamtéž, s. 3.

7.2.2. Demonstrace pravého poselství Klanu

Dle Doktríny je misí Klanu harmonie a jejím poselstvím je láska. K podmanění čtenářů je užito anafory, neboť dochází k opakování slov, sloužících k manipulaci pozornosti „...*the mission of the Klan is...*, ...*the message of the Klan is...*“³²⁴ Autor slibuje, že Klan bude přispívat k urovnání neshod, které sužují Ameriku skrze různé zájmy rozličných skupin. Chce tím dát najevo, že země je v nejednotě, ale že Klan se postará o to, aby byla jednotná. Vskutku je vyjádřeno, že Klan má schopnost usmiřovat a důvodem jeho existence je tvořit smír. Je užito i metafory, která figuruje ve vyjádření, že „...*fundamentální doktrínou Klanu je láska.*“³²⁵ To, že je v doktríně hovořeno o lásce je taktéž strategií, jak odvléci pozornost od hrůzných činů, které se pojí ke všem známým činnostem Klanu. Navíc, zvýraznění důležitosti tohoto pojmu *lásky* a jeho všudypřítomná povaha v textu jen svědčí o taktice autora, který využívá obecně pozitivní vlastnosti k zakrytí svých negativních vlastností – užití pojmu *lásky* je tak vedeno za účelem, jak popřít a zneviditelnit vše špatné, co má Klan na svědomí.

Klan usiluje o šíření svého učení mezi všemi svými pravými členy, přičemž tvrdí, že ji rozšíří i mezi všechny ostatní muže, bez ohledu na jejich rasu, vyznání či charakter. Touto formou se snaží autor zapůsobit na stávající členy, o kterých říká, že jsou *praví* členové, pokud se drží doktríny, čímž jim přidává nadhodnotu. Ve skutečnosti chce však přesvědčit členy o tom, že jednání skupiny a všech členů je *dobré*, jelikož se řídí doktrínou. Nicméně, autor tvrdí, že i k ostatním se tato doktrína dostane. Ačkoli se tváří, že nediskriminuje, jelikož je dle něj jedno, jakého jsou tito ostatní muži vyznání, rasy a charakteru, implicitně útočí na všechny odpůrce Klanu, kterým dává ve formě hrozby najevo, že o nich a jejich doktríně ještě uslyší: „...*we would make it known among all men,* ...“³²⁶

Dále se dokument věnuje pojmu *láska* a chce ukázat, jak k němu Klan přistupuje. Převažující pojetí *lásky* se prý pojí k sentimentálnímu a neurotickému pocitu, který nemá místo mezi opravdovými muži, tudíž je i filosofie Klanu (*Klankraft*) postavena na jiném, speciálním pojetí *lásky*: „*Neither the spirit nor the message of Klankraft is to be interpreted in accord with the common prevailing notions of love.*“³²⁷ Odkazem na *klankraft* je zamýšleno zveličování hodnot Klanu, které mají působit v souladu s jejich demonstrovanou maskulinitou, jelikož se odklání od „slabošského“ pojetí *lásky*. Důraz na maskulinitu Klan demonstruje na základě

³²⁴ Knights of the Ku Klux Klan. (1924). *A Fundamental Klan Doctrine*, s. 3. Online dostupné ke dni 18. 02. 2018 z: <http://archive.lib.msu.edu/DMC/AmRad/fundamentalclandoctrine.pdf>, s. 3.

³²⁵ Tamtéž, s. 3–4.

³²⁶ Tamtéž, s. 4.

³²⁷ Tamtéž, s. 4.

sugerování dojmu, že jeho rolí je být silnou skupinou, která ochrání ženy, děti, rodinu i samotný národ od všech cizích vlivů. Od lásky tak autor odděluje i takové vlastnosti jako dobročinnost či toleranci, které sice považuje za skvělé, ale nevyrovnávající se pravé, silné lásce v jejich smyslu, která je nejdůležitějším rysem lidského charakteru a která se týká všech *pravých* mužů.

Tím, že autor hovoří o tom, co láska není, se snaží zapůsobit na všechny, kteří by si mohli myslet, že braní lásky v úvahu je projevem slabosti. Samotné užití pojmu *láska* jakožto hlavního rysu Klanu, má vzbudit dojem, že Klan je mírumilovnou skupinou s vysokými morálními hodnotami: „*love is...the keynote to which all moral being should attune itself; and love should be the ruling principle of human life.*“³²⁸ Ve výše zmíněné větě nacházíme i příklad metafory, kde je láska přirovnávána k tónu, na který by měli být všichni morální lidé naladěni. Metafora je zde vyjádřena třeba i zpodobněním lásky jako šlechtného mužství (*noble manhood*). Lze si všimnout i sugestivního prostředku anafory, kdy je opakován výraz *love* na začátcích vět. Za účelem získání příznivců a utvrzení členů o jejich správné náležitosti ke Klanu je zde opět cíleno na identitu opravdového muže. Tato strategie má vést i k tomu, že ti, kteří nejsou členy Klanu, budou vábeni nabytím identity opravdového muže, které se jim členstvím v Klanu dostane. Odlišením toho, jak přistupují k lásce, má dojít i k demonstraci maskulinity Klanu, a to tvrzením, že láska, která je uznávána a projevována členy Klanu, není stejná, jako ji znají ostatní, neboť je projevem síly, která je vlastní ne ledajakým mužům, ale těm opravdovým.

Tato dlouhá pasáž, která je v dokumentu věnována vysvětlení toho, co je a není láska, která je Klanem uznávaná, je cílena i na ty lidi, kteří sami lásku hledají nebo ji mají v životě málo. Text totiž vede k tomu utvořit dojem, že členové Klanu nemají o lásku nouzi. Tento dojem je umocňován dalším odstavcem, který vysvětluje, co je tedy v Klanu láskou myšleno.

7.2.3. Představení doktríny lásky

Klan vyzdvihuje svoji doktrínu lásky, která sestává ze dvou aspektů – shovívavosti (*benevolence*) a prospěšnosti (*beneficent*). Láska z pohledu shovívavosti má být nesobeckou touhou k činění dobra ostatním. Dle autora se však jedná o pasivní vztah k lásce, jelikož pouhou touhou činit dobro se nedostihne výsledků. Proto zdůrazňuje druhý aspekt doktríny lásky, kterou je prospěšnost. Tento aspekt vychází z toho, že touha činit dobro se musí projevovat činy, neboť pravá láska se vyznačuje službou: „...*for there can be no true love for others except*

³²⁸ Knights of the Ku Klux Klan. (1924). *A Fundamental Klan Doctrine*, s. 4. Online dostupné ke dni 18. 02. 2018 z: <http://archive.lib.msu.edu/DMC/AmRad/fundamentalclandoctrine.pdf>

it be followed by service.“³²⁹ Láska je totiž dle Klanu činnost sloužení, ochota a sebeobětování, přičemž i jejich motto zní „*non silba sed anthar*“³³⁰ (*ne já, ale ostatní*).

Důraz na lásku jakožto činnost je výsledkem snahy přilákat na svoji stranu další příznivce. Ti mají být přesvědčeni o tom, že v rámci skupiny se o sebe lidé nesobecky starají a činí si vzájemně dobro. Dochází k sugesci pocitu, že být členem Klanu znamená být taktéž obsluhován, což se může zdát lákavým pro potencionální nové členy: „...*this is ...a doctrine of practical love which manifests itself in service.*“³³¹ Nadějně to může znít i pro všechny lidi, kteří jsou osamělí nebo se trápí tím, že se o ně nikdo nestará.

K zintenzivnění řečeného je uveden příklad, jak jeden z členů Klanu ublížil druhému v rámci nějakého sporu. Zajímavé je, že tento člen, který použil nějakou formu násilí k druhému členu, je ospravedlňován tím, že je z něj vytvořena oběť, kterou postihla bezmoc, z níž onemocněl. „*Trouble came upon the first Klansman, who is also the victim of a weakness that has become a disease.*“ Příklad končí tím, že ublížený člen Klanu se vydal na pomoc tomu, kdo mu ublížil, aby dohlédl na jeho zotavení. Autor chce navodit myšlenku, že členové Klanu se o sebe starají za všech okolností, dokonce i tehdy, když má ublížený pomoci tomu, kdo mu ublížil. To má sloužit jako další strategie, jak na svoji stranu obrátit nové příznivce. Těm je slíbeno, že ať už udělají jakékoli chyby, budou jim odpuštěny, neboť mezi členy Klanu panuje láska a místo v členství je zajištěno. Klan tak usiluje o vytvoření dojmu, že poskytuje rodinné zázemí, které zůstává a člověk se nemusí bát, že by do rodiny přestal patřit.

Následuje vyzdvižení důležitosti, proč je potřeba na těchto dvou aspektech lásky lpět. Tvrdí, že ony představují základ života jak pro *pravé muže*, tak pro *pravé členy* Klanu, neboť jsou nepostradatelnými pro život jednotlivce, pro život celého národa, pro život pozemský i ten, co po něm následuje: „*It is indispensable for individual and for national life, ... for the earthly life and for the life to come.*“³³² Ve větě lze snadno rozpoznat anaforu, opakováním slova *for*, což je taktéž prostředkem sugescie. Nicméně, lpění na dodržování dvou aspektů lásky má vnutit myšlenku, že se jedná o organizaci s dobrými úmysly. Opět se zde však setkáváme s kategorií *pravého muže* a *pravých členů* Klanu. Jmenování těchto dvou kategorií zvláště může svědčit o tom, že Klan se snaží touto doktrínou získat nové příznivce. Oslovuje jako opravdové muže ty, kteří ještě nejsou členy Klanu, ale mohli by jimi být, neboť vyzdvihování pravého mužství

³²⁹ Knights of the Ku Klux Klan. (1924). *A Fundamental Klan Doctrine*, s. 5. Online dostupné ke dni 18. 02. 2018 z: <http://archive.lib.msu.edu/DMC/AmRad/fundamentalclandoctrine.pdf>

³³⁰ Tamtéž, s. 5.

³³¹ Tamtéž, s. 5.

³³² Tamtéž, s. 5.

jakožto pozitivní vlastnosti, která se váže k rysům Klanu a která má tu funkci, že povyšuje moc *pravého* muže nad jiné muže, má přilákat jak ty, kteří se chtějí ve svém mužství utvrdit, tak ty, kterým z jejich hlediska mužství chybí a chtějí jej nabýt. Toho má být dosaženo členstvím v Klanu a následováním jejich doktríny.

Pravý muž, na kterého Klan odkazuje, totiž sice může existovat mimo Klan, ale jeho status nemusí být potvrzen, zatímco členové Klanu jej potvrzený mají už jen jejich sounáležitostí ke skupině a dodržováním doktríny, proto je členství přímou cestou k nabytí vyššího statusu – moci. Důraz na vyzdvihování vlastností mužů, které je činí *pravými* muži a kterých si Klan cení, je strategicky užíván i kvůli tomu, aby se členství v Klanu stalo něčím lukrativním. Má dojít k evokaci, že Klan je speciální skupinou lidí, vyznávajících vysoké hodnoty, přičemž těm, co se zapojí do Klanu, se otevrou dveře k této *speciálnosti* a k možnosti povýšení jejich statusu nad jiné muže, kteří svoji *pravost* postrádají.

Co se týče odkazu v dokumentu na *pravé* členy Klanu, i to je užito za účelem manipulace. Cílem je udržet si stávající členy hnutí tím, že jim je přislíben vyšší status – povýšení – a to dodržováním doktríny. Strategie vyzdvihování důležitosti dodržování dvou aspektů doktríny, má stávající členy ujišťovat v dobrých úmyslech Klanu, kterým je přeci láska. Ujištění o dobrých úmyslech má taktéž vést k tomu, že členové od svého členství neustoupí. Důležitý je i důraz na další důvody, proč má být dvou aspektů doktríny dodržováno. Jsou jimi život národa, život pozemský a ten, co po něm následuje: „*It is indispensable for ... national life ..., for the earthly life and for the life to come*“³³³ I zde je patrná anafora (opakování slova *život*).

Co se týče života národa, Klan svojí doktrínou a snahou vyjádřit důležitost jejího dodržování, vyzdvihuje taktéž důležitost všech členů Klanu, kteří mohou změnit osud americké země, a to tak, že budou Klan následovat. Přisuzuje tak stávajícím i potencionálním členům další moc, tentokrát moc měnit společenský řád a poměry v zemi svým chováním. To z nich činí osoby, které jsou z hlediska Klanu nepostradatelné a tím, že je jim přisuzován význam, dochází k jejich pocitu důležitosti. Konstrukcí kategorie důležitosti členů si Klan snaží zajistit udržení svých příznivců a nalákat členy nové.

Cílením doktríny na život pozemský a ten, co po něm následuje, je opět strategickým prvkem. Zde se jedná o využití křesťanské víry ve svůj prospěch. Klan demonstruje své křesťanské vyznání, aby opět utvrdil společnost o svých úmyslech, které mají vyvolávat dojem,

³³³ Knights of the Ku Klux Klan. (1924). *A Fundamental Klan Doctrine*, s. 5. Online dostupné ke dni 18. 02. 2018 z: <http://archive.lib.msu.edu/DMC/AmRad/fundamentalclandoctrine.pdf>

že jsou svaté. Cílem je vzbudit v lidech dojem, že by Klan na základě své víry nebyl schopen činit nic zlého. Opět je zde mířeno k tomu, aby byla odvedena pozornost od všech zločinů, za které je Klan zodpovědný. Touto mystifikací má být dosaženo získání příznivců, kteří sympatizují se stejným vyznáním. Důraz na posmrtný život je taktéž strategií, která má přislíbit všem, co budou Klan následovat, že pokud se budou chovat v souladu se stanovenými principy skupiny, pak je čeká ráj po smrti. Důraz na Boha je zde příkládán i proto, že doba se vyznačovala oslabením vlivu církve v zemi a působením vlivů jiných náboženství, které vstoupily na území spolu s migranty. Lidé žili v chaosu, neboť s proměnou společnosti se proměňovaly i návyky lidí, hlavně mladých, kteří dle nespokojených občanů postrádali správnou víru. Klan se snaží reagovat na tuto situaci a demonstruje důležitost protestantského vyznání, jakožto náboženství zakladatelů země, aby došlo k upevnění a navrácení tradičních principů země.

V textu následuje i užití pleonasmu, kdy chce autor vyjádřit, že problémem je se naučit, jak žít život této *aktivní, praktikované lásky*: „...to live the life of ... active, practical love.“³³⁴ Dalším sugestivním prostředkem, který má zajistit pozornost čtenářů, je použitý epizeuxis, kdy autor tvrdí, že jakmile dojde k tomuto naučení správného žití, muži a členové Klanu se naučí žít ten nejvyšší život, život lásky: „...men and Klansmen will have learned to live the highest life, the life of love.“³³⁵ Touto cestou má dojít k manipulaci, že následování učení Klanu přinese člověku plnohodnotný život. Opět je zde použit zvlášť odkaz na muže a na členy Klanu. Tato taktika se dá znovu chápat jako cílení na zvýšení členské základny. Jde o to, že v dokumentu se dává najevo, že dojde k *naučení* žití nejvyššího života. Má to evokovat dojem, že autor ví, jak se toho dá docílit, i když je to těžké. Z toho má vyplývat, že členové Klanu mají přímý přístup k naplnění svého života, kdy je jim skrze text řečeno, že jednoho dne k tomuto jejich vyškolení dojde, což je má zmanipulovat k víře v nadějně dobré zítřky.

Autor sice píše, že jak členové Klanu, tak i muži se životu lásky naučí, netvrdí ale, jak k tomu má dojít, což má zapůsobit právě na ty, kdo ještě členy nejsou. Efekt na tyto ostatní muže má být skrze text docílen tak, že ti, kteří si budou přát získat smysluplný život a budou se chtít naučit, jak ho mají dosáhnout, se nejdříve obrátí na toho, kdo ví, jak toho dosáhnout, což je autor, zastupující v textu Klan, který s jistotou hovoří o zdárné budoucnosti.

³³⁴ Knights of the Ku Klux Klan. (1924). *A Fundamental Klan Doctrine*, s. 5. Online dostupné ke dni 18. 02. 2018 z: <http://archive.lib.msu.edu/DMC/AmRad/fundamentalclandoctrine.pdf>

³³⁵ Tamtéž, s. 5.

Odstavec, který se věnuje životu lásky, končí tím, že neexistuje žádná jiná alternativa než se řídit doktrínou lásky, neboť tvrdí, že historie jednotlivce, národa a rasy ukázala, že sobecký, sebestředný a nemilující život, je životem sebevražedným: „...*for individual, national, and racial history has fully demonstrated that the selfish, self-centered, unloving life is a suicidal life.*“³³⁶ Nejprve si lze všimnout toho, že i zde je použito opakování, tentokrát ve formě enumerace, kdy jsou po sobě řazena slova a vlastnosti. Zde považují za důležité se zaměřit na to, že autor hovoří o historii rasy a národa jako o ukázce sebevraždy v důsledku sobeckosti. Může se zde jednat o strategii, jak využít negativní vlastnost *sobectví* tím, že se změní její chápání. Pojem sobecký je zde implicitně chápán ve dvou smyslech, a to v závislosti na rase a národu, ke které se vztahuje. Zaprvé, sobecký je každý ten běloch, kdo uctívá jinou než bílou rasu, a každý ten Američan, kdo nejedná ve jménu amerického národa. Text má vytvářet dojem, že chování těchto *sobců* mělo v dějinách historie destruktivní účinky. Za druhé, sobecký je každý ten příslušník jiného než amerického národa, a jiné než bílé rasy, který se stará sám o sebe (mířeno na migranty, kteří v důsledku první světové války nacházeli útočiště ve Spojených Státech, a na černošské migranty, kteří se stěhovali z Jihu na Sever). Toto druhé chápání *sobectví* lze taktéž považovat za hrozbu migrantům a černochům, že si zajišťují svoji přítomnost ve Spojených Státech vlastní destrukcí. To, že autor tvrdí, že láska je spasením před touto destrukcí, je opět mířeno na změněné, diskriminační pojetí lásky. Láska je tak v rámci celé doktríny myšlena jako láska k americkému národu, láska k bělochům a láska k Bohu protestantů.

7.2.4. Aplikace doktríny na lásku k Bohu

Další část doktríny se zabývá její aplikací. Je zde řečeno, že láska, to je Bůh. Každý muž, který v sobě chová zmíněné vyzdvihované charakteristiky, musí vzít v úvahu i jeho vztah k Bohu, neboť autor tvrdí, že muž může navazovat dobré vztahy s ostatními muži jen na základě toho, že má dobrý vztah s Bohem: „...*because man can come into right relation with men only through this right relationship with God.*“³³⁷ Tímto je vyjádřeno, že za jednu z hlavních důležitostí Klan považuje utváření dobrých vztahů mezi lidmi, což je opět manipulativní strategie, cílená za účelem dobře se reprezentovat v očích ostatních a lákat nové členy.

Dále je řečeno, že každý pravý muž Klanu musí dodržovat „*zákon lásky*“. Slovo zákon je užito záměrně, neboť evokuje, že Klan na lásce lpí a považuje ji za něco, co nesmí být

³³⁶ Knights of the Ku Klux Klan. (1924). *A Fundamental Klan Doctrine*, s. 5. Online dostupné ke dni 18. 02. 2018 z: <http://archive.lib.msu.edu/DMC/AmRad/fundamentalclandoctrine.pdf>

³³⁷ Tamtéž, s. 5–6.

porušeno. To má v čtenářích vyvolat efekt vzhlížení ke skupině. Doktrína pokračuje tvrzením, že projevování lásky Bohu musí vždy probíhat skrze sloužení Bohu a jeho uctívání, neboť to je to, co Bůh vyžaduje. Zde je opět cíleno na protestantské vyznání a na vyzdvihování důležitosti víry v Boha, neboť dle textu člověk není schopen lásky bez Boha. Víra v nadpozemské má sama o sobě strategickou funkci – ujistit člověka, že jeho život má smysl, že ho někdo v cestě životem provází a že jeho dobré chování, tedy služba Bohu, bude odměněna. Klan využívá jistot, které člověk skrze vyznání může získat, a tím, že demonstruje své zodpovídání Bohu, dává opět najevo, že jeho úmysly a svědomí jsou čisté. V této části textu taktéž nacházíme sugestivní prostředek – anaforu: „...love for God means our burning desire for His person, His will and His glory, and our unselfish devotion to Him and that which is His.“³³⁸

7.2.5. Aplikace doktríny na lásku k rodinnému životu

Princip lásky je dále aplikován na rodinný život Klansmenů. Dle textu je normální domov klíčem k velikosti a k vývoji národa. Autor zdůrazňuje důležitost zabývat se rodinnými vztahy, neboť dle něj si doba žádá péči o domácí život národa, který se nachází v narušené podobě. Každý člen rodiny by se tak měl zaměřit na vylepšení domova, přičemž je v textu zvládnutě, že projevování citů je sice potřeba, ale hlavní povinností je, co nejlépe se zamyslet nad tím, jak vybudovat skvělý domov, aby efektivně fungoval.

Důraz na domov je další taktikou, jak si získat sympatie. Jak již bylo řečeno (kap. 5.4.), po válce se tradiční rodinný život proměňoval důsledkem technologických inovací a zvyšující se komplexitou moderního života, což mnoho lidí nenechávalo klidnými. Proto Klan volí svým textem strategii, že na tento problém upozorňuje a apeluje na vylepšení rodinných poměrů. Výrazem „*We need to build the best homes...*“³³⁹ taktéž dává najevo, že úkolem není pouze poměry vylepšit, ale utvořit domovy, které budou ty nejlepší.

Tím, že Klan neustále hovoří o domovech amerického národa a přisuzuje lidem schopnost podílet se na budování lepšího rodinného zázemí, a tudíž i lepší Ameriky, dává najevo, že lidé jsou pro zemi důležití a Amerika je potřebuje. Důležitost je však ve skutečnosti delegována ne na všechny lidi, ale jen na bílé Američany protestantského vyznání. To má fungovat jako podněcování národní hrdosti v potencionálních a stávajících členech Klanu. Klan sám se prezentuje jako vlastenecká skupina, toužící po dobru zemi. Z toho všeho má vyplynout

³³⁸ Knights of the Ku Klux Klan. (1924). *A Fundamental Klan Doctrine*, s. 6. Online dostupné ke dni 18. 02. 2018 z: <http://archive.lib.msu.edu/DMC/AmRad/fundamentalclandoctrine.pdf>

³³⁹ Tamtéž, s. 6.

myšlenka naděje na lepší budoucnost a dojem, že Klan i lidé (rozuměj bílí protestantští Američané) stojí na stejné straně.

7.2.6. Aplikace doktríny na lásku k zemi

Autor pokračuje vyzdvihováním důležitosti aplikace doktríny na vztah vůči zemi. Tvrdí, že patriotismus je tím nejdůležitějším principem řádu Klanu a že Klansmeni jsou učeni k tomu, že je patriotismus k jejich zemi povinností. To, že jsou učeni, je užito záměrně, aby došlo ke zviditelnění důležitosti, kterou Klan této vlastnosti přikládá. Má to i tu funkci, aby se lidé přesvědčili, že Klan je skupinou patriotů, která přímo dohlíží a lpí na tom, aby členové milovali svoji zemi. To je podpořeno výrazy jako: „...*patriotism to our country; ...love for our country's best interests...*“³⁴⁰ Tím, že hovoří o své zemi, implicitně odkazují na to, komu dle Klanu země patří – bílým protestantským americkým bělochům.

Následuje citování dokumentu, ke kterému se Klansmeni zavázali: „*At the sacred altar of the Klan*“, *he is solemnly dedicated „to the holy service of our country.“* Toto rituální, performativní³⁴¹ vyjádření má v první řadě zapůsobit na čtenáře skrze demonstraci, jak je přijetí člena do Klanu podmíněno přísahou *na svatý oltář Klanu*, kterou se Klansmeni zavazují k oddání se *svaté službě zemi*. Emotivita řečeného je zesílena použitím metafory (*svatá služba*), zdůrazňující důležitost patriotismu. Tím, že je služba členů Klanu spojována s něčím svatým – nadpozemským, má utvořit dojem, že služba zemi, kterou může vykonávat někdo jiný, kdo není členem Klanu, se nevyrovná té službě, kterou poskytují členové Klanu. Takto je opět vidět, jak je strategií Klanu povyšovat se nad ostatní, spojováním své existence s něčím, co je nadzemské, nedotknutelné.

Podle textu však nejsou Klansmeni oddáni jen zemi, ale i vládě, přičemž láska k zemi má znamenat vášeň pro její nejlepší zájmy a nesobeckou oddanost k dosažení jejího blahobytu. Jak již bylo řečeno, nesobecká oddanost je reálně myšlena ve smyslu nesobečství vůči bílým Američanům protestantského vyznání.

Dále se hovoří, že každý patriot bude poslušen zákona a bude užívat všech legitimních prostředků a způsobů, kterými by mohl přispět spoluobčanům. Kromě toho, že spoluobčany jsou zde opět implicitně míněni američtí běloši, zde můžeme postřehnout jakousi hru na udržování se v limitech legitimacy. Má se tím nabýt dojem, že Klan nedělá nic nezákonného,

³⁴⁰ Knights of the Ku Klux Klan. (1924). *A Fundamental Klan Doctrine*, s. 6. Online dostupné ke dni 18. 02. 2018 z: <http://archive.lib.msu.edu/DMC/AmRad/fundamentalclandoctrine.pdf>

³⁴¹ Viz.: Austin, J. L. (1975). *How To Do Things With Words*. Oxford University Press. Nebo: Searle, J. R. (1979). *Expression and Meaning: Studies in the Theory of Speech Acts*. Cambridge University Press.

neboť zákony vzorově dodržuje. Dalším cílem, proč je mířeno na důležitost vládních principů a právní legitimacy, je strach z vlivu bolševismu, který sice v textu není explicitně řečený, ale ve skutečnosti ji Klan vnímal jako reálnou hrozbu. Textem tak má dojít ke sdělení, že Klan se staví proti všem cizím principům uspořádání struktury státu.

V textu se píše, že každý patriot bude taktéž pracovat pro vylepšení jeho země, usilovat o zachování dobré vlády a podporovat instituce země. Následuje vyjádření víry, že zachování svobodných institucí si vyžaduje edukované voličstvo, kvůli němuž bude každý patriot střežit i veřejný školní systém země. Zdůrazňování těchto priorit je strategií Klanu, která je mířena na vyvolání dojmu, že je skupinou ctící *demokratické* principy, což je podpořeno právě vyjádřením starosti o dobrou vládu, zachování jejích institucí a střežení školního systému.

V textu nacházíme i pleonasmus, když je řečeno, že každý patriot bude zemi bránit proti všem *destruktivním silám a rušivým prvkům*. Užitím tohoto jazykového prostředku Klan usiluje o upoutání pozornosti, přičemž za ony destruktivní síly a rušivé prvky považuje právě vliv cizích náboženství, pak migranty a černochoy ve Spojených Státech.

Následuje použití metafory, kdy je zdůrazňována dobová potřeba být zemi oddán: „...*there is nationwide need today of such whole-hearted, intelligent dedication to our country's interest...*“³⁴² Tato věta má skrytě vyjadřovat, že Klan ví, co země potřebuje, tudíž je potřeba mu věřit a následovat jej. Řečeným je vyjádřena snaha využít nestability země ve svůj prospěch tím, že je vyzdvížena důležitost Klanu pro americkou společnost, která zná směr k nápravě situace. To je manifestováno i tvrzením, že pokud by se Klan přičinil jen tím, že by ukázal cestu k lásce země, pak by jeho existence byla ospravedlněna.

7.2.7. Aplikace doktríny na lásku mezi členy Klanu

Dále se hovoří o tom, že princip oddání je uskutečňován v bratrských vztazích Klansmenů, kteří když dobrovolně vstoupili do Klanu, ocitli se ve Sféře zvláštních vztahů a povinností: „...*we came into a Realm of special relations and special duties.*“³⁴³ Kromě toho, že je zde užito řečnické figury – anafory (*special...and special*), dochází k přesvědčení lidí, že vztahy mezi Klansmeny nejsou ledajaké, ale speciální. Speciálnost vztahů je vyzdvížena i velkým písmenem u slova Realm, které odkazuje na jednotlivé neviditelné říše v rámci organizace Klanu. Užití tohoto pojmu má funkci zobrazení důležitosti tématu a funkci vnucení, že tyto vztahy nelze srovnat s jinými, neboť spadají do sféry, která přísluší pouze Klansmenům.

³⁴² Knights of the Ku Klux Klan. (1924). *A Fundamental Klan Doctrine*, s. 7. Online dostupné ke dni 18. 02. 2018 z: <http://archive.lib.msu.edu/DMC/AmRad/fundamentalclandoctrine.pdf>

³⁴³ Tamtéž, s. 7.

To je opět taktika, jak vyzdvihnout organizaci Klanu nad všechny ostatní a přisoudit jí jedinečný charakter.

Dále zde opět dochází k citování rituálního vyjádření, které má připomenout, k čemu se Klansmani zavázali. Je zde řečeno, že Klansmeni se zavázali k bratrskému zacházení mezi sebou, tedy k vyznávání „*Klanovosti vůči kolegům Klansmenům*“ – „*Klanishness toward fellow-Klansmen*.“³⁴⁴ Jak bylo naznačeno v teoretické části, *klanishness* odkazuje k etnické sounáležitosti všech Klansmenů. Slovo *klanishness* s písmenem K na začátku, je odvozeno od amerického *clanishness* s písmenem C. Autor patrně nechtěl, aby došlo k přirovnání organizace Klanu k jiným klanům (příbuzenským skupinám), proto zvolil písmeno K, které navíc zvýraznil kapitálkou, aby vytvořil dojem, že Klan je pouze jeden, a tím jej povýšil nad všechny ostatní příbuzenské skupiny. To má vést k zapůsobení na čtenáře doktríny.

Opět se zde setkáváme s použitím anafory: „*Bratrství musí být více než pouhá profese a přátelství více než pouhé city*.“³⁴⁵ Dále nacházíme anaforu s epiforou: „*One Klansmen is weak; it is a privilege to strengthen him. Another Klansmen has fallen; it is a privilege to restore him. A Klansmen is in danger, it is a privilege to safeguard him. A Klansmen is jeopardized; it is a privilege to protect him; A Klansman is seeking to rise; it is a privilege to assist him*.“³⁴⁶ Užitím těchto řečnických figur má docházet k podněcování pozornosti. Řečeným je snaha sugerovat, že Klansmeni mají vždy mezi sebou oporu a že nikdy nejsou v nouzi, neboť je poskytnuta pomoc každému, kdo ji potřebuje. Přičemž poskytnutí pomoci má být poctou, něčím, co Klansmeni mají dělat rádi. Tento důraz na vzájemné pomáhání si, považují za další příklad, jak Klan usiluje o získání nových členů. Především je to snaha obrátit k sobě ty, co jsou osamělí či potřebují něčí podporu, což je umocňováno tím, že autor v textu projevuje lítost nad těmi, kteří neumí být spolehliví.

Tvrdí, že uplatnění zmíněného principu na práci v Klanu předpokládá následující: každý Klansmen bude vykonávat svoji práci nesobecky a oddaně, přičemž vloží celé své srdce do spolupráce s ostatními Klansmeny, s nimiž mají společně sloužit a pracovat v harmonii. Odkazováním na důležitost práce může hrát tu roli, že se snaží vymezit vůči pracujícím černochům, o kterých je implicitně řečeno, že *oni* práci vykonávají sobecky, zatímco *my* ne.

³⁴⁴ Knights of the Ku Klux Klan. (1924). *A Fundamental Klan Doctrine*, s. 7. Online dostupné ke dni 18. 02. 2018 z: <http://archive.lib.msu.edu/DMC/AmRad/fundamentalclandoctrine.pdf>

³⁴⁵ Tamtéž, s. 7.

³⁴⁶ Tamtéž, s. 7.

Autor tvrdí, že nemá žádné právo požadovat od Klansmenů to, co jim Klan nedal. Toto tvrzení má vyvolat v lidech pocit, že členství v Klanu znamená, že o všechny bude dobře postaráno.

Dále se tu setkáváme se strategií motivovat stávající a nalákat nové členy prostřednictvím odměny ve formě povýšení (moci), která má platit neustále: „*He, who loves most serves most; he who serves most shall be first.*“³⁴⁷ Zde nacházíme epiforu (opakování slova *most*). Členové mají být tímto tvrzením podněcováni k tomu, aby svůj život obětovali pro práci Klanu, neboť zde existuje neustávající možnost být odměněn předností, kterou má každý šanci získat. Na nečleny to má zapůsobit tím, že prací v Klanu je růst člověka zajištěn jeho vlastním přičiněním. Dochází tak k příslibu mocenského povýšení, které cílí na ego lidí tím, že jim dává vidinu možné budoucí pozice lídra.

Nakonec je v textu pronesena modlitba, která má vést k naučení takové lásky, o které hovoří: „*May the unseen Head of the Klan enable us to learn it.*“³⁴⁸ Tato modlitba by zde mohla být chápána jako snaha přesvědčit čtenáře o tom, že vůdcem Klanu je Bůh. Záměrně je zde užito výrazu *Head of the Klan*, který má dávat najevo, že existuje neviditelná nadpозemská síla, která Klan vede (je jeho mozkiem), a tou silou je právě Bůh, ke kterému se modlí, aby je naučil lásce. Pokud by místo toho bylo řečeno *God of the Klan*, pak by to vypadalo že Bůh Klanu je jiný než Bůh ostatních lidí, což není jejich záměrem, neboť se hlásí k pravoslavnému křesťanství, což je má s ostatními pravoslavnými bílými Američany spojovat.

7.2.8. Aplikace doktríny lásky k nečlenům Klanu

V textu je zdůrazněno, že tento princip lásky má filantropické úmysly, neboť i ty, co jsou proti Klanu či nejsou jeho členy, je potřeba milovat. To má být příkazem Pána a doktrínou Klanu. „*Můžeme pro ně toužit dobro a jakmile dostaneme povolení, můžeme přispívat k jejich blahu do té míry, která je konzistentní s obecným dobrem a principy, které zastáváme.*“³⁴⁹ Zmínka na to, že tak přikazuje Pán, má opět zdůrazňovat vážnost tohoto principu pro Klan a podnítit pozornost. Nicméně, za důležité shledávám tvrzení, že Klan hodlá rozhodovat o dobru ostatních tím, že k němu chce přispívat. Jeho pojetí dobra rozhodně nejsou v souladu s dobrem, které si pro sebe představuje opozice. Taktéž jejich principy, které zastávají, nejsou zastávány opozicí. Strategií textu však je sugerovat čtenářům, že Klan ví, co je dobré pro všechny a které

³⁴⁷ Knights of the Ku Klux Klan. (1924). *A Fundamental Klan Doctrine*, s. 8. Online dostupné ke dni 18. 02. 2018 z: <http://archive.lib.msu.edu/DMC/AmRad/fundamentalclandoctrine.pdf>

³⁴⁸ Tamtéž, s. 8.

³⁴⁹ Tamtéž, s. 8.

principy mají ostatní zastávat. Snaží se to dokázat tím, že autor používá výraz *obecné dobro*, které má navodit myšlenku, že jejich názory vedou k blahu všech. Tím chtějí ospravedlnit svoji činnost, kterou má být vylepšování života opozice. Klan zde sice předestírá, že za opozici, kterou chtějí učinit blaženou, považují všechny, co jsou proti nim, avšak nejspíš jsou zde myšleni pouze ti bílí Američané, kteří stojí proti nim. Má tak být řečeno, že dosažením cíle Klanu – tedy zbavením země migrantů a černochoů, bude ostatním bílým Američanům prokázána služba, neboť tím přispějí k jejich dobrému životu.

Dále dochází k vyjádření, že Klanem nebudou nenáviděni ani ti, co se proti nim staví nejtvrději, neboť nenávisť není v souladu s doktrínou. „*Budeme se bránit proti jejich útokům; ale s naším růstem, prací a rozšiřováním vlivu, která proběhne před očima celé opozice, oplatíme jejich zlo naším dobrem, tedy službou, která ochrání jejich ústavní práva a která přispěje jejich nejvyššímu dobru.*“³⁵⁰ Tento přístup má dle textu brát v úvahu všechna nařízení zákonů a jejich limity, přičemž žádný Klansmen nesmí tuto hranici překročit, neboť je poslušen zákonu lásky. Nejprve chci poukázat na to, že zde spatřuji jakousi hrozbu opozici – tím, že se jí snaží ujistit, že Klan nabyde na moci. Dále jsou zde užívány hodnotící slova – tedy, že oplatí zlo opozice dobrem Klanu, kdy dochází ke spojování *našeho* (tedy Klanu) s dobrým a *jejich* (tedy opozice) se zlým. Dobro má být v podobě služby, která má ochránit ústavní práva opozice. Vzhledem k tomu, že Klan neuznává práva migrantů či černochoů, ale pouze práva bílých pravoslavných Američanů, i zde je patrné, že příslibení dobra ve formě ochrany ústavních práv je určeno pouze jim. Tím, že se autor vymezuje vůči zákonům, které hodlá dodržovat, jen opět přispívá k ujištění a manipulaci lidí, že jejich úmysly jsou v souladu s demokratickými legislativními principy. Na tuto roveň přiřazuje i zákony v rámci Klanu, což demonstruje tvrzením, že všichni členové jsou poslušni *zákonu lásky*.

Poslední odstavec doktríny říká: „*Nechť dojde k ohromení, že se Klan zasvětil tomuto rytířství, šlechetnějšímu než kterémukoli jinému, pasovanému lidmi.*“³⁵¹ „*...pravý Klansmen žije, pracuje a slouží ne pro sebe, ale pro ostatní.*“³⁵² Tato závěrečná slova mají evokovat v čtenářích galantnost skupiny Klanu a jejich bojovníků – Rytířů, kteří jednají podle noblesních principů. Tyto principy jsou však opět povyšovány nad ostatní, kdy v textu dochází ke zdůraznění toho, že šlechetnost, která je prokazována Klanem, se nachází na mnohem vyšší úrovni, než kterou kdy prokazovali ostatní. Navíc je zde užito i sugestivního prostředku

³⁵⁰ Knights of the Ku Klux Klan. (1924). *A Fundamental Klan Doctrine*, s. 8. Online dostupné ke dni 18. 02. 2018 z: <http://archive.lib.msu.edu/DMC/AmRad/fundamentalclandoctrine.pdf>

³⁵¹ Tamtéž, s. 8.

³⁵² Tamtéž, s. 8.

enumerace (*žije, pracuje a slouží*), což má dodat na dramtizaci tohoto vyjádření, ale i celého textu.

Závěr

Tato diplomová práce si kladla za jeden z cílů analyzovat skupinová vyjádření Ku Klux Klanu, aby došlo k nalezení kódů, skrze které se artikulovaly normativní hodnoty *dobra* a *zla*. Prostřednictvím dvou analyzovaných dokumentů – *A Fundamental Klan Doctrine* a *Principles and Purposes of the Knights of the Ku Klux Klan* – z druhé éry Klanu, která se datuje do roku 1915, byly k proměnné *dobra* vysledovány kódy, kterými hnutí demonstrovalo své nazírání na *správný* stav věcí.

Požadavkem Klanu bylo utvořit Ameriku, která bude zbavena všech cizích vlivů – tedy vlivů cizích náboženství, příslušníků cizích národů a lidí jiné než bělošské rasy. K jednomu z kódů proměnné *dobra* tak spadá protestantské náboženství. V souvislosti se změnami, které přinesla válka, docházelo k tomu, že církev ztrácela svoji kontrolu a upadaly tradiční vazby, které dříve poutaly vztahy ve společnosti. Navíc docházelo kromě šíření židovského vyznání i k šíření římsko-katolického náboženství, ke kterému docházelo s přílivem migrantů z Evropy. Klan se domníval, že síla a tradiční hodnoty země se nacházejí na rozcestí právě kvůli těmto cizím vlivům, a proto vyžadoval, aby byly eliminovány. Důraz na protestantské vyznání tak vycházel i z toho, že se jedná o původní náboženství amerických zakladatelů.

Hnutí reagovalo na chaotickou situaci v americké společnosti tím, že jeho návrat ve 20. stol. spojoval s rolí „ochránce“ tradičních amerických hodnot. Jedním z jeho cílů tedy bylo posílit tyto hodnoty. K tomu se vážou kódy, kterými své představy *dobra* Klan demonstroval. Patří mezi ně i úcta k rodině a domovu. Úcta k rodinnému životu pramenila taktéž z oslabení tradičních vazeb, neboť s modernizací společnosti se změnil návyky mladých lidí a Klan na tuto změnu reagoval tím, že hovořil o důležitosti zachování tradičního fungování rodiny. Jako jeden z hlavních princip

Dalším kódem, který se váže k proměnné *dobra* je patriotismus. Klan se domníval, že posílení národa lze dosáhnout skrze lásku k zemi, proto podporoval i vládu a ústavní principy země, (což je dalším vysledovaným kódem), aby nedošlo k jejímu ohrožení zvenčí. Hrozbou v té době byl bolševismus, jehož myšlenky se šířily americkou společností. Klan se tak skrze podporu vlády a jejich ústavních principů snažil posílit americkou pozici ve světě. Dalším kódem proměnné *dobra* byla vysledována nadřazenost bílé rasy. Klan byl přesvědčen, že země může být sjednocena jen skrze zachování pouze amerických bělošských protestantů na území země.

Pro analyzované texty bylo charakteristické, že se Klan snažil kladně sebe-reprezentovat, což je patrné na základě vysledovaných kódů, které se pojí k odmítání nenávisti

a násilí a ke snaze ukázat, že Klan je prospěšný společnosti. Jednotky odkazující na kladnou sebe-reprezentaci Klanu, se nacházejí v těch místech textu, kde o sobě Klan hovoří jako o silné, shovívavé, ochránářské a láskyplné organizaci. Tyto kódy odkazují na to, jak se Klan snaží svoji reputaci vylepšit sebechválou. V textech je demonstrováno, že Klan má za cíl ochraňovat ženy, děti, rodiny a ty, co to potřebují, přičemž je ukazováno i to, že vztahy mezi Klansmeny jsou postaveny na lásce a na vzájemné podpoře členů. Jejich láska je prý dokonce směřována i na opozici, tedy na ty, co nejsou členy Klanu či jsou jejich odpůrci. V textu je patrná snaha ukázat maskulinní identitu Klanu, kdy je vyzdvihováno, jak se mají praví muži a Klansmeni chovat. K tomu se váže i kód *moralizace*, který odkazuje na jednotky v textu, v nichž Klan hovoří, o tom, jaké chování je odsouzeníhodné, přičemž jmenuje i takové vlastnosti, které jsou obecně vnímány jako špatné – třeba sobeckost. Klan se taktéž reprezentuje jako oběť, kdy se nevěřicně obrací na ty, co jej pošpiňují, aby mohl ukázat, že to oni stojí za „fámami“, které o Klanu kolují.

Další vysledovanou kategorií proměnné dobra je *pobízení k akci*. Klan se skrze své texty snaží navýšit svoji členskou základnu tím, že podněcuje lidi ke vstupu do Klanu, k čemuž využívá různých manipulativních prostředků. Taktéž pobízí ke sjednocení lidí v rámci národa, přičemž usiluje i o spojení různých větví v rámci protestantství, neboť tvrdí, že skrze jednotu bělošských protestantských Američanů bude země odolná vůči nepřátelským útokům.

Co se týče proměnné *zlého*, došlo k vyzozorování těchto kódů: imigranti, židé, černoši, římsko-katolická církev, zločinci, bolševismus. Jak již bylo řečeno, Klan nachází původ všeho zlého v Americe v takto zmíněném. Klan se domnívá, že dojde k nárokování opozice o moc v zemi, pokud nebude potlačena. Z toho důvodu se zaměřuje na to, že je vykreslována jako hrozba zemi. Imigranti a židé prý svým náboženstvím nejsou pravými Američany, zatímco černoši jsou považováni za méněcenné. Zločinci jsou v textu zmiňováni pro to, aby došlo k vsugerování, že ti, co nejsou na straně Klanu, jsou na straně jejich, čímž má být deklarována „dobrota“ hnutí.

V textu se nachází spousta protiřečení, kdy je např. demonstrováno, že Klan miluje černochoy a obecně všechny ty, co stojí proti němu. Stojí zde, že Klan černochoům pomáhá a že se zajímá o jeho získávání práv. I když je opozice brána za *zlou*, je demonstrována láska k ní. Při tom všem je deklarováno, že Amerika má být spojením lidí bělošské rasy, protestantského vyznání a americké národnosti.

Skrze kritickou diskurzivní analýzu *Fundamentální doktríny Klanu* došlo k nacházení různých lingvistických prostředků, které sloužily k manipulaci a upoutání pozornosti příjemců. Častým se jevílo opakování slov – anafora, epifora, epizeuxis, enumerace či pleonasmy, které

dramatizovalo řečené. Opozice byla pojmenovávána negativně zabarvenými slovy, zatímco Klan se naopak snažil hovořit k *dobrym lidem, dobrým občanům, spravedlivým*, aby ukázal, že jeho povaha je stejně kladná. Dochází taktéž k očišťování špatné reputace tím, že je neustále opakováno, že Klan nešíří nenávist.

V textu nacházíme skryté hrozby opozici, které ačkoli nejsou explicitně vyjádřené, dají se vypožorovat. Snaha nepřipustit nic, co by mohlo Klan ohrozit, je zde patrná v tom, že Klan nepřiznává jedinou špatnou vlastnost, která by se k jeho jménu pojila. Dokonce dochází i k popírání toho, že by Klan někoho diskriminoval. Neustálým odkazováním na lásku k Bohu, národu, členům Klanu, k rodině i k opozici, má být skryt pravý účel Klanu, tedy jeho snaha o zbavení se opozice. Svoji náležitostí k Bohu má být taktéž demonstrováno, že Klan ctí svaté předpisy, což má evokovat, že je dobrým křesťanem a ctí morální principy.

Různými způsoby dochází k vsugerování, že Klan ví, jak vylepšit situaci v Americe a že je třeba v něj vložit důvěru. Taktéž je neustále demonstrována jejich snaha činit všem ostatním dobro.

Klan v textech promlouvá jak ke svým stávajícím členům, tak k potencionálním novým členům, které se snaží získat na svoji stranu. Využívá toho, že neustále hovoří o tom, co pravý muži a Klansmeni dělají, čímž přidává nadhodnotu těm členům, kterým je sugerováno, že pokud se chovají podle doktríny, pak jsou těmito pravými muži. Zisk identity pravého muže lze být lákavým pro ty, kteří ještě v Klanu nejsou členy, neboť dochází k prosazování myšlenky, že cestou k *pravému mužství* je právě Klan. Domnívám se, že hlavním principem tohoto dokumentu je právě to, jak se zalíbit co nejvíce lidem, aby členská základna přibývala a aby členové Klanu zůstali věrnými. Je to ukazováno třeba na tom, jak se hezky k sobě členové chovají a jak nikdo nezůstane sám, i když bude chybovat. Dokonce je nabízena možnost povýšení v rámci Klanu.

Důležitá je strategie, skrze kterou Klan lidem přisuzuje moc měnit osud americké země. Neustále je deklarována důležitost lidí pro Klan, neboť oni jsou schopni vylepšit společenskou situaci. Má tím být lidem vsugerováno, že jejich aktivita bude oceněna, pokud vstoupí do Klanu. Doktrína má vést k tomu, že pokud jí budou lidé dodržovat, pak dosáhnou seberealizace – *toho nejvyššího života*. I zde je patrná snaha nalákat lidi k členství.

Dále lze vypožorovat úsilí o demonstraci, že Klan dodržuje zákony, čímž má být docíleno evokace, že jeho úmysly nemohou být špatné, neboť nedělá nic nelegálního. Svoji roli hraje i intertextualita, kdy je v textu často citován dokument odkazující na rituální vyjádření při přijímání členů do Klanu. Užívání pojmů, které odkazují na symbolickou organizaci Klanu je

taktéž prostředkem, jak zvýšit dramtizaci vyjádření a jak povýšit Klan na *nadpozemskou* organizaci.

Ačkoli je text koncipován na základě toho, že Klan cítí lásku naprosto ke všem a že jeho cílem je dobro pro ostatní, doopravdy je každé takové vyjádření cíleno pouze na bělošské Američany protestantského vyznání.

Použitá literatura

1. ATKINS, S. E. (2011). *Encyclopedia of Right-Wing Extremism In Modern American History*. ABC-CLIO. 345 s. ISBN 978-1-59884-351-4.
2. AUSTIN, J. L. (1975). *How To Do Things With Words*. Oxford University Press. 168 s. ISBN 978-0-19-824-553-7.
3. BANKOV, K., COBLEY, P. (2017). *Semiotics and its Masters*. Walter de Gruyter. 406 s. ISBN 978-1-5015-0374-0.
4. BLEE, K. M. (1991). Women in the 1920's Ku Klux Klan Movement. *Feminist Studies*. Vol. 17, No. 1., s. 57-77.
5. BOYER, P. S., CLARK, C. E., KETT, J. F., SALISBURY, N., SITKOFF, H., WOLOCH, N. (2008). *The Enduring Vision: a history of the American people*. Vol. I, To 1877. 6th edition. Boston: Houghton Mifflin. ISBN 978-0-618-83405-1.
6. BOYER, P. S., CLARK, C. E., Jr., HAWLEY, S. M., KETT, J. F., SALISBURY, N., SITKOFF, H., WOLOCH, N. (2010). *The Enduring Vision: a History of the American People*. Vol. II: From 1865. Concise 6th edition. Wadsworth, Cengage Learning. 496 s. ISBN 978-0-547-22278-3.
7. BURKE, K. (1966). *Language as Symbolic Action: Essays on Life, Literature, and Method*. University of California Press. 514 s. ISBN 0-520-00192-3.
8. BURKE, K. (1969). *Grammar of motives*. University of California Press. 530 s. ISBN 0-520-01544-4.
9. BURKE, K. (1969). *Rhetoric of Motives*. Berkeley: University of California Press. 340 s.
10. COSKI, J. M. (2005). *The Confederate Flag: America's Most Embattled Emblem*. Harvard University Press. 448 s. ISBN 0-674-01722-6.
11. CVRČEK, V. a kol. (2010). *Mluvnice současné češtiny*. Praha: Karolinum. 353 s. ISBN: 978-80-246-1743-5.
12. ČERMÁK, F. (2011). *Jazyk a jazykověda: Přehled a slovníky*. Vyd. 4, v Karolinu, 2. dopl. Praha: Karolinum. 380 s. ISBN 978-80-246-2360-3.
13. DRISKO, J. W., MASCHI, T. (2016). *Content Analysis*. Oxford University Press. 191 s. ISBN 9780190215491.
14. EHNINGER, D. (1972). *Contemporary Rhetoric: a Reader's Coursebook*. Glenview, IL: Scott, Foresman. 340 s.
15. FAIRCLOUGH, N. (1995). *Media Discourse*. London: Edward Arnold. 214 s. ISBN 0-340-58889-6.

16. FAIRCLOUGH, N. (2003). *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. Routledge. 270 s. ISBN 0-415-25892-8.
17. GALLAGHER, Ch. A., LIPPARD, C. D. (ed.). (2014). *Race and Racism in the United States: An Encyclopedia of the American Mosaic*. Vol. 2: F–M. Greenwood. 1771 s. ISBN 978-1-4408-0346-8.
18. GITLIN, M. (2009). *The Ku Klux Klan: A Guide to an American Subculture*. Greenwood Press. 153 s. ISBN 978-0-313-36577-5.
19. HEIDEKING, J., MAUCH, C. (2012). *Dějiny USA*. Praha: Grada Publishing. 464 s. ISBN 978-80-247-2894-0.
20. HENDL, J. (2016). *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 4. vyd. Praha: Portál. 440 s. ISBN 978-80-262-0982-9.
21. HILL, Ch. A., HELMERS, M. (2004). *Defining Visual Rhetorics*. Lawrence Erlbaum Associates, Publishers. 342 s. ISBN 1-4106-0997-9.
22. HIRSCHOVÁ, M. (2013). *Pragmatika v češtině*. Praha: Karolinum Press. 336 s. ISBN 978-80-246-2390-0.
23. HOROWITZ, D. A. (1999). *Inside the Klavern: The Secret History of a Ku Klux Klan of the 1920s*. Southern Illinois University. 175 s. ISBN 0-8093-2248-X.
24. JOHNSON, P. (2000). *Dějiny amerického národa*. Praha: Academia. 850 s. ISBN 80-200-0799-7.
25. KENNEDY, S. (1990). *The Klan Unmasked: With a New Introduction by David Pilgrim and a New Author's Note*. The University of Alabama Press. 302 s. ISBN 978-0-8173-8575-0.
26. KRAUS, J. (2010). *Rétorika a řečová kultura*. 2. doplněné vyd. Praha: Karolinum. 190 s. ISBN 978-80-246-1829-6.
27. KRAUS, J. (2011). *Rétorika v evropské kultuře i ve světě*. 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova. 250 s. ISBN 978-80-246-2339-9.
28. LAKOFF, G., JOHNSON, M. (2002). *Metafory, kterými žijeme*. Brno: Host. 280 s. ISBN 80-7294-071-6.
29. LOTKO, E. (2009). *Kapitoly ze současné rétoriky*. 3. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 202 s. ISBN 978-80-244-2309-8.
30. LUNDSKOW, G. (2008). *The Sociology of Religion: A Substantive and Transdisciplinary Approach*. Grand Valley State University. Pine Forge Press. 445 s. ISBN 978-1-4129-3721-4.

31. NAVARRO, B. (2008). *The Country in Conflict: Executives and Events During the American Civil War*. Xlibris Corporation. 534 s. ISBN 978-1-4257-9731-7.
32. NORTON, M. B., KATZMAN, D. M., ESCOTT P. D., CHUDACOFF, H. P., PATERSON, T. G., TUTTLE, W. M., Jr., BROPHY, W. J. (1999). *A People and a Nation: A History of the United States*. Houghton Mifflin Company. 664 s. ISBN 0-395-92133-3.
33. NÖTH, W. (1997). *Semiotics of the Media: State of the Art, Projects, and Perspectives*. Walter de Gruyter. 896 s. ISBN 3-11-015537-0.
34. OLESEN, T. (2015). *Global Injustice Symbols and Social Movements*. New York: Palgrave Macmillan US. 189 s. ISBN 978-1-137-48116-0.
35. OLŠOVSKÝ, J. (2011). *Slovník filosofických pojmů současnosti*. 3. vyd. Praha: Grada. 333 s. ISBN 978-80-247-3613-6.
36. PARSONS, E. F. (2015). *Ku-Klux: The Birth of the Klan During Reconstruction*. The University of North Carolina Press. 400 s. ISBN 978-1-4696-2543-0.
37. PETRUSEK, M., MAŘÍKOVÁ, H., VODÁKOVÁ, A. (1996). *Velký sociologický slovník*. 1. a 2. svazek. 1. vyd. Praha: Karolinum. 1459 s. ISBN 80-7184-311-3.
38. POKORNÝ, J. (2010). *Lingvistická antropologie: jazyk, mysl a kultura*. Praha: Grada. 352 s. ISBN 978-80-247-6987-5.
39. QUARLES, Ch. L. (1999). *The Ku Klux Klan and Related American Racist and Antisemitic Organizations: A History and Analysis*. McFarland & Company, Inc. 316 s. ISBN 0-7864-0647-X.
40. REICHEL, J. (2008). *Kapitoly systematické sociologie*. Praha: Grada. 239 s. ISBN 978-80-247-2594-9.
41. REICHEL, J. (2009). *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada. 192 s. ISBN 978-80-247-3006-6.
42. REISIGL, M., WODAK, R. (2002). *Discourse and Discrimination: Rhetorics of Racism and Antisemitism*. Routledge. 312 s. ISBN 0-203-99371-3.
43. RENKEMA, J. (ed.) (2009). *Discourse, of Course: An Overview of Research in Discourse Studies*. John Benjamins Publishing Company. 393 s. ISBN 978-90-272-8981-0.
44. SCHNEIDEROVÁ, S. (2015). *Analýza diskurzu a mediální text*. Praha: Karolinum. 166 s. ISBN 978-80-246-2971-1.
45. SCHREIER, M. (2012). *Qualitative Content Analysis in Practice*. Sage. 280 s. ISBN 978-1-84920-592-4.
46. SEARLE, J. R. (1979). *Expression and Meaning: Studies in the Theory of Speech Acts*. Cambridge University Press. 187 s. ISBN 0-521-31393-7.

47. SEDLÁKOVÁ, R. (2014). *Výzkum médií: Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada. 544 s. ISBN 978-80-247-3568-9.
48. SMITH, K., MORIARTY, S., BARBATSIS, G., KENNEY, K. (2011). *Handbook of Visual Communication: Theory, Methods, and Media*. Routledge. 624 s. ISBN 0-8058-4179-2.
49. SMITH, J., GOODHART, M., MANNING, P., MARKOFF, J. (2016). *Social Movements and World-System Transformation*. Taylor & Francis. 264 s. ISBN 978-1-315-45825-0.
50. SMOLÍK, J. (2010). *Subkultury mládeže: Uvedení do problematiky*. Praha: Grada. 288 s. ISBN 978-80-247-2907-7.
51. SPINOZA, B. de. (2004). *Etika*. Praha: Dybbuk. 288 s. ISBN 80-86862-02-X.
52. STEWART, CH. J., SMITH, C. A., DENTON, R. E, Jr. (2012). *Persuasion and social movements: Sixth Edition*. Waveland Press. 437 s. ISBN 1-57766-777-8.
53. STRAUSS, A., CORBIN, J. (1999). *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce. 196 s. ISBN 80-85834-60-X.
54. ŠUBRT, J. a kol. (2008). *Soudobá sociologie III. Diagnózy soudobých společností*. Praha: Karolinum. 384 s. ISBN 978-80-246-2727-4.
55. TRAMPOTA, T., VOJTĚCHOVSKÁ, M. (2010). *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál. 293 s. ISBN 978-80-7367-683-4.
56. VAN DER LINDEN, M. (1993). The End of Labour History? International review of social history, vol. 38. Cambridge University Press. 177 s. ISBN 0-521-46723-3.
57. VAN DIJK, T. A. (1985). *Handbook of Discourse Analysis: Dimensions of Discourse*. Vol. 2. London: Academic Press. 279 s. ISBN 0127120025.
58. VAN DIJK, T. A. (1991). *Racism and the Press*. Routledge. 276 s. ISBN 0-415-04733-1.
59. VAN DIJK, T. A. (2002). Discourse and Racism. In: Goldberg, D. T., Solomos, J. (ed.). (2002). *A Companion to Racial and Ethnic Studies*. Blackwell Publishing. 628 s. ISBN 978-0-631-20616-3.
60. VAN DIJK, T. A. (2011). *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*. 2nd edition. Sage. 432 s. ISBN 978-1-84860-648-7.
61. WODAK, R., MEYER, M. (2001). *Methods of Critical Discourse Analysis*. Sage. 200 s. ISBN 0-7619-6153-4.
62. ZNEBEJÁNEK, F. (1997). *Sociální hnutí: teorie, koncepce, představitelé*. Praha: Sociologické nakladatelství. 175 s. ISBN 80-85850-31-1.

Elektronické zdroje:

1. A Brief History of the Ku Klux Klan. (1996). *The Journal of Blacks in Higher Education*. No. 14. JBHE Foundation, Inc. Online dostupné ke dni 18. 04. 2018 z: www.jstor.org/stable/2962813
2. BABACAN, H. (2008). *Addressing Denial: The First Step in Responding to Racism*. Institute for Community, Ethnicity and Policy Alternatives. Victoria University, Melbourne. Online dostupné ke dni 09. 06. 2018 z: https://researchonline.jcu.edu.au/17913/1/17913_Babacan_2008.pdf
3. BEČKA, J. V. (1968). Opakování slova jako pojmenovávací prostředek. *Naše řeč*, roč. 51, č. 2, s. 65-77. Online dostupný ke dni 20. 06. 2018 z: <http://naserec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=5365>
4. BOHN, F. (1925). The Ku Klux Klan Interpreted. *American Journal of Sociology*. Vol. 30, n. 4. University of Chicago Press, s. 385–407. Online dostupné ke dni 28. 04. 2018 z: <https://www.jstor.org/stable/pdf/2764271.pdf>
5. COOK, B. (2007). Watcher on the Tower and the Washington State Ku Klux Klan. *Seattle Civil Rights & Labor History Project*. University of Washington. Online dostupné ke dni 20. 06. 2018 z: http://depts.washington.edu/civilr/kkk_wot.htm#_edn7
6. FRYER, R. G. Jr., LEVITT, S. D. (2012). Hatred and Profits: Under the Hood of the Ku Klux Klan. *The Quarterly Journal of Economics*. Vol. 27, no. 4. Oxford University Press, s. 1883–1925. Online dostupné ke dni 18. 04. 2018 z: www.jstor.org/stable/41812151
7. HOMOLÁČ, J. (2006). Diskurs o migraci Romů na příkladu internetových diskusí. In: *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, vol. 42, No. 2: 329–351. Dostupné online ke dni 20.09.2017 z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/bb60d5c40194919794f24a047161c4f66d295e22_589_06homolac16.pdf
8. JOHNSON, G. B. (1923). A Sociological Interpretation of the New Ku Klux Movement. *The Journal of Social Forces*. Vol. 1, no. 4. Oxford University Press, s. 440–445. Online dostupné ke dni 20.04.2018 z: <http://www.jstor.org/stable/3004961>
9. KNIGHTS OF THE KU KLUX KLAN. (1924). *A Fundamental Klan Doctrine*. Online dostupné ke dni 18. 02. 2018 z: <http://archive.lib.msu.edu/DMC/AmRad/fundamentalclandoctrine.pdf>
10. KNIGHTS OF THE KU KLUX KLAN. *Principles and Purposes of the Knights of the Ku Klux Klan*. Online dostupné ke dni 20. 05. 2018 z: <http://archive.lib.msu.edu/DMC/AmRad/principlespurposesknights.pdf>

11. MAREŠ, M. (2001). Ku Klux Klan a pravicový extremismus v ČR. *Středoevropské politické studie*. V. 3., n. 3. ISSN 1212-7817. Online dostupné ke dni 20. 05. 2018 z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/3867/5409>
12. PARSONS, E. F. (2005). Midnight Rangers: Costume and Performance in the Reconstruction-Era Ku Klux Klan. *The Journal of American History*. Vol. 92, No. 3. Oxford University Press. 811–836 s. Online dostupné ke dni 30. 04. 2018 z: <http://www.jstor.org/stable/3659969>
13. SANDELOWSKI, M. (2000). Focus on Research Methods: Whatever Happened to Qualitative Description? *Research in Nursing & Health*. John Wiley & Sons, Inc. 23: 334–340. Online dostupné ke dni 22. 05. 2018 z: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.461.4974&rep=rep1&type=pdf>
14. SCHAEFER, R. T. (1971). The Ku-Klux-Klan: Continuity and Change. *Phylon (1960-)*. Vol. 32, n. 2. Clark Atlanta University, s. 143–157. Dostupné online ke dni 18.04.2018 z: www.jstor.org/stable/273999
15. ŠLESINGEROVÁ, E., HAMAR, E., SZALÓ, C. (2007). Konceptualizace pojmů rasa a rasismus: Sociologický pohled. *Sociální studia*. Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity. No. 4, s. 7–21. ISSN 1214-813X. Online dostupné ke dni 08. 06. 2018 z: https://journals.muni.cz/socialni_studia/article/view/5573/4668
16. ŠMAUSOVÁ, G. (1999). „Rasa“ jako rasistická konstrukce. *Sociologický časopis*. Vol. 35, No. 4, s. 433–446. Online dostupné ke dni 20. 05. 2018 z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/2043c354e3bf0413ccacc9a76326fd652d5f128c_194_433SMAUS.pdf
17. VAN DIJK, T. A. *Denying Racism: Elite Discourse and Racism*. S. 179–193. Online dostupné ke dni 22. 05. 2018 z: <http://www.discourses.org/OldArticles/Denying%20racism%20-%20Elite%20discourse%20and%20racism.pdf>
18. VAN DIJK, T. A. Discourse and the Denial of Racism. *Discourse & Society*. Vol. 3, Issue 1, s. 87–118. Online dostupné ke dni 20. 05. 2018 z: <http://www.discourses.org/OldArticles/Discourse%20and%20the%20denial%20of%20racism.pdf>
19. VAŠÁT, P. (2009). Kritická diskurzivní analýza: sociální konstruktivismus v praxi. Centrum aplikované antropologie a terénního výzkumu, Katedra antropologických a historických věd FF ZČU. Dostupné online ke dni 06.12.2016 z:

<http://www.antropoweb.cz/cs/kriticka-diskursivni-analyza-socialni-konstruktivismus-v-praxi>

20. WODAK, R., REISIGL, M. (1999). Discourse and Racism: European Perspectives. *Annual Review of Anthropology*. Vol. 28. s. 175–199. Online dostupné ke dni 08. 06. 2018 z: <http://www.jstor.org/stable/223392>